

DEMOKRACIJA

Slovenija se približuje političnemu vrelišču, ki nastaja zaradi problema t. i. izbrisanih. Vprašanje je, ali se bo vladi uspelo izmuzniti iz zapletene pravne zanke, v katero se je ujela. Kako daleč je zabredla, kažejo napovedi notranjega ministra Rada Bohinca, da bodo začeli izdajati odločbe t. i. izbrisanim brez zakonske podlage.

Bo Bohinc izdajal nezakonite odločbe?

POLITIKA
Pučnikova
politična
zapuščina

REVOLUCIJA
Cinkarna
kot zaukazani
celjski grobar

INTERVJU
Dr. Peter Groznik
Inflacija se le kroti,
ne pa obvladuje

Kako hitro je življenje?

Med prvimi operaterji na svetu in kot edini slovenski smo uvedli UMTS (univerzalni Mobitelov telekomunikacijski sistem), tretjo generacijo mobilnih telekomunikacij.

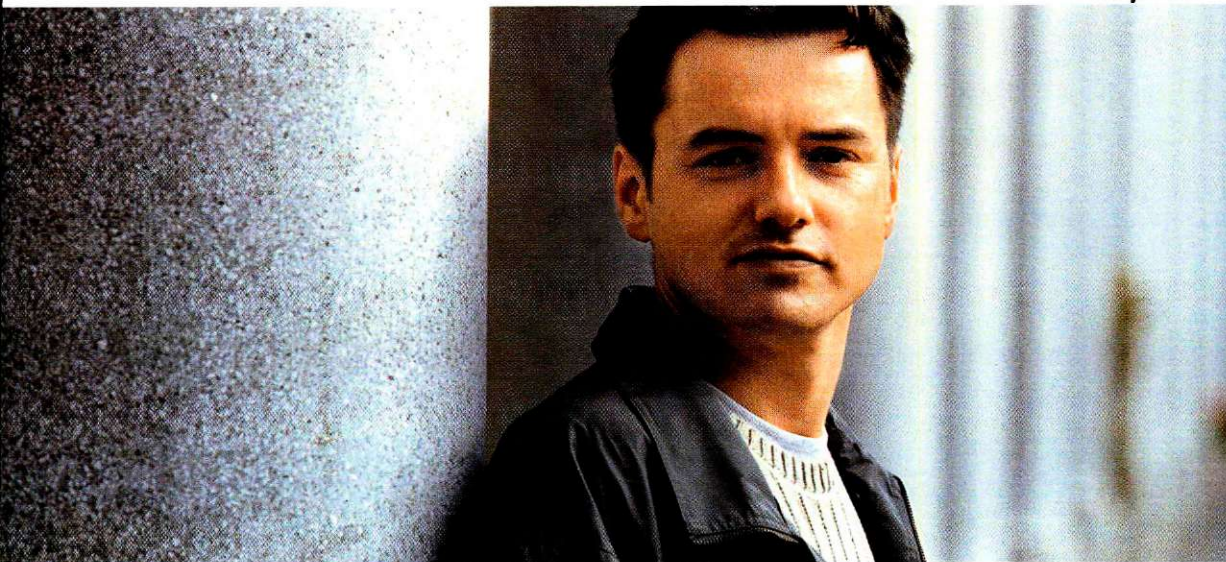
Zaradi izpopolnjenega prenosa podatkov (do 384 kb/s) zagotavlja UMTS uporabo vsebinsko bogatih audio in video storitev ter pošiljanje in sprejemanje multimedijskih vsebin nekajkrat hitreje kot sistem GSM. S tem omogočamo bolj kakovostno uporabo že znanih in razvoj novih storitev. **Mobilnik je tako postal prenosni multimedijski pripomoček**, ki združuje lastnosti telefona, fotoaparata, kamere, interneta, televizije in radia.

Začenjamo novo štetje na področju slovenskih mobilnih telekomunikacij.

Mobitel UMTS

Nova generacija mobilnih telekomunikacij

Namerno ustvarjanje napetosti?

Zdi se, da nekatere stvari nikoli niso v redu. Tako naj bi bilo tudi z nami, Slovenci. Zadnje mesece nam želijo nekateri (predvsem blizu tranzicijske levice) na vsak način dopovedati, da nismo normalen narod. Nekoč naj bi bili hlapci, ki so jih zatirali sosednji narodi, danes pa naj bi mi zatirali druge. Argument za to naj bi bil negativen odziv velikega dela slovenske javnosti na problematiko t. i. izbrisanih, na nasprotovanje graditvi velike džamije v Ljubljani in podobno. Po njihovo smo Slovenci vse mogoče – od ksenofobov do fašistov -, skratka nestrpni brez primere, pri čemer se ti tako imenovani pravičniki sklicujejo tudi na nekatere ankete hudo sumljivega izvora.

Čeprav je od demokratičnih sprememb leta 1990 minilo že kar nekaj let, se mnogi še vedno niso navadili, da imajo ljudje pravico povedati svoje mnenje o neki problematiki. In če se z nečim ne strinjajo, lahko temu v skladu z demokratičnimi normami tudi nasprotujejo. Kot vse kaže, se v vladajoči nomenklaturi še niso povsem navadili, da je treba v demokratični družbi pri vsakem vprašanju upoštevati tako želje kot potrebe ljudi.

Če bi se tega zavedali, ne bi pri vprašanju t. i. tehničnega zakona povsem ignorirali opozicije in ne bi pri vprašanju načrtovane graditve džamije v Ljubljani povsem prezrli mnenja okoliških prebivalcev in stroke. Tako pa se ne ozirajo na nikogar in kot valjar s svojim glasovalnim strojem v državnem zboru in ljubljanskem mestnem svetu povozijo še tako dobre in umestne predloge oziroma dopolnila opozicije. Ni čudno, da sprožijo ogorčenje. Verjetno se je treba pri tem vprašati, ali nemara tega ne delajo namerno, saj potem želijo v javnosti ustvariti vtis, da so napredni, da se zavzemajo za človekove pravice, za manjšine in podobno, na drugi strani pa skušajo svojim političnim nasprotnikom pripisati nestrpnost in odgovornost za nastale zaplete. Problema t. i. izbrisanih in vseh zapletov, povezanih z njim (o tem pišemo praktično v vsaki številki), ne bi bilo, če bi vladajoča garnitura vsaj

malo prisluhnila argumentom opozicije in nekatere od njih tudi sprejela. Podobno bi bilo tudi z vprašanjem džamije. Zaradi svoje prevelike moči in nevzpostavljenega demokratičnega ravnotežja pa se vladajoča elita na predloge opozicije požvižga in se obnaša arogantno in samozadostno, kar v končni posledici škoduje Sloveniji. To nedvomno kažeta prej omenjena primera.

Pred dnevi se je pojavil še en primer, ki naj bi kazal na nestrpnost Slovencev. Poslanec italijanske narodnosti Roberto Battelli je nepreklicno odstopil z mesta predsednika komisije državnega zbora za narodnosti zaradi domnevnega zapostavljanja italijanske in madžarske narodnostne manjšine, neustreznega uresničevanja manjšinske zakonodaje v praksi in italijanski manjšini nenaklonjene klime v slovenski javnosti. Pri Battelliju je zanimivo, da je vsa leta neomajno podpiral vladajočo tranzicijsko levico (podobno velja tudi za predstavnico madžarske narodnostne manjšine Mario Pozsonec), a kljub temu se je položaj te manjšine, kot sam pravi, močno poslabšal. Očitno ga je streznil šele zadnji popis prebivalstva, ki kaže, da je število predstavnikov italijanske narodnostne manjšine v Sloveniji upadlo za približno dvajset odstotkov glede na prejšnji popis. Šele sedaj se je Battelli zbudil in okaral vladno, ki jo je prej vedno neomajno podpiral, da je kriva za takšno stanje, saj se po njegovem ne odziva na pozive manjšinskih predstavnikov. Seveda je Battellijevo kazanje na krivdo vlade neugodno za vladajočo liberalno demokracijo in združeno listo, saj se jima s tem podira njuna zgodba o strankah, ki naj bi imeli posluš za narodnostne in verske manjšine. Zato ne preseneča, da je predsednik vlade Anton Rop na hitro povabil oba poslance narodnih skupnosti v vladno palačo in jima obljubil, da bo vladni urad za narodnosti pripravil analizo o položaju obeh manjšin ter predlog ustreznih sklepov in ukrepov. Kdo ve, so si verjetno mislili Rop in njegovi prišepetovalci, morda pa bosta prav predstavnik manjšin po letošnjih državnoborskih volitvah spet jeziček na tehtnici, kot sta bila po volitvah leta 1996. In v javnosti je predsednik liberalne demokracije in vlade znova nastopil kot človek, ki poskuša vsem in vsakomur prisluhniti. Na drugi strani je ostala "nestrpna in ksenofobična desnica..."

Metod Berlec

Verjetno se je pri tem treba vprašati, ali nemara tega ne delajo namerno, saj potem želijo ustvariti v javnosti vtis, da so napredni, da se zavzemajo za človekove pravice, za manjšine in podobno, na drugi strani pa skušajo svojim političnim nasprotnikom pripisati nestrpnost in odgovornost za nastale zaplete.

9 Intervju ali monolog?

V prejšnjih časih so intervjuje z "voditelji naroda" zaupali le najbolj preverjenim od že tako in tako preverjenih novinarjev.

11 Pučnikov testament

12 Bo Bohinc izdajal nezakonite odločbe?

Iz dneva v dan smo bliže vrelišču na slovenskem političnem prostoru, ki nastaja zaradi problema t. i. izbrisanih. Vprašanje je, ali se bo strankam na oblasti uspelo izmuzniti iz zapletene pravne zanke, v kateri so se znašle. Kako daleč je vlada zabredla, kažejo njene zadnje napovedi oziroma napovedi notranjega ministra Rada Bohinca, da bo t. i. izbrisanim začel izdajati odločbe brez zakonske podlage.

16 Spomenik alternativni kulturi?

Državni zbor naj bi kmalu obravnaval predlog nacionalnega kulturnega programa, ki je nekakšen nadomestek za vladajočo elito očitno nesprejemljivega programa, ki ga je že leta 2000 pripravil minister v Bajukovi vladi Rudi Šeligo. Mnogi pri tem opozarjajo, da program preveč povzdiguje t. i. nižjo alternativno kulturo in jo na ta način postavlja nad uveljavljeno tradicionalno visoko kulturo.

18 Kučan ni skromen kot Havel

22 Kaotične ljubljanske finance

32 Sprava z Zahodom?

Libija je v zadnjih mesecih naredila pomembne korake iz kroga odpadniških držav k vračanju v normalno mednarodno skupnost. Gadafijev režim, ki je bil znan po odkriti podpori terorizmu in je teroristična dejanja tudi sam naročal, išče spravo z Zahodom. Kaj je sprožilo te poteze in kako resno so mišljene?

34 Inflacija se le kroti, ne pa obvladuje

Pogovor z dr. Petrom Groznikom

V bistvu se vlada z inflacijo ukvarja preveč, saj je inflacija vendarle predvsem stvar Banke Slovenije. Vlada bi se morala ukvarjati z ustvarjanjem razmer, ko nadziranje cen ne bo več potrebno.

40 Franc Rozman-Stane

42 Cinkarna kot grobar

56 Regionalna identiteta in šport

Regionalizem je dobil v uradni politiki Evropske zveze krepko podporo z geslom "Evropa regij".

Demokracija, p.p. 4315, SI - 1001 Ljubljana, obzorja@siol.net; telefon: 01-434-54-48 (uredništvo), 01-434-54-63 (tajništvo); faks: 01-434-54-62
Glavni in odgovorni urednik: Metod Berlec; tehnični urednik: Bojan Jovan; novinarji: Vida Kocjan, Denis Vengust, Mihaela Praprotnik, Monika Maljevič, Barbara Kavtičnik, Gasper Blažič, Aleš Kocjan, Gjyle Vishaj, Ivo Žajdela; kolumnisti: dr. Janez Juhant, dr. Janez Jerovšek, dr. Matej Makarovič, dr. Janko Kos, mag. Andrej Aplenc, dr. Peter Starič, dr. Ljubo Sirc, Esad Babačić; stalni zunanji sodelavci: Esad Babačić, Igor Gošče, Miran Mihelič, Peter Colnar, Lovro Kastelic; Vera Ban (p.p. 1716); lektoriranje: Joža Gruden; skeniranje: Matej Šoper; prelom: Tone Tehovnik, Matej Šoper; realizacija: Nova orbita, d.o.o.; fotografija: Dane Kostrič (urednik), Reuters; tisk: Florjančič tisk, d.o.o., Maribor; datum natisa: dan pred izidom; izhaja vsak četrtek; cena 550 tolarjev; izdaja: Nova obzorja, d.o.o.; direktor: Božo Predalič; naklada: 10.800 izvodov; TRR: 24200-9004125033, Krekova banka d. d. Maribor, poštnina plačana pri pošti 1102. Fotografija na naslovnici: Arhiv US RS in Dane Kostrič

Nenaročenih člankov in fotografij ne plačujemo in ne vračamo.

Na podlagi zakona o davku na dodano vrednost (Ur. l. RS, št. 89/98) sodi tednik *Demokracija* med proizvode, za katere se obračunava davek na dodano vrednost po stopnji 8,5 %.

Naročniški oddelek: obzorja.narocnine@siol.net; Naročniki prejmejo položnico s prvo revijo v mesecu. Objave sprejemamo pisno do 15. v mesecu z veljavnostjo prvega v naslednjem mesecu. Letna naročnina za tujino znaša 230 evrov oziroma 240 ameriških dolarjev.

Več molilnic in brez megadžamije

Foto: Primož Lavre

O razlogih za zbiranje podpisov za razpis referenduma o spremembi prostorskega akta za graditev džamije v Ljubljani smo se pogovarjali s svetnikom Mihaelom Jarcem.

Začeli ste zbirati podpise za razpis referenduma o spremembi prostorskega akta za območje, kjer naj bi stal islamski verski in kulturni center. Zakaj ste se odločili za to?

Pobudniki razpisa referenduma menimo, da način, kako se je vladajoča koalicija v Ljubljani odločila spraviti skozi mestni svet projekt džamije, omejuje meščanom pravico soodločanja pri tako pomembni zadevi, kot je graditev kulturnega in verskega hrama. Pobudniki referenduma smo že lani pri sprejemanju akta, ki predvideva graditev tega centra, opozarjali in izražali strahove, če se tako izrazim, a nas vladajoča koalicija ni poslušala. Nasprotno, večkrat smo bili deležni kritike o ksenofobiji, o strahopetstvu. Čutili smo se prikrajšane in ponižane glede na to, da nam nekdo lahko postavi črto in reče, da je to, kar počnemo, nestrpnost.

V zahtevi za referendum smo jasno zapisali, in to iz vsega srca, da nismo proti temu oziroma se zavzemamo za to, da se vsem verskim skupnostim, v konkretnem primeru muslimanskim vernikom, omogoči izražanje verskih čustev oziroma da se pripadnikom islamskega načina življenja omogoči, da si zgradijo ali najamejo stavbe v Ljubljani in si tam uredijo svoje molilnice. Po našem mnenju bi takšen način omogočil veliko bolj celostno izpolnjevanje njihovih verskih potreb. Naj omenim, da muslimani lahko izrazijo svoja verska čustva tako v molilnicah kot mošejah, če imamo molilnico za mošejo brez minareta. Nobena islamska postava ne prepoveduje muslimanom izražati verskih čustev ne glede na to, za kakšne vrste objekt gre. To vem, ker sem leto dni živel po islamskih državah in sem bil z muslimani nenehno v stiku. Očitati mi, da te ljudi sovražim oziroma da se jih bojim, je popolnoma neutemeljeno. Izpostavil bi še to, da se za graditev tako velikega islamskega centra v Ljubljani zavzema vodstvo is-

lamske skupnosti v Sloveniji in ne verniki. Govoril sem z veliko muslimani in vsi so rekli, da ne podpirajo takšne rešitve, kot jo predlaga vodstvo islamske skupnosti. Mislim, da je Osman Đogić, ko je prišel v Slovenijo, ugotovil, da so se muslimani kot slovenski državljani preveč slovenizirali, zato jih želi s postavitvijo velikega islamskega centra znova pridobiti in jih "remuslimanizirati", da se znova zavedo svojih korenin. S tem želi ustaviti njihovo vraščanje v našo kulturo, katerega pričue smo.

Kakšne možnosti torej predlagate pobudniki referenduma?

S pravnim aktom razpisa referenduma oziroma s postopkom zbiranja podpisov ni mogoče predlagati alternativnih možnosti. Že v prejšnjem odgovoru sem povedal, kakšna je naša alternativa – več manjših objektov oziroma molilnic po Ljubljani in Sloveniji bi celostno uredilo zadovoljevanje verskih potreb muslimanov.

Kaj morajo narediti Ljubljančani in Ljubljančanke, če želijo podpreti vašo referendumsko pobudo?

Ljubljančani in Ljubljančanke so bolj ali manj informirani, kaj naj naredijo. Zadeve so se dogajale okoli božiča in novega leta, ko smo ljudje imeli v mislih vse kaj drugega. Moram reči, da je gospa županja Danica Simšič to zelo zvito opravila, ko je postavila rok tik pred novoletnimi prazniki, vendar smo bili na to pripravljani in s pomočjo 20 zaupnikov, ki stojijo pred upravnimi enotami, smo uspešno začeli z akcijo obveščanja ljudi in podeljevanja obrazcev za podporo, ki jih je treba odnesti v podpis na upravne enote. Tisti, ki imajo internet, lahko obrazec za podporo najdejo na internetni strani WWW.MUSEJA.NET.

Koliko podpisov morate zbrati in do kdaj?

Do 6. februarja moramo zbrati nekaj manj kot 11.0000 podpisov. Prepričan sem, da nam bo to uspelo že prej.

Mihaela Praprotnik

Brezvezniki
(Stran 8)

Pojoci škof, ki skrbi za
Slovence po svetu
(Stran 10)

Vprašanje džamije
(Stran 15)

Leničeva aroganca
(Stran 20)

Stavke (še) ne bo
(Stran 24)

Mladi z idejami
(Stran 25)

Rablji nacije
(Stran 26)

Če izginejo jeziki
(Stran 30)

Afera Parmalat
(Stran 31)

Sledi ostanejo za vedno
(Stran 48)

Mrhovinarji ali novinarji
(Stran 55)

Rod Stewart skopuh?
(Stran 58)

Igrajmo kriket!
(Stran 60)

Obtožujem
(Stran 62)

Funkcionalno
polovičarstvo
(Stran 65)

Krožišče
(Stran 66)

Svobodni v glavi

Slovenski kantavtor in lastnik radia Dur Dušan Ursič je že pred leti zapisal misel, da si svoboden takrat, ko si svoboden v glavi. Vprašanje pa je, ali udeleženci vsakoletne proslave v Dražgošah mislijo resno s svojim neprestanim ponavljanjem fraz o "svobodomiselnosti" glede na to, da so glave še vedno polne parol in mitov o neomadeževanem osvobodilnem boju, ki je med drugim v Dražgošah med vojno izzval veliko tragedijo. Očitno bo treba še precej časa počakati, da bodo glave spet svobodne.

Romanje

Gospod Ombudsman se je živčno sprehajal po pisarni gor in dol. Vznemirila ga je novica, da policija išče neznane storilce, ki so podrli križ v Velenju. Saj to je vendar nasilje nad umetniško svobodo, je zaskrbljeno razmišljal Ombudsman. Kam pa pridemo, če bo policija preganjala vsakogar, ki bi se upal umetniško izražati? Že tako ali tako so nam policaji zašili dva Primorca, ki sta zažgala križ v Strunjanu. Nato je Ombudsman poklical na notranje ministrstvo, da bi ministra opomnil, naj že enkrat imenuje novega direktorja policije, kajti dosedanji direktor Ognjeni še kar naprej z ognjem in mečem preganja mlade umetnike. Vendar je tajnica Ombudsmanu prijazno pojasnila, da ministra ni v pisarni, ker je šel izdajat prve odločbe izbrisanim. Ta novica je Ombudsmana nekoliko potolažila – bolj je pozno kot nikoli, si je mislil.

Ker Ombudsman ni mogel več zdržati v svoji pisarni, se je odpravil ven in najprej zavil k ministru za šolstvo Bonaventuri, ki je bil precej boljše volje. "Si slišal to? Pravkar smo zašili enega učitelja, ki je pred poukom molil očenaš in tako vnašal katoliško ideologijo v šolski prostor." Ombudsman se je najprej ustrašil, saj je slo za primer grobega kršenja pravic nevernih učencev. A se je pomiril, ko mu je minister Bonaventura razložil, da se je po posvetu s svojim strankarskim kolegom in nekdanjim ministrantom Školjko odločil, da nediscipliniranega učitelja pošlje na romanje v Beograd, da bi se tam spreobrnil. Vendar ga je varuh človekovih pravic opozoril, da ne bi bilo smiselno pošiljati poredneža v Beograd, saj tudi v Srbiji oblast krši ideološko nedotakljivost javnega šolstva, kajti tam že nekaj časa v šolah poučujejo verouk. Zato sta se Ombudsman in Bonaventura odločila, da grešnika raje pošljeta v Albanijo, ki je zgled ohranjanja laične in idejno nevtralne šole.

Toda Ombudsmanu policijska nestrpnost do umetnikov še vedno ni dala miru. Ker je bil v sebi še vedno negotov, je začel premišljevati, ali ni morda v duhovni krizi. Zato se je na poti s šolskega ministrstva do svoje pisarne oglašil še na Mirovnem inštitutu, kjer so mu svetovali, naj si za lasten duhovni blagor še sam privoščič kakšno romanje. Ombudsman je nasvet upošteval in se odpravil na romanje v Dražgoše na počastitev slavne bitke, po kateri je Slovenija postala znana po vsem svetu. Tam je, seveda na skrivaj, še sam zmolil en očenaš. Ker so bili prav tedaj vsi zaverovani v slavnostni govor Barbike, ga nihče izmed borcev ni opazil in ga linčal zaradi vnašanja reakcionarnih vsebin na tako imenitno proslavo. Vsaj en kraj, kjer so ljudje strpni, si je ves vesel in duhovno preropen rekel Ombudsman in skupaj s Sinjeokim naročil kranjsko klobaso. Gašper Blažič

"Naj bo zabaven prav vsak dan, vendar ne glej mojega programa."

(Miša Molk je v novoletnem voščilu dvornemu zabavljaču Tonetu Forneziju Tofu zaželela nekaj zelo konkretnega.)

"Vsaka proslava povzroči prepir in zelo malo veselja."

(Jozef Školč ni prav velik oboževalec proslav, tudi ne slovenskih državnih. Verjetno pogreša nekdanje jugoslovanske.)

"Vreme pobije bistveno več ljudi kot teroristi, a to nikogar ne skrbi."

(Agrometeorologinja Lučka Kajfež Bogataj je prepričana, da je Osama bin Laden v primerjavi z naravnimi silami pravi vajenec.)

"Če bi imel na hrbtu na dresu drugo številko, bi se počutil čudno."

(Hokejista Igorja Beribaka lahko prepoznate po številki 23.)

"Želimo vam srečno novo leto 1980. Takrat smo se menda imeli najbolje."

(Mitja Cjuha bi se še enkrat vrnil v leto 1980, ki je bilo menda zelo ugodno. Ali tudi zato, ker je istega leta umrl tudi Josip Broz-Tito?)

"Še posebno neverjetno je, da gospod Krivic, ki pogosto javno kritizira nizko pravno in politično kulturo v naši državi, to državo in njene predstavnike grobo zmerja in sramoti..."

(Pravni strokovnjak dr. Miro Cerar ml. je razočaran nad nizko kulturo Matevža Krivica, "velikega pravičnika" in zastopnika t. i. izbrisanih.)

"V zadnjih dneh smo bili priče pravemu protituiranju prava, ki so ga politiki nategovali, gnetli in obračali glede na lastno slo."

(Novinarka Meta Roglič je zgrožena nad tem, da se seksualni manjaki sedaj znašajo že nad tako neotipljivim pojmom, kot je pravo.)

"Pod nobenim pogojem nočem biti blondinka."

(TV-zvezda Natalija Bratkovič se gledalcem noče dajati v zobe.)

"Izbrisani v zrak, Pahor v Irak."

(Koprski zvonar Marko Breclj je tako kot lani tudi letos opozoril nase s padalsko akcijo v Dražgošah.)

"Prekrasno delo, užitek..."

(Plastični kirurg Siniša Glumčić najbolj uživa, kadar se loti preoblikovanja nosu.)

Ponovoletne razprodaje

V ponedeljek so se začele tritedenske razprodaje obutve in tekstila, v javnosti bolj znane kot zimske razprodaje. Trgovci so pripravili različna znižanja cen, večina se giblje do 50 odstotkov, ponujajo pa od 70 do 80 odstotkov vsega t. i. zimskega blaga. Ankete kažejo, da na razprodajah kupuje veliko ljudi, obisk trgovin v tem času načrtuje več kot polovica vprašanih. Pri tem si tudi trgovci manejo roke. V Emporiumu so na primer dejali, da jih prve dneve razprodaj prodajo povečali za 20 odstotkov. Vendar je tako večinoma le v Ljubljani. Iz drugih mest prihajajo vesti, da je kupna moč prebivalstva nizka, zaradi česar so tudi obiski prodajaln s tekstilom in obutvijo manjši od pričakovanih. Za letošnje leto je značilno, da je v prvih dvanajstih januarjskih dneh v trgovinah vladalo pravo zatišje, kar ni čudno, saj je bil december 2003 za trgovce rekorden mesec. V povprečju se je prodaja v trgovinah decembra lani glede na december 2002 v celoti gledano povečala za približno 20 odstotkov. Poleg tega so bili izredno "uspešni" v trgovskih središčih z živilskimi izdelki. Tako so v trgovski verigi Tuš pred božično-novoletnimi prazniki prodali kar za 50 odstotkov več blaga kot leto prej. Tudi v ljubljanskem Mercatorjevem središču v Šiški se je promet v povprečju povečal za 40 odstotkov. Trgovci pravijo, da so ljudje praviloma kupovali dražje izdelke in delikatese, kar je pokazalo tudi to, da so se bolj kot v preteklih letih odločali za praznovanje doma in manj za obisk raznih turističnih središč. Sprememba načina praznovanja nedvomno sodi v spremembo načina življenja. To se zaradi čedalje nižjih realnih dohodkov posameznikov precej spreminja. Ker je bila večina nakupov plačanih s t. i. bančnimi kreditnimi karticami, bi bilo prav zanimivo videti, kakšno stanje na bančnih računih ima zdaj večina državljanov. Na srečo so razprodaje že v času januarjskih prejemkov iz naslova plač in drugih dohodkov za mesec december. Trgovcem se tako ni treba bati, da zalog ne bi razprodali.

Trgovci si spet manejo roke.

V. K.

modrosti tedna

"Proces iz avgusta leta 1946 proti petim slovenskim obtožencem je bil še posebej zavržen zaradi dveh izmed njih, škofa Rožmana in dr. Mihe Kreka. Oba sta bila tako vnebovpijoče krivično obsojena, da je to v resnici ena izmed najbolj sramotnih sodb. S tem procesom je hotela totalitarna oblast obsoditi ne samo Rožmana, Kreka in druge obtožence, pač pa tudi ustanove, ki so jih predstavljali. /.../ Komunisti so hoteli s tem procesom prikazati nasprotno stran, cerkveno in politično, kot popolnoma pokvarjeno, sovražno, izdajalsko."

(Tožilec dr. Anton Drobnič)

"Zato bi se človek danes, po desetletju in več demokracije, lahko samo razveselil novega duha tolerance, ki so ga razvili ateisti in liberalno misleči z visokimi tiradami o človekovih pravicah in verski strpnosti ob debatah o postavitvi islamskega kulturnega in verskega središča v Ljubljani. Še bolj bi se razveselili, ko bi enako toleranco razvili tudi v odnosu do svojih vernih sodržavljanov, kristjanov. /.../ Tako pa so vsaj katolici in njihova Cerkev nenehna tarča napadov v javnosti, vsaka prostaška malarija na cerkvenih zidovih je deležna, če že ne odobravanja, pa vsaj opravičevanja."

(Pisatelj Drago Jančar)

Cenzura na RTV Slovenija

Pred nedavnim smo lahko v enem od slovenskih medijev prebrali novico, naj bi Mojca Menart, programska direktorica RTV Slovenija, odločila, da se na omenjeni televiziji ne bo predvajala oddaja Dosje. Avtor oddaje je Jože Možina, govorila pa naj bi o potomcih med vojno pobitih ljudi, ki jim država še danes ni podelila statusa vojnih žrtev. Do zapletov naj bi bilo prišlo zaradi dolžine pripravljene prispevka. Le-ta je bil dolg 60 namesto 50 minut. Ker avtor ni želel, da se prispevek krajša, se je Menartova odločila, da ga sploh ne bo. Svoj lonček k zgodbi je pristavil tudi eden od gostov v oddaji, predstavnik zveze borcev Marko Vrhunc, ki naj bi pisno prepovedal objavo oddaje v celoti. Avtor prispevka Jože Možina izključuje možnost prepovedi objave prispevka, saj zatrjuje, da so bili gostje, ki sodelujejo v oddaji, konkretno tudi Marko Vrhunc, seznanjeni s tem, kaj bo objavljeno. Ob

Dokumentarna oddaja Jožeta Možine (desno) so želeli cenzurirati in celo umakniti s programa.

tem se postavlja vprašanje, kako si lahko nekdo privoščil poseganje v avtonomijo novinarskega dela. Lahko bi rekli, da gre v konkretnem primeru za poskus cenzure ne le s strani Menartove, ki se je odločila za umik oddaje, ampak tudi s strani zveze borcev. Naj povermo, da vse do zadnjega dneva pred oddajo ni bilo jasno, ali ta bo ali ne. V ponedeljkovi oddaji Odmevi pa je bilo vendarle sporočeno, da oddaja Dosje z naslovom Zamolčani – moč preživetja bo, in to v predvidenem terminu in v celoti. Kakor koli že, žalostno je, da je do tega zapleta prišlo. Upamo, da se bo pojasnilo, kdo vse je stal za njim in si želel, da gledalci in gledalke ne bi bili seznanjeni s prispevkom.

M. P.

Postopna zamenjava dokumentov

Vsi tisti, ki so se bali, da bodo ob vstopu v Evropsko unijo znova morali menjati potne liste in osebne izkaznice, kar je poleg neprijetnega srečevanja z okostenelo slovensko birokracijo in visokih stroškov lahko precej neprijetna in draga izkušnja, si lahko oddahnejo. Z ministrstva za notranje zadeve so namreč pred kratkim sporočili, da se bodo osebni dokumenti po vstopu Slovenije v EU sicer spremenili, vendar pa nam jih ne bo treba zamenjati takoj, ampak šele pri nadaljšanju njihove veljavnosti oziroma zamenjavi starih dokumentov za nove. Na enak način se bodo spremenila oziroma z oznakami EU uskladila vozniška dovoljenja in registrske tablice. Kot pravijo na ministrstvu, naj bi se vsi dokumenti spremenili le malenkostno. Tako bodo osebne izkaznice, potni listi in vozniška dovoljenja dobili dodatno oznako EU, nekatere rubrike pa bodo napisane v vseh uradnih jezi-

kih EZ. To velja tudi za registrske tablice – dodali jim bodo le oznako EU. Do leta 2006, ko naj bi začeli tudi za Slovenijo veljati schengenski standardi, ne bo večjih sprememb niti pri prehodu mej. Tako bo v tem prehodnem obdobju za prehod meje še vedno treba imeti ustrezen veljaven dokument (potni list, osebno izkaznico ali malo-obmejno prepustnico). Edina novost je, da na mejah ne bo več carinikov. Kot pravijo na ministrstvu, bodo policisti na mejah pri državljanih tretjih držav izvajali temeljit mejni nadzor, medtem ko bo za državljanje EU veljal t. i. minimalni nadzor, pri katerem bodo preverili samo veljavnost dokumenta za prehod meje.

A. K.

Potne liste in druge osebne dokumente bomo menjali po "občajni poti".

Evrovolitve

Prvega maja bo Slovenija postala polnopravna članica Evropske unije. Uresničeni bodo cilji, ki smo si jih postavili ob rojstvu države. Pot, ki jo je bilo treba prehoditi od začetka prvih dogovorov o vstopu Slovenije v EU do danes, ko čakamo tako rekoč le še na uradni vstop, ni bila lahka. Nič drugače ne bo niti po prvem maju. Z vso resnostjo se bomo morali spoprijeti z vsemi naloga in obveznostmi, ki nam jim nalaga članstvo v EU.

V institucije Evropske unije bomo morali poslati tudi svoje predstavnike. Večina le-teh bo izbrana bodisi po političnih, bodisi po strokovnih kriterijih, državljanom in državljanke Slovenije pa bo ostala le možnost, da bomo lahko volili predstavnike v evropski parlament. To se bo zgodilo 13. junija, ko bodo prve volitve poslancev za evropski parlament v Sloveniji. V več stočlanskem evropskem parlamentu bo sedelo tudi sedem poslancev iz Slovenije. Komu bo uspelo na volitvah pridobiti vozovnico za Strasbourg, danes še ni

Kdo bodo tisti, ki jim bo uspelo na volitvah pridobiti vozovnico za Strasbourg, danes še ni jasno.

povsem jasno, le ugibamo lahko. Jasno pa je, da so se politične stranke že začele pripravljati na ta izziv. Kako tudi ne, saj je želja vsake izmed njih, da se na volitvah dobro odreže in da kar največ njenih poslancev sedi v evropskih parlamentarnih klopek.

S pripravami so pohiteli v SDS. Proti koncu lanskega leta so v javnost že posredovali imena kandidatov, ki se bodo skoraj zagotovo pojavila na kandidatni listi stranke. Večjih presenečenj pri objavljanih imenih ni bilo. Pričakovano se je na listi kot njen nosilec pojavil Miha Brejc, ki že sedaj opravlja

funkcijo opazovalca v evropskem parlamentu. V stranki so glede na to, da so ga postavili za nosilca liste, prepričani, da je Brejc tisti, ki bo vlekel glasove nase in s tem nabiral glasove za druge kandidate na listi.

Glede na dosedajni razplet dogodkov lahko napovemo, da bo podobno vlogo kot Brejc imel Lojze Peterle

na kandidatni listi NSi. Slednja javno še ni objavila imen svojih kandidatov, slišati pa je mogoče, da je NSi že oblikovala volilni štab in pripravila pravilnik za kandidiranje, imena kandidatov pa so za zdaj zavita v molk.

Tako je tudi v SLS. Ob menjavi njenega vodstva so na dan prišle informacije o "izmenjavi uslug". Kot je znano, se je bil Franci But pripravljen odpovedati stolčku predsednika stranke v zameno za prostor na kandidatni listi za evropski parlament, po možnosti kot nosilec liste. Zanimivo bo videti razplet znotraj SLS, kajti iz igre naj še ne bi bil povsem izstopil sedanji predsednik Janez

Podobnik, ki že ima vlogo opazovalca SLS v evropskem parlamentu.

Tudi znotraj LDS lahko pričakujemo trenja med kandidati za najvišje mesto na listi. V igri naj bi bil Jelko Kacin, njegov tekmeč pa zunanji minister Dimitrij Rupel. Posebne vročice pa ni čutiti v ZL, kjer se kot najresnejši kandidat pojavlja Feri Horvat, ni pa izključeno, da se ne bi za mesto evroposlancev potegoval tudi sam predsednik stranke Borut Pahor.

Politika bo torej naredila okvirni izbor, dokončno pa bomo kandidata izbrali volivci na volitvah.

Mihaela Praprotnik

Brezzvezniki

Vteh dneh bi morali izvedeti, kateri izmed šestih prijavljenih kandidatov za vodenje računskega sodišča, to je vrhovne revizijske ustanove v državi, bo izbranec Janeza Drnovška, predsednika države. V parlamentarno potrditev naj bi namreč posredoval ime tistega, za katerega meni, da ima največ možnosti

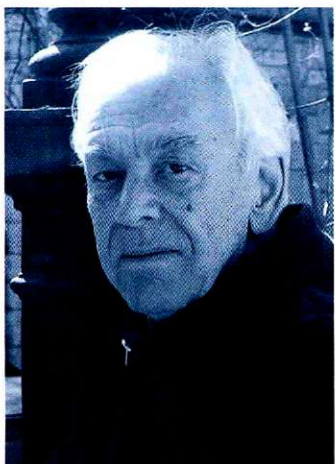
prijavljenih kandidatov ni primeren, še največ pojma o tem ima specialistka revidiranja in pooblaščenka revizorka Romana Logar, ki bi na računskem sodišču naredila tudi največ dela. Prepričan je tudi, da bo tokrat izbrani kandidat najverjetneje potrjen, odločitev pa bo podobna tisti pred devetimi leti, ko je bila v celoti poli-

Očitno se na področju kadrovanja nič ne spreminja in bo to še naprej predvsem politično.

za izvolitev. Po ugibanjih in tudi informacijah naj bi se odločil za Milana M. Cvikla iz NLB, nekdanjega državnega sekretarja za proračun na ministrstvu za finance. Poleg tega se je te dni končal razpis za vodenje Davčnega urada Republike Slovenije (DURS). Ali je zdajšnji vršilec dolžnosti direktorja Stojan Grilj sploh kandidiral in ali bo obdržal stolček, v času pisanja tega prispevka še ni znano, a ni niti pomembno. Že imena prijavljenih kandidatov namreč kažejo, da tudi ta ustanova ne bo dobila vodstva, kakršnega bi morala, če bi slovenski vladajoči politiki po zgledu razvitih zahodnih držav na vo-

tična. Pribil je še, da bodo "postavili kakšnega brezveznika in da se bo treba sprijazniti, da bo tako kot v drugih organih pregona, ko ne bo nikogar, ki bi vedel, kaj naj dela". Podobno meni tudi dr. Franc Koletnik z mariborske ekonomsko-poslovne fakultete, ki si želi, da bi računsko sodišče vodil nekdo iz vrst revizorjev in je na tem področju že uveljavljen. Tudi dr. Koletnik se je zavzel za Romano Logar. Dodajmo, da je Logarjeva po prvem javnem razpisu oddala svojo prijavo prav na predlog obeh navedenih profesorjev, vendar je bila pri tem neuspešna. Očitno le zato, ker ne pripada nobeni politični stranki. Še bolj kot kadar koli doslej jo zanima samo stroka. Ne takrat ne danes se vladajočih politikov besede profesorjev, ki edini najbolj poznajo strokovnjake s tega področja v državi, niso niti približno dotaknile, ampak so jih gladko preslišali. Preprosto nadaljujejo s političnim kadrovanjem, kar pomeni, da se bo zamagljevanje stvari nadaljevalo, tla za korupcijo bodo še plodnejša! Zdi se, da to ne moti preveč niti predsednika države, sicer bi stvari zastavil drugače. Možnost za to vsekakor ima!

Vida Kocjan

Dr. Peter Staric

Intervju ali monolog?

Tam postavljajo novinarji, ki niso bili deležni naše trde, socialistične vzgoje, včasih tudi zelo neprijetna vprašanja in pričakujejo jasen odgovor. Svočas se je tudi Edvard Kardelj odpravil na turnejo po ZDA, da pojasni Američanom svoj "izum" – delavsko samoupravljanje. Nekateri še pomnimo, kako so takrat "preverjeni kadri" pri nas govorili, kako slaven je Kardelj, saj se celo Američani zanimajo za to novost. O tem, kako uspešna je bila njegova turneja, pa nismo iz naših časopisov izvedli ničesar. Pač pa je k nam pricurila vest, kako je Kardelj končal svojo tiskovno konferenco na Švedskem. Navzoč je bil tudi moj kolega iz daljnih "tuberkuloznih let", ki pa je danes že pod rušo.

Tudi tam je Kardelj razlagal delavsko samoupravljanje. Ko je sledila diskusija, ga je nekdo vprašal, ali je v Jugoslaviji dovoljena stavka. Namesto odgovora ja začel Kardelj razlagati, da pri delavskem samoupravljanju stavka nima nobenega smisla. Kako naj delavci stavkajo proti samim sebi? Končal je razlago, vendar poslušalci niso dobili odgovora na bistvo vprašanja. Zato so ga znova vprašali, ali bi delavci, če npr. ne bi bili zadovoljni s sistemom, ki se imenuje delavsko samoupravljanje, smeli izraziti svoje nezadovoljstvo tako, da bi stavkali. Kardelj je postal nervozen in je še bolj na široko opisal, kakšen nesmisel bi bila stavka v sistemu, kjer delavci sami upravljajo s podjetjem. Proti komu naj bi sploh stavkali? Vendar se novinarji niso dali: "Gospod Kardelj, samo to bi radi vedeli, ali je pri vas stavka dovoljena ali ni dovoljena, in nič drugega!"

Takrat je Kardelj, ves rdeč v obraz, vrgl svoje papirje na pult in odgovoril: "Ni dovoljena!" Potem je jezno zapustil prostor.

Potem ko smo se osamosvojili, so začeli naši novinarji spraševati politike bolj korajžno (vendar razen redkih izjem takega načina niso

ohranili do danes). Zanimivo je bilo spremljati njihove intervjuje na televiziji, pri raznih okroglih mizah ali soočenjih. Če je bilo vprašanje neprijetno, je začel vprašani govoriti o drugih stvareh, ki so imele le malo ali prav nič zveze s postavljenim vprašanjem. Še zlasti je postal zgovoren, če je pričakoval, da bo kdo iz nasprotnega tabora začel obravnavati zadevo bolj resno in stvarno. Kadar je kak nasprotnik odgovarjal in prišel do "nevarne" teme, mu je politik, ki je začutil, da ga utegne odgovor prizadeti, dostikrat segel v besedo in ga sploh ni pustil govoriti. Spominjam se takih besednih dvobojev, v katerih je npr. Gregor Golobič komaj pustil še koga drugega do besede. Od tega je prettko že kakih šest let; v poznejših nastopih na TV se je Golobič precej izbrusil. Vendar še ni dolgo tega, ko je v oddaji Trenja Zmago Jelincič prav energično, gostobesedno in zelo uspešno preprečeval nekaterim govorcem, da bi povedali, kar so hoteli. Iz odgovorov, ki se vlečejo kot jara kača, pa nič ne povedo, se čuti, da hoče govorec na ta način odvzeti čas drugim, ki bi tudi radi kaj povedali. Ko se intervju ali okrogla miza konča, lahko ugotovimo le to, da se je

oddajo dobili obvezna navodila.) Opazili pa smo, da se novinarka Metka Lajnsček ni dala ustrahovati in je nekdanjemu predsedniku Milanu Kučanu vseeno prebrala, kar je napisal italijanski politik Piero Fassino o njem in Ribičiču v svoji knjigi. Žal je takih novinarjev le za ščepec. (Sprasujem se, kakšne levite je morala poslušati Lajnsčkova po tem, ko se je oddaja končala.)

Pogovor s kakim vodilnim politikom, ki lahko po oddaji le telefonira (na nacionalki npr. Janezu Kocijanciču, ki tam vedri in oblači), pa bo novinar, ki ga sprašuje, takoj degradiran, če ne celo ob službo, je stvar zase. Pred kratkim smo poslušali intervju, kjer je novinarka Špeli Šipek v studiu POPTV odgovarjal predsednik vlade Tone Rop. Pri tem smo lahko opazili, da premier zelo spretno uporablja vse prej naštete tehnike, da se izogne bistvu vprašanja. Poleg tega s svojo premiersko avtoriteto večinoma uspešno preprečuje, da bi novinarka ponovila vprašanje, na katera ne mara odgovoriti. Kar naprej melje svoje in pri tem pozablja, da ne odgovarja samo novinarki v studiu, saj njegovo dolgozevenje in nadutost vidi in sliši tako rekoč vsa slovenska javnost. Zato večina vprašanj, ki bi

V prejšnjih časih so intervjuje z "voditelji naroda" zaupali le najbolj preverjenim od že tako in tako preverjenih novinarjev. Ti so se zavedali, kakšnih vprašanj ne smejo postavljati, in vse je teklo kot po maslu. Nerodno pa je postalo, če so takih intervjujev navajeni voditelji odpotovali v tujino, na zahod.

Ker bomo maja letos vstopili v Evropsko zvezo, pričakujemo, da bo vsaj takrat naš predsednik vlade začel na javno postavljena vprašanja odgovarjati po srednjeevropsko. Nekako tako, kot pravijo Francozi: La noblesse oblige!

veliko govorilo in skoraj nič povedalo. Namesto da bi naši novinarji posnemali tuje in čvekačem odločno odvzeli besedo oziroma prizadete tega opomnili, da govori o nečem, česar ga niso vprašali, postajajo v odnosu do vladajočih politikov čedalje bolj ponižni. Včasih pa iz oddaje kar štrli, kako moderatorji segajo opozicijskim politikom v besedo in jim ne pustijo povedati njihovih misli do konca, medtem ko se pozicijski vodje lahko razgovorijo, kolikor želijo, in celo segajo nasprotnikom v besedo. (Kot da bi vodje že pred

jih pri jasnih in strnjениh odgovorih novinarka še lahko postavila, sploh ne more priti na vrsto. Pa tudi postavljena ostajajo brez jasnega odgovora. Tako se intervju postopoma izpridi in monolog, poslušalcem, ki spoznavajo, da jih ima premier za norce, pa gre pri tem na bruhanje...

Ker bomo maja letos vstopili v Evropsko zvezo, pričakujemo, da bo vsaj takrat naš predsednik vlade začel na javno postavljena vprašanja odgovarjati po srednjeevropsko. Nekako tako, kot pravijo Francozi: La noblesse oblige!

Pojoči škof, ki je zadolžen za Slovence po svetu

ALOJZ URAN

Ime in priimek?

Alojz Uran.

Kje ste prišli na svet?

Spodnje Gameljne pri Ljubljani.

Kdaj?

22. januarja 1945.

Kako bi označili svoj značaj?

Dobrovoljen.

Ste bogati?

Ne posebno.

Verjamate v Boga?

Mislim, da zelo.

S čim se prevažate?

Največ s citroenom.

Imate kaj nepremičnin?

Nekaj malega.

Kdaj ste se odločili, da boste postali duhovnik?

Po končani bežigranski gimnaziji leta 1964.

Ste kdaj podvomili, ali ste se odločili prav?

Skoraj nikoli.

Vaš največji življenjski uspeh je?

Veseli človek in duhovnik.

Najljubše dnevno opravilo?

Trenutki tišine in meditacija.

Skriti kotichek?

Ostane skrivnost.

Hobi?

Gobarjenje.

Pesem, ki jo najraje prepevate?

La paloma.

Recept za premagovanje žalosti?

Saj Bog ve za vse!

Najljubši kos oblačila?

Srajca.

Najljubša jed?

Špageti.

Pijača?

Naravna voda.

Pesnik, ki ga ne morete pozabiti?

Gregorčič.

Knjiga vašega življenja?

Sveto pismo.

Film, ki vas je spravil v solze?

Janez XIII.

Pučnikov testament

Nedvomno je bil pokojni dr. Jože Pučnik kot predsednik predsedstva Demosa (kasneje predsednik sveta Demosa) eden glavnih tvorcev slovenske osamosvojitve, na kar smo opozorili v prejšnji številki Demokracije. Zato ne preseneča, da so pred prvo obletnico njegove smrti (11. januarja 2003) v Slovenski demokratični stranki predsedniku države Janezu Drnovšku predlagali, naj z zlatim častnim znakom svobode posmrtno odlikuje "ključnega tvorca slovenske države". Hkrati so dali pobudo mestni občini Ljubljana in občini slovenska Bistrica, da v glavnem mestu in v njegovi rojstni občini dr. Jožetu Pučniku postavijo spomenik.

Biografije imajo sporočilno vrednost

Pri tem, ko poznamo Pučnikovo življenjsko pot in politično angažiranost pri slovenskem osamosvojitvi in v kasnejših letih, se moramo vprašati, kakšna je njegova politična zapuščina, kakšno je njegovo sporočilo današnji Sloveniji. To vprašanje je nedvomno eno ključnih, mimo katerega ne moremo. Na to nedvomno kažejo tudi v zadnjem času objavljene biografije nekaterih politikov prejšnjega komunističnega režima, ki so zbrane v knjigi dr. Boža Repeta Rdeča Slovenija. Pred nami se kar nenadoma prikažejo Josip Broz Tito, Edvard Kardelj, Boris Kidrič, Stane Dolanc in drugi skoraj kot nekakšni demokratični politiki, ki so hoteli samo dobro, vendar naj bi bili nekakšni ujetniki prejšnjega sistema. Tega so poskušali na vsak način reformirati, pri čemer pa naj bi bili le delno uspešni. Še dlje v friziranju politikov prejšnjega režima je pred kratkim zašel nekdanji "trojni funkcionar" Jak Koprivc, ki v tedniku Več opisuje svoja srečanja s Stanetom Dolancem. Po njegovo je bil Dolanc "tako v Sloveniji kot Jugoslaviji od vsega začetka tankočuten opazovalec in ocenjevalec vsakokratnih družbenih razmer in odločilni dejavnik družbenih sprememb /.../, zagotovo zaslužen za antiidomatičnost nekdanje visoke politične šole /.../, človek novih idej in skrajno kritičnega odnosa do partijske in družbene prakse. Zato ni naključje, da so nekateri videli v Dolancu nekakšnega revizionista oziroma socialdemokrata". Skratka, pisecem, ki so blizu vladajoči eliti in tranzicijski levici, gre za to, da olepšajo njihove politične predhodnike in s tem dajo večjo legitimiteto njihovim političnim naslednikom.

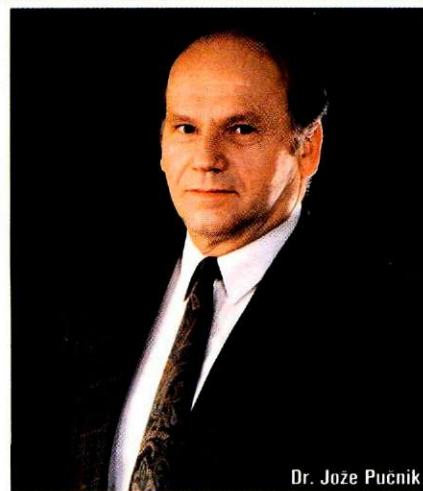
Korak pred drugimi

Če se vrnemo k Pučniku in njegovi politični zapuščini, ugotovimo, da ta nedvomno obstaja, saj je s svojim odločnim zavzemanjem za samostojno slovensko državo dal zgled svojim naslednikom, kako si je treba prizadevati za slovenski narod ne samo v preteklosti, ampak tudi danes in v prihodnosti. O tem je precej dobro govorila dokumentarna oddaja nacionalne televizije avtorice Rosvite Pesek (režiser Franci Slak) z naslovom Korak pred drugimi. V njej vidimo Pučnika kot žrtev prejšnjega totalitarnega režima, ki si je moral po prestani zaporni kazni (v dokumentarcu so sodniku Savu Šifrerju, ki je obtožil Pučnika, ustregli in niso pokazali njegovega obraza od blizu, pri čemer slednji svoje sodbe ni obžaloval; tedanji upravnik zaporov na Dobu Jože Tomažin pa je neokusno razlagal, da je bilo Pučniku v samici pravzaprav čisto dobro) poiskati delo v Nemčiji, saj ga v Sloveniji zanj ni bilo. Konec osemdesetih let se je vrnil v Slovenijo in s svojim delovanjem kot predsednik Demosa pripomogel k spremembi sistema in slovenski osamosvojitvi. V dokumentarcu lahko tudi vidimo, s kakšnimi težavami se je soočal kasneje kot predsednik parlamentarne preiskovalne komisije za poveljne poboje, in ob koncu poudarek, da je bil razočaran, ker na zadnjih predsedniških volitvah ni zmagala Barbara Brezigar. Pri tem ni prikazano bistvo njegovega razočaranja, to pa je zaostajanje Slovenije pri modernizaciji in neuresničitev popolne demokratizacije na Slovenskem, na kar je v zadnjih letih še posebej opozarjal, in hkrati dejstvo, da imajo potomci njegovih nekdanjih preganjalcev, postkomunisti torej, še vedno oblast.

Paradržava še vedno živi

O tem je govoril tudi v zadnjem intervjuju za Demokracijo septembra 2002, ko je ugotavljal, da v Sloveniji še vedno deluje paradržava: "To, kar jaz imenujem paradržava, so interesna združenja, ki niso vezana na komunistično ideologijo; so sicer ob njej nastala in se utrdila, so pa danes izrazito gospodarska združenja. In te povezave bodo še naprej obstale, morda jih Milan Kučan ne bo mogel tako enomiselnost usmerjati in koordinirati, vendar bodo obstajale in delovale naprej." Podobno sporočilo je zaupal Janezu Jansji, o čemer je slednji pisal v prejšnji številki Demokracije. "Prišel je do ugotovitve, da se tudi v formalno demokratični ureditvi lahko vzpostavi stanje, ki omogoča popolno obvladovanje vsega, tako rekoč totalitarna oblast. Totalitarizem." Na drugi strani pa je prišel do bolj optimistične ugotovitve, ki je nekakšno sporočilo za sedanji trenutek: "Važno je vztrajati!" Še nobena totalitarna ali totalna oblast ni trajala večno in do sprememb je ponavadi prišlo takrat, ko so jih ljude najmanj pričakovali.

Metod Berlec

Dr. Jože Pučnik

Foto: Antonija Berlec

Pokojni dr. Jože Pučnik je pokopan v rojstnem Črešnjevcu pri Slovenski Bistrici.

Podobno sporočilo je zaupal Janezu Jansji, o čemer je slednji pisal v prejšnji številki Demokracije. "Prišel je do ugotovitve, da se tudi v formalno demokratični ureditvi lahko vzpostavi stanje, ki omogoča popolno obvladovanje vsega, tako rekoč totalitarna oblast. Totalitarizem." Na drugi strani pa je prišel tudi do bolj optimistične ugotovitve, ki je nekakšno sporočilo za sedanji trenutek: "Važno je vztrajati!" Še nobena totalitarna ali totalna oblast ni trajala večno...

Fotografije: Dane Kosiric in Primož Lavre

Bohinc v škripcih

Iz dneva v dan bliže smo vrelišču na slovenskem političnem prostoru, ki nastaja zaradi problema t. i. izbrisanih. Vprašanje je, ali se bo strankam na oblasti uspelo izmuzniti iz zapletene pravne zanke, v kateri so se znašle. Kako daleč je vlada zabredla, kažejo njene zadnje napovedi oziroma napovedi notranjega ministra Rada Bohinca, da bo t. i. izbrisanim začel izdajati odločbe brez zakonske podlage. Ta poteza lahko Bohinca stane tudi ministrskega stolčka.

Če smo tik pred iztekom lanskega leta menili, da se zadeve okoli t. i. izbrisanih ne morejo še bolj zaplesti, smo se zmotili. Potem ko je državni zbor izglasoval odlok o razpisu referendumu o t. i. tehničnem zakonu, je skupina poslancev na ustavno sodišče naslovila zahtevo o presoji, ali bi lahko bil razpis referendumu v nasprotju z ustavo oziroma ali bi lahko imel protiustavne posledice.

Medtem ko se je ena stran –

tista, ki je izglasovala odlok o razpisu referendumu – že začela pripravljati na referendum, za katerega je bil določen tudi datum, in sicer 15. februar, je druga stran – to so predvsem poslanci iz vrst liberalne demokracije (LDS) in združene liste (ZL) – čakala, kakšen odgovor bo podalo ustavno sodišče na zahtevo po presoji ustavnosti referendumskega odloka.

Konec minulega tedna je ustavno sodišče podalo odgovor. Ker do roka, ko začnejo teči roki za izvedbo referendumu, ni moglo odgovoriti na vprašani, postavljeni v zahtevi skupine poslancev, se je odločilo, da referendum o izbrisanih začasno zamrzne. To pomeni, da je za 14 dni zadržalo izvrševanje odloka o razpisu referendumu o t. i. tehničnem zakonu o "izbrisanih".

Odzivi na takšno odločitev ustavnega sodišča so bili različni. Še najbolj so bili z njegovo odločitvijo zadovoljni v LDS in ZL, v strankah torej, ki že od prvega trenutka odločno nasprotujeta referendumu. Omenjeni stranki gledata na začasno zamrznitev referendumu kot na možnost, da politika poišče no-

ve rešitve in doseže dogovor, da referendum ne bo potreben.

Politični pritiski na ustavne sodišče

Povsem drugače pa so odločitev ustavnega sodišča razumeli pobudniki referendumu iz vrst opozicijskih strank. Vodja Slovenske demokratske stranke (SDS) Janez Janša je odločitev ustavnega sodišča komentiral z besedami, da je že na prvi pogled videti, da je pravna podlaga, na podlagi katere je bila ta odločba sprejeta, privlečena za

lase in je posledica političnega pritiska, ki se je v zadnjem času ustvarjal na ustavnem sodišču. Janša nadaljuje: "Kljub temu, da ima Slovenija v ustavi zapisano delitev oblasti na izvršilno, zakonodajno in sodno, vidimo, da so v vseh vejah oblasti ljudje iz iste stranke. Gospod Ribičič je v tej zadevi poročevalec na ustavnem sodišču, iz iste stranke je g. Bohinc, ki naj bi to odločbo v ministrstvu za notranje zadeve izvajal, iz iste stranke je g. Pahor, ki vodi zakonodajno oblast in zamuja ustavne roke, iz

Na kratko

Bohinc naj odstopi

V NSi so precej nezadovoljni z ravnanjem vlade in predvsem ministra za notranje zadeve Rada Bohinca. Menijo, da poskusi vladajoče koalicije in notranjega ministra, da se na neustaven način prepreči izvedba referendumu o "izbrisanih", vodijo do čedalje večjih zapletov, ki jih niti koalicija niti minister nista sposobna razrešiti. Pravna država je zaradi vladnega ravnanja v nevarnosti, zato pozivajo ministra Bohinca, naj sam odstopi in prepusti mesto ministra za notranje zadeve kompetentnejši osebi, ki ni bila vpletena v dosedanje reševanje tega vprašanja in bo znala najti ustrezen izhod iz krize.

Notranji minister Rado Bohinc

Koalicija Slovenija je pripravljena na dogovore glede rešitve vprašanja o "izbrisanih". Zagovarja izvedbo referendum, od njegovega izida pa so odvisne nadaljnje odločitve.

iste stranke je g. Kocijančič, ki je šef nacionalne televizije, kjer lahko potem minister za notranje zadeve iz iste stranke nemoteno v osrednjem dnevniku sam, brez soočenja, razlaga svoja stališča." S tem je Janša želel povedati, da v Sloveniji nimamo ustavno zagotovljene oblasti.

In kaj sedaj? Postopki, potrebni za izvedbo referendum, so bili s strani ustavnega sodišča ustavljeni (kar pa ne pomeni, da do referendum ne more več priti). Vlada oziroma ministrstvo za notranje zadeve na čelu z ministrom Bohincem je zadevo vzelo v svoje roke. In to tako, da je minister Bohinc napovedal izdajanje odločb t. i. izbrisanim kar na podlagi odločbe ustavnega sodišča. To pomeni, da se bo ministrstvo izognilo t. i. tehničnemu zakonu, tistemu torej, ki ga je samo pripravilo in pri tem

ni upoštevalo nobenih popravkov, predlaganih s strani opozicije, in ga je vse do nedavnega zagovarjalo kot potrebnega in neizogibnega.

Na vsem lepem je ta zakon ministru Bohincu odveč. Odločil se je, da bo delal po navodilih ustavnega sodišča in začel izdajati odločbe samo na podlagi odločbe ustavnega sodišča. Da bo to protizakonito početje, meni večina pravnih strokovnjakov, ki pa jih Bohinc ne posluša več. To nerazumno ravnanje bo minister težko pojasnil. Nerazumno je, kako je lahko zadevo, ki je bila še pred mesecem neizogibna, spremenil v nekaj brezpredmetnega, oziroma kako je mogoče, da t. i. tehnični zakon na lepem ni več potreben.

Zagata okoli rešitve vprašanja "izbrisanih" in referendum o t. i. tehničnem zakonu spominja na

dogodke pred letom dni, ko so se v političnih strankah kresali pogledi o tem, kakšen naj bo referendum o vstopu Slovenije v Evropsko unijo in Nato. Slovenska vlada se je tudi pri teh dveh referendumih znašla v nezavidljivem položaju in jo je takrat s svojim predlogom reševala opozicija.

In kako se bo vlada znašla tokrat? Opozicija, ki tokrat igra vlogo pobudnika referendum, nima nikakršnega vpliva več, saj je državni zbor že izglasoval odlok o referendumu. Glede na naš politični sistem referendum, potem ko je bil razpisan in ko je bil zamujen rok za presojo na ustavnem sodišču, ni mogoče več odpovedati. In tudi če bi podpisniki referendum odstopili od svojih podpisov, bi bilo to brezpredmetno. Rešitev, ki jo vidijo podpisniki pobude referendum, je, da

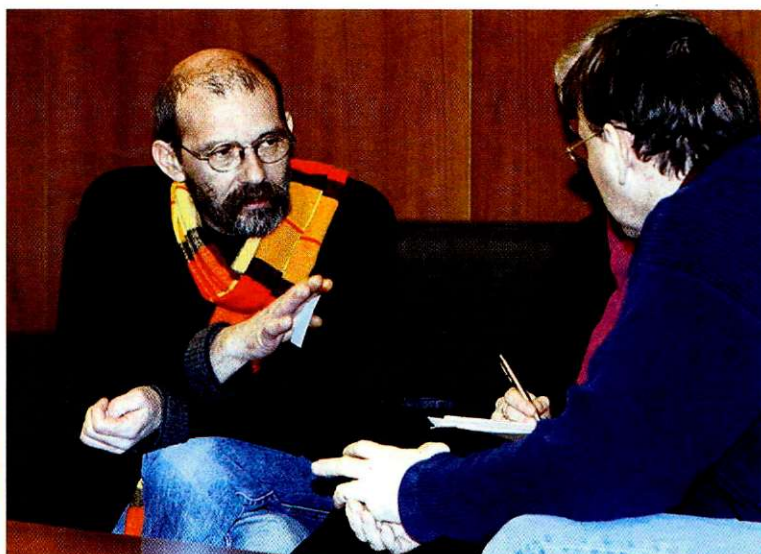
se referendum izvede, da se počaka na njegov izid in se politika v državnem zboru po referendumu odloči kako naprej. Pobudniki referendum upajo, da bo t. i. tehnični zakon na referendumu zavrnjen, zavedajo pa se, da bo stanje tudi po tem kazalo na neskladje med odločbo ustavnega sodišča, ravnanjem zakonodajalca in dejanskim stanjem. Rešitev za to pa zagovorniki referendum vidijo tako, da se z dopolnitvijo sistemskega zakona, ki je že v postopku, poišče takšna rešitev, ki bo izključila možnost plačevanja odškodnin in omogočila selektivno obravnavo, tako da se bodo upravičeni primeri ločili od neupravičenih.

Križi in težave tudi s sistemskim zakonom

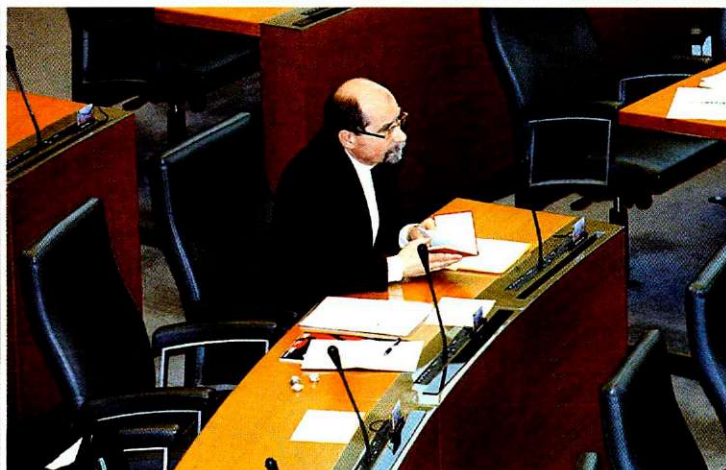
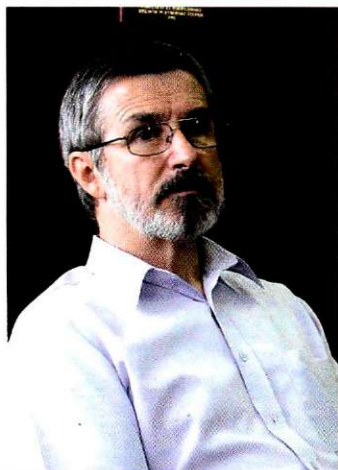
Da bodo križi in težave tudi pri sprejemanju tega zakona, je poka- >>

Matevž Krivic (nekdanji ustavni sodnik), pravni zastopnik "izbrisanih", je napovedal zahteve za odškodnine za vse "izbrisane", predlaga pa tudi sprejetje posebnega zakona, ki bo uredil vprašanje odškodnin.

Predsednik društva izbrisanih Aleksander Todorovič se ni odločil zaprositi za slovensko državljanstvo, ker je želel ostati tujec; tega ne namerava storiti niti v prihodnje. Znana je predvsem njegova izjava o necivilizirani državi Sloveniji, katere državljan ne želi biti.

Pravna stroka (na sliki od leve: nekdanji ustavni sodnik dr. Tone Jerovšek, profesor Pravne fakultete v Ljubljani dr. Albin Igličar in svetovalec državnega zbora za ustavna vprašanja dr. Miro Cerar) je mnenja, da je izdajanje odločb samo na podlagi odločbe ustavnega sodišča (brez zakonske podlage) nezakonito.

» zala ponedeljкова javna predstavitev mnenj v državnem zboru. Sprva so politične stranke ponovile že znana stališča do vprašanja "izbrisanih" in morebitne poti do rešitve problema. Presenetljivo veliko pa so govorile o odškodninah.

Matevž Krivic, pravni zastopnik "izbrisanih", je presenetil z napovedjo zahtev za odškodnine vsem "izbrisanim". Meni, da bi bilo zanikanje ustavne pravice do odškodnine za nezakonito povzročeno škodo sprto z vsemi

načeli poštenja in morale. Krivic pravi, da je poseben zakon o odškodninah za posledico izbrisanja nujno potreben, ker bo tako lahko država, ki je škodo 12 let nezakonito povzročala, sedaj omogočila tudi njeno zakonito poravnavo. Drugačnega mnenja sta opozicijski stranki SDS in NSi, ki sta prepričani, da bi morali z zakonom omejiti ali sploh izključiti vsakršno uveljavljanje odškodnin. Ob tej opozicijski zahtevi je bilo mogoče zaslediti določeno stop-

njo popuščanja s strani Bohinca, ki ni izključil možnosti, da bi v zakonsko besedilo systemskega zakona v okviru druge obravnave vključili tudi kriterije za ugotavljanje škode oziroma morebitno splošno omejitev višine odškodnin.

Čeprav se je v državnem zboru za govorniškimi pultom zvrstilo precej govorcev, do konkretnih sklepov o ustreznosti systemskega zakona ni prišlo. Zadeva še vedno ostaja odprta in predlog systemskega zakona čaka na drugo ob-

ravnavo na eni od prihodnjih sej državnega zbora. Njegova končna usoda je ne nazadnje odvisna tudi od tega, kaj se bo zgodilo s t. i. tehničnim zakonom. Že minuli teden je med vodjema SDS in LDS prišlo do iskanja dogovorov o morebitnih rešitvah, kar pa ni prineslo konkretnih rešitev (več o predlogih za doseg soglasja med vlado in opozicijo lahko preberete v okvirju pod naslovom Predlogi opozicije in vlade).

Mihaela Praprotnik

Aktualni osnutki

Predlogi opozicije in vlade

Predlog opozicije:

Opozicija, natančneje koalicija Slovenija, je predlagala, da se podpisnice dogovora obvezujejo, da bodo takoj po podpisu sporazuma o izvršitvi ustavne odločbe o izbrisanih vložile in v najkrajšem mogočem času sprejele zakon ustavne narave, v katerem bodo podpisnice dogovora podprle naslednje rešitve:

- za prebivalce nekdanje Jugoslavije se pri podelitvi statusa v zvezi s prebivališčem in posredno torej tudi pri pridobitvi državljanstva ohranijo bistveno ugodnejše rešitve, kot veljajo za preostale tujce, in sicer tako, kot je to določil zakon iz leta 2001, ki so ga kot povsem ustrezno rešitev tega problema pozitivno ocenile tudi evropske institucije;
- retroaktivnost pri podelitvi statusa stalnega prebivališča ni dopustna;
- iz naslova prenosa iz registra

prebivalcev s stalnim prebivališčem v register tujcev brez stalnega prebivališča v času po osamosvojitvi Slovenije ter s tem povezanimi upravnimi in drugimi postopki ni dopustno uveljavljati odškodnin.

Predlog vlade:

- podpisnice dogovora bodo podprle spremembo poslovnika DZ, s katero se določi, da lahko podpisniki zahteve za izvedbo referendumuma umaknejo podpise tudi po sprejetju odloka o razpisu referendumuma, in sicer do dneva, ki je določen kot dan razpisa referendumuma (ali najkasneje 15 dni pred dnem, ki je določen za dan razpisa referendumuma). Odlok o razpisu referendumuma se v takem primeru razveljavi (ali neha veljati);
- predlagatelji referendumuma o "tehničnem" zakonu o izbrisanih bodo takoj po sprejetju spremembe

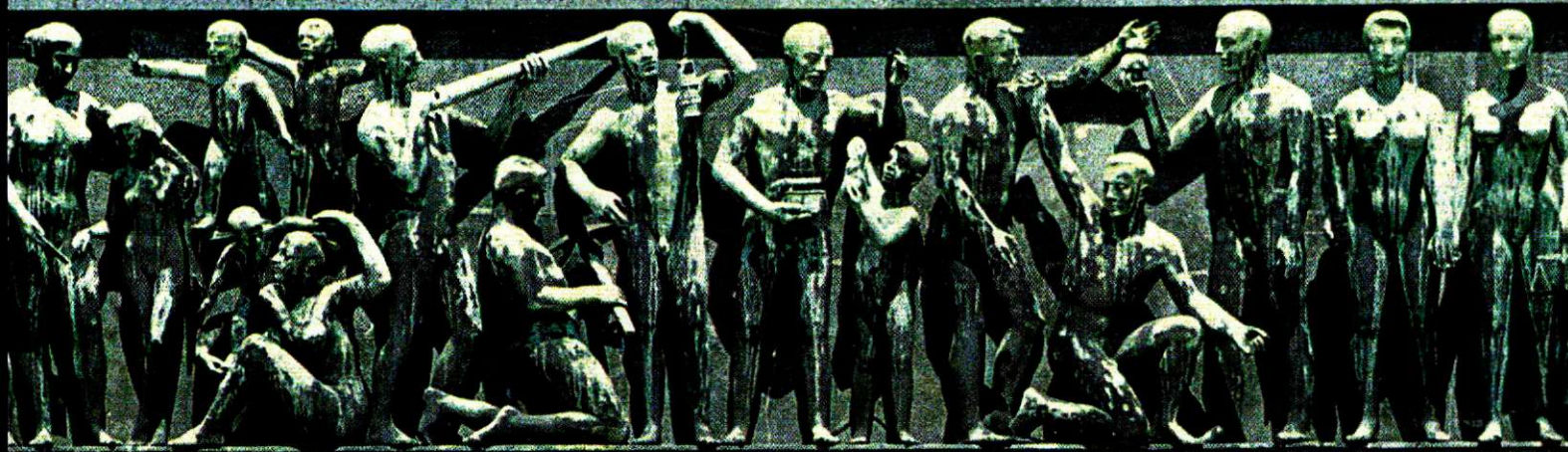
poslovnika umaknili podpise pod zahtevo za izvedbo referendumuma;

- podpisnice dogovora se obvezujejo, da bodo, takoj ko odlok o razpisu referendumuma o "tehničnem" zakonu o "izbrisanih" neha veljati in se zakon objavi v uradnem listu, vložile in po skrajšanem postopku sprejele novelo "tehničnega" zakona (ali vložile in podprle zakon o razveljavitvi "tehničnega" zakona);
- v noveli "tehničnega" zakona bodo podpisnice dogovora podprle naslednje rešitve:
 - sprejme se določba, v skladu s katero se dopolnilne odločbe ne izdajo v tistih primerih, ko se v postopku izdajanja odločbe o stalnem prebivališču ni izvedlo ugotavljanje stalnega prebivanja državljana drugih republik nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji od 26. 2. 1992 dalje, če je bil tega dne izbrisan iz

registra stalnega prebivalstva. Tak primeri se rešujejo po določbah systemskega zakona;

- sprejmejo se določbe, s katerimi se dopusti možnost revizije posameznih odločb o stalnem prebivališču, če je bilo dejansko stanje glede stalnosti prebivanja (stalnost se presoja po določbah systemskega zakona) od 26. 2. 1992 nepopolno ali zmotno ugotovljeno. Zahtevo za revizijo lahko vložita javni tožilec in državni pravobranilec. Obema organoma lahko poda pobudo za vložitev zahteve vsaka fizična oseba ali državni organ. Pobudi se morajo predložiti dokazi, s katerimi se dokazuje, da je bilo dejansko stanje nepopolno ali zmotno ugotovljeno.

- Pravico do odškodnin, kriterije, postopke in roke za izplačilo ureja poseben zakon.

Vprašanje džamije

Minuli teden je prišlo do srečanja med predstavnikoma Slovenske demokratske stranke (SDS) Janezom Janšo in Andrejem Bručanom ter predstavnikoma islamske skupnosti v Sloveniji muftijem Osmanom Đogićem in tajnikom mešihata Nevzetom Porićem.

Pogovarjali so se o splošnem položaju islamske verske skupnosti v Sloveniji in o zapletih v zvezi z graditvijo džamije v Ljubljani. Mufti Đogić je pojasnil, da islamsko versko skupnost predstavljajo lojalni slovenski državljani, ki doslej z izkazovanjem svoje verske pripadnosti niso imeli težav, da pa je islamska verska skupnost že leta 1969 vložila uradno prošnjo za graditev verskega objekta v Ljubljani. Prošnja se torej rešuje nerazumno dolgo – kar 34 let. Pri tem je dejal, da islamska skupnost danes ne zahteva objekta na točno določeni lokaciji in da si ne želi konflikta z lokalnim prebivalstvom v okolju, kjer naj bi objekt stal. Mufti Đogić je še dejal, da so zadovoljni, ker je končno prišlo do reševanja problema, in želijo, da to v nobenem primeru ne bo poslabšalo odnosa večinskega prebivalstva do pripadnikov njihove skupnosti.

Po besedah predsednika SDS

Janeza Janše stranka odločno podpira v slovenski ustavi zagotovljeno svobodo veroizpovedi, vključno s pravico različnih verskih skupnosti, da si zagotovijo primerne objekte za opravljanje svoje verske, kulturne in karitativne dejavnosti. Nesprejemljivo pa je, da se je prošnja islamske verske skupnosti v birokratskih kanalih mestne občine Ljubljana izgubljala celih 34 let. Obžalovanja vredno je tudi dejstvo, da je praktično ista oblast, ki je toliko desetletij zavirala rešitev problema, na koncu s preglasovanjem v mestnem svetu sprejela sporno odločitev o lokaciji in projektu, ki sta ga zavrnili tako stroka kot lokalno prebivalstvo v četrtini skupnosti, kjer naj bi džamija stala. Janša je še dejal, da nasprotovanja mestnih svetnikov SDS enostranskim in konfliktnim odločitvam mestnih oblasti ni mogoče razglasiti za nasprotovanje islamski skupnosti v Sloveniji, kot so to želeli prikazati nekateri komentatorji, ob tem pa prav tako zavrača vnaprejšnje sumničenje in razglašanje prihodnjih verskih objektov islamske skupnosti za morebitno oporišče mednarodnega terorizma.

Predstavniki obeh strani so se razšli v upanju, da bodo odgovorni dejavniki v Ljubljani premogli dovolj razuma in poiskali rešitev, ki bo po eni strani zadovoljivo in brez dodatne zamude odgovorila na desetletja staro prošnjo islamske skupnosti, po drugi strani pa

ne bo povzročala konfliktov z lokalnim prebivalstvom in stroko.

MO NSi Ljubljana za referendum

Kolegij predsednika mestnega odbora Nove Slovenije (MO NSi) Franca Slaka je minuli teden sprejel stališče v zvezi z referendumom o uveljavitvi odloka, ki predstavlja pravni okvir za graditev islamskega versko-kulturnega centra. Kolegij je tako sprejel stališče v zvezi z referendumom o uveljavitvi odloka o spremembah in dopolnitvah odloka o sprejetju prostorskih ureditvenih pogojev za plansko celoto V 2 Trnovno – Tržaška cesta. Gre za odlok, ki je pravni okvir za graditev islamskega versko-kulturnega centra.

Tako negativno stališče NSi, ki so ga svetniki predstavili na 7. seji mestnega sveta, ostaja nespremenjeno. Vse pripombe, ki jih je NSi dala na osnutek omenjenega odloka, so bile zavrnjene, zato, kot pravijo, niso mogli podpreti odloka mestne oblasti in zato podpirajo referendumsko pobudo, saj menijo, da lahko meščani, ker njihova volja prek njihovih pobud ni bila upoštevana, sedaj svojo voljo uveljavijo na referendumu.

V MO NSi so prepričani, da se je ljubljanska županja Danica Simšič za reševanje islamskega vprašanja odločila zato, da bi meščani Ljubljane pozabili na znane afeze, ki so se dogajale v MOL, in da bi zameglila probleme mesta, ki jih s slabim vodenjem in prazno blagajno ne more rešiti. V MO NSi ne razumejo, kako lahko

županja slepo in proti volji Ljubljancem in Ljubljancem podpira projekt džamije, saj so vse četrtne skupnosti, ki se jih projekt neposredno dotika, zavzele odklonilno stališče do njega. V MO NSi tudi ugotavljajo, da so okoliščine sprejetja omenjenega odloka (nočna seja, oster razkol med koalicijo in opozicijo) enake tistim, ki so rodile afero SIB, zato se bojijo, da vse skupaj vodi še k eni aferi.

Besedo stroki in prebivalcem

Tako kot MO NSi tudi MO SDS podpira referendum o graditvi džamije v Ljubljani, kajti pri sprejemanju odloka, ki se nanaša na graditev džamije, so bili, kot je dejal predsednik MO SDS Andrej Bručan, tako stroka kot opozicija in tudi prebivalstvo odrinjeni na rob odločanja, vladajoča koalicija MOL pa je odločitev sprejela tako rekoč sama.

V MO SDS odločno podpirajo ustavno pravico do veroizpovedi in s tem povezano pravico do primernih prostorov za opravljanje verske, kulturne in karitativne dejavnosti, nasprotujejo pa odločitvi mestnega sveta o graditvi džamije, kot je predvidena. Menijo, da bi bilo bolj kot džamija primernih več molilnic. Kakšne naj bi te bile, bi morala odločiti urbanistična in arhitekturna stroka.

MO SDS Ljubljana tako poziva mestno oblast, da poišče pametnejšo rešitev, ki bo odgovorila na prošnjo islamske skupnosti in ne bo povzročala konfliktov z lokalnim prebivalstvom.

Mihaela Praprotnik

Spomenik alternativni kulturi?

Državni zbor naj bi kmalu obravnaval predlog nacionalnega kulturnega programa, ki je nekakšen nadomestek za vladajočo elito očitno nesprejemljivega programa, ki ga je že leta 2000 pripravil minister v Bajukovi vladi Rudi Šeligo.

Mnogi pri tem opozarjajo, da program preveč povzdiguje tako imenovano nižjo alternativno kulturo in jo na ta način postavlja nad uveljavljeno tradicionalno visoko kulturo. Za vse predvidene programe ni zagotovljenih dovolj finančnih sredstev, ki bi preprečevala, da tako kot mnogo zakonov in resolucij doslej tudi ta ne bo postal mrtva črka na papirju.

Slovenija v svoji nekaj več kot dvanajstletni zgodovini še ni imela nacionalnega programa, v katerem bi začrtala temeljne smernice razvoja slovenske kulture. Prvi program je šele leta 2000 pripravil minister za kulturo v Bajukovi vladi Rudi Šeligo, vendar sta ga liberalna demokracija in združena lista po vnovičnem

prihodu na oblast konec leta 2000 hitro pospravili v predal in začeli pripravljati novega (bolje rečeno svojega). Za njegovo pripravo je bila zadolžena kulturna ministrica Andreja Rihter, ki ji je sredi prejšnjega leta le uspelo sestaviti predlog Resolucije nacionalnega kulturnega programa (takšno je polno ime novega programa) in ga po obravnavi na vladi in v nekaterih pristojnih kulturnih telesih konec prejšnjega leta spraviti v parlament. Kdaj naj bi državni zbor obravnaval omenjeni program, ni znano, znano pa je, da je med opozicijskimi poslanci in delom stroke zbudil kar nekaj pomislekov. Prvi in temeljni očitek, ki ga pri tem izraža del stroke, je, da program v ospredje preveč potiska tako imenovano nižjo alternativno kulturo in jo na ta način izenačuje s tradicionalno uveljavljeno visoko kulturo ali jo celo povzdiguje nad njo. Na to je pred novim letom v Družini opozoril eden izmed v sloven-

skem prostoru čedalje bolj uveljavljajočih se intelektualcev Matija Ogrin. Kot je zapisal Ogrin, program sicer v številnih formulacijah zagotavlja ravnotežje med ohranjanjem slovenske kulture in njenim razvijanjem, ko pa pride od besed k sistemskim ukrepom in financiranju, torej k dejanjem, tradicionalnim in bistvenim prvinam kulture namenja razmeroma malo podpore in uresničljivih varstvenih ukrepov. Postmodernim, alternativnim in popularnim kulturnim oblikam, ki so večidel nejezikovne in ne vključujejo smisla in istovetnosti, pa so namenjena velika sredstva in močno institucionalno varstvo. Dokazov za to vidi več. Tako sedanjí predlog programa, kot pravi Ogrin, predvideva ustanovitev centra sodobnih umetnosti v Ljubljani, ki bo poleg Kina Šiška in Stare elektrarne obsegal še Metelkovo 6, ki je bolj kot po alternativni kulturi znana po narkomaniji in brezdomcih. Prav tako dosedanji predlog predvideva ustanovitev muzeja sodobne umetnosti, ki bo po Ogrinovem mnenju še en nov velik porabnik denarja, medtem ko so na drugi strani tradicionalni muzeji, med njimi Verski muzej v Stični, v nenehnih finančnih težavah. Predvidena je tudi ustanovitev posebne mreže dvanajstih multimedijskih centrov po Sloveniji, katerih naloga bi bila uveljavljanje in financiranje postmoderne multimedijske kulture. Kot pravi Ogrin, ne nasprotuje temu, da bi regije, kjer naj bi stali omenjeni multimedijski centri, dobile več sredstev za kulturno življenje, ven-

Andreja Rihter je kljub svojim zagotovitvam, da so sredstva za vse naloge iz programa zagotovljena, na svetu za kulturo morala priznati, da bo nekaj sredstev še treba pridobiti.

Predlagani nacionalni kulturni program bo, če bo sprejet, iz Metelkove, zbirališča narkomanov in brezdomcev, naredil enega od središč sodobne slovenske kulture.

V SDS predlagajo, da se o nacionalnem kulturnem programu izvede javna razprava.

Predlagani nacionalni kulturni program t. i. alternativno kulturo postavlja ob bok že uveljavljeni tradicionalni slovenski kulturi ali celo nad njo.

dar se boji, da bodo ti centri odziral sredstva tradicionalni kulturi, na primer pokrajinskim knjižnicam.

Drugi veliki manjko, ki ga Ogrin pripisuje nacionalnemu kulturnemu programu, je dejstvo, da sedanji predlog ne daje skoraj nobene podpore slovenskemu jeziku, saj za to področje v programu ni namenjen niti tolar. "To naj bi bilo zagotovljeno prek drugih institucij, kakor so 'knjiga' (ne več literatura), gledališče, knjižnice... Toda nepoučen bralec kulturnega programa žal ne ve, da ministrstvo financira nekatere dejavnosti neposredno iz proračunskega denarja, nekatere pa deloma iz sredstev, ki jih zagotavlja t. i. zakon o kulturnem tolarju. In ker se ta ne izvaja, predvidenega denarja ni. Realne finance ministrstva za kulturo so precej manjše od uradno prikazanih, kar pomeni, da bodo nekatera področja ostala brez ali z manj denarja. Katera so ta področja, pa je vnaprej jasno," pravi Ogrin.

SDS: Opravi naj se javna razprava

Poleg Ogrina imajo vrsto pomislekov zoper predlagani nacionalni program tudi v največji opozicijski stranki SDS, kjer so prepričani, da je bil prejšnji program, ki ga je pripravil nekdanji kulturni minister Rudi Šeligo, veliko boljši od sedanjega. Največji pomisleki, ki jih imajo v SDS glede novega programa, so predvsem v tem, da so posamezne postavke v programu premalo konkretizirane, da bi se učinkovito realizirali v praksi. Očitajo mu tudi, da daje program v luči skorajšnjega vstopa v Evropsko zvezo premajhen poudarek slo-

venskemu jeziku in slovenski identiteti, da ne predvideva ustanovitve posebnega sklada za knjigo, ki bi skrbel za usklajeno in celovito financiranje slovenske knjige, in da pre malo spodbuja in ohranja medijski pluralizem. V tej luči je SDS parlamentarnemu odboru za kulturo, šolstvo, mladino, znanost in šport pretekli teden predlagala, da se opravi javna predstavitev mnenj v državnem zboru, ki bi osvetlila vsa odprta vprašanja. V času, ko je nastajal ta članek (torek, 13. 1. 2004), še ni bilo znano, ali je odbor njihov predlog sprejel ali ne. Če jim ne bo uspelo z razpisom javne obravnave, v SDS poudarjajo, da bodo nekatere temeljne pomanjkljivosti v programu skušali spremeniti z dopolnili. Tako so k predlogu programa že vložili nekaj dopolnil, v ka-

terih predlagajo, da se vanj zapiše nekaj konkretnih rešitev. Predlagajo, da program predvidi ustanovitev posebne agencije (imenovala bi se po Primožu Trubarju), katere naloga bi bila združitev vseh zvez in pobud, ki se ukvarjajo z uveljavljanjem slovenske kulture v tujini in z mednarodno menjavo na kulturnem področju in jih financira država. Predlagajo ustanovitev posebnega sklada za knjigo, ki bi pospeševal razvoj izvirne slovenske književnosti in humanistike in skrbel za celoten proces nastajanja knjige od njene predstavitve do distribucije, in ustanovitev Muzeja slovenske umetnosti, ki bi kot ekonomska in pravna enota združeval področja in zbirke, za katere danes skrbijo Narodna galerija, Moderna galerija, Madnarodni gra-

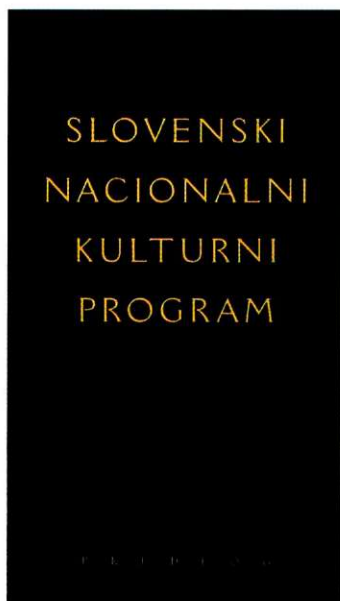
fični likovni center, Arhitekturni muzej in Galerija v Kostanjevici.

Bo zakon ostal mrtva črka na papirju?

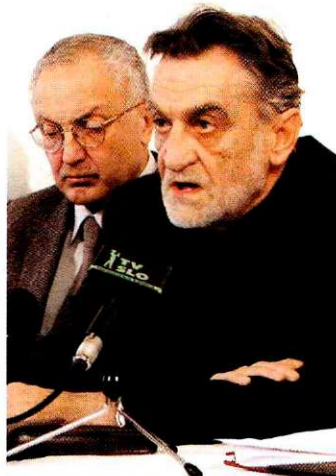
Kakšna bo usoda predlaganih dopolnil, ni mogoče napovedati, že sedaj pa je jasno, da jih bo težko "stlačiti" v program, saj primanjkuje denarja že za projekte iz zdajšnjega predloga programa. Slednje je morala na seji sveta za kulturo pretekli teden priznati tudi kulturna ministrica Andreja Rihter, čeprav je vseskozi zagotavljala, da ima program za vse zapisane projekte ustrezno proračunsko podlago. Tako je najprej tajniku sveta Albertu Kosu, ki je v razpravi o programu izrazil pomislek, ali je predlagani program zaradi finančnih sredstev sploh realno izvedljiv, zagotovila, da imajo vsi programi finančno podlago, ki naj bi jo zagotovila vlada, že v naslednjem odgovoru na vprašanje predsednika sveta Slavka Pregla pa se je morala popraviti. Tako je ob Preglovi opozorilu, da za nekatere programe kljub zagotovilom vlade še vedno ni predvidenih sredstev, priznala, da bo denar za nekatere projekte treba zagotoviti še pri poznejšem medresorskem usklajevanju.

Očitno je torej, da je Rihterjeva pozabila, da zagotovilo vlade še ne pomeni, da bodo sredstva v proračunu zares zagotovljena. Tako bi se programu, če seveda sredstva ne bodo zagotovljena, utegnilo na koncu zgoditi, da bo v veliki meri ali pa vsaj delno ostal mrtva črka na papirju – kot že toliko sprejetih zakonov in resolucij, ki kljub potrditvi v državnem zboru v praksi nikoli niso zazveli.

Aleš Kocjan

Bo sedanji nacionalni kulturni program, ki je nastal pod ministrico Rihterjevo, ostal samo zbir lepih besed?

Nacionalni kulturni program kulturnega ministra v Bajukovi vladi Rudija Šeliga je sedanja vladajoča elita po vnovičnem prihodu na oblast leta 2000 umaknila iz parlamentarnega postopka in kulturnikom ponudila svojega.

Mit o skromnosti Milana Kučana se je dokončno sesul. Letos bomo za delovanje njegovega urada plačali najmanj 79 milijonov tolarjev, poleg tega pa se nekdanji predsednik, ki je konec decembra izpolnil pogoje za upokojitev in se je tudi upokojil, predsedniškim dohodkom ni odpovedal.

Po svoji lastni in svobodni volji se je odločil, da bo namesto 310.000 tolarjev redne pokojnine mesečno prejemal 1,120.000 tolarjev, kolikor

Foto: Dana Kostrič

Kučan ni Havel

znaša 80 odstotkov plače aktualnega predsednika Janeza Drnovška. Dodajmo, da Vaclav Havel, nekdanji češki predsednik, mesečno prejme le skromnih 100.000 tolarjev redne pokojnine, pri tem pa nima nobenih privilegijev. Skrb zbujajoče je, da v uradu ne povedo, kaj bodo naredili za ta denar. Vsaj uradno nam njihovih aktivnosti ni uspelo izvedeti, neuradno pa se ve, da bo letošnja glavna Kučanova aktivnost ustanovitev Foruma 21, ki ni nič drugega kot lobistična organizacija izbranih posameznikov ter nadzor in usmerjanje vseh predvotilnih aktivnosti, da se bodo jesenske državnozborske volitve iztekle skladno s Kučanovimi pričakovanji.

Kučan izpolnil pogoje za upokojitev

V teh dneh je Milan Kučan, nekdanji predsednik Republike Slovenije, dopolnil 63 let starosti, konec decembra pa je izpolnil pogoje za upokojitev. Če je morda kdo pomislil, da se bo nekdanji predsednik po upokojitvi umaknil in užival v pokoju, se je zmotil. Milan Kučan se je odločil, da bo "delal" naprej. To pa pomeni, da bo še naprej obdržal pisarno in vse zaposlene v njej, in tako bo vse do 1. marca 2008. Takrat namreč poteče pet let, kolikor ima predsednik republike, ki mu je prenehala funkcija,

pravico do pisarne z enim svetovalcem in enim delavcem, ki opravlja administrativne naloge. Takšen zakon so potrdili v vladajoči koaliciji, pri njegovi zasnovi pa je nedvomno dejavno sodeloval tudi nekdanji predsednik države. Povedano drugače: zakon je bil sprejet tudi ali predvsem po Kučanovi volji. Za nekdanjega predsednika države, ki kot diplomirani pravnik nikoli ni delal v gospodarstvu, ampak je bil vse življenje v politiki, je to nedvomno privilegij brez primere.

Mit o skromnosti se je dokončno sesul

Ker je Milan Kučan v javnosti vsa desetletja gradil podobo o svoji skromnosti, je seveda zdaj vprašanje,

za kakšno pokojnino se je odločil. Ali za tisto, ki mu pripada skladno z zakonom o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ali pa je uveljavil zakonsko možnost pravice do izplačila pokojnine v višini 80 odstotkov plače predsednika države? Ko smo stvari preverjali pri Špeli Furlan Šinkovec, nekdanji predsednikovi svetovalki za stike z javnostjo in zdajšnji Kučanovi svetovalki za delo v pisarni nekdanjega predsednika republike (takšen je uradni naziv njenega delovnega mesta), smo izvedeli, da se je Milan Kučan odločil za drugo, dražjo različico višine pokojnine. Uveljavil je torej pravico do 80 odstotkov plače Janeza Drnovška, aktualnega predsednika države. Kolikšen bo znesek po-

kojnine, nam Kučanova svetovalka ni znala pojasniti. V odgovoru na to vprašanje je zapisala: "Podatka o mesečnem prejemku v višini razlike med 80 odstotki plače aktualnega predsednika in pokojnino za zdaj še nimam." Iz odgovora je razvidno, da ZPIZ za nekdanjega predsednika še vedno ni izračunal višine pokojnine, vendar nič ne de. Milan Kučan bo še naprej prejemal 80 odstotkov plače, kakršno prejema Janez Drnovšek, le oblika izplačila bo drugačna. Mit o Kučanovi skromnosti se je tako pri marsikom sesul.

Ne 310.000, ampak 1,1 milijona tolarjev pokojnine

Po naših informacijah znaša bruto plača Janeza Drnovška nekaj več kot

Nekdanji predsednik države Milan Kučan si je izbojeval veliko plačo, urad, varnostnika in vozilo.

Češki predsednik Vaclav Havel mesečno prejema redno pokojnino v višini okoli 430 evrov, kar znese dobrih 100.000 tolarjev.

1.400.000 tolarjev. To pomeni, da bo Milan Kučan odslej kot upokojenec prejemal 1.120.000 tolarjev pokojnine. T. i. predsedniški zakon namreč določa, da "ima bivši predsednik, dokler se ne zaposli ali začne opravljati dejavnosti, vendar največ do izpolnitve pogojev za upokožitev po splošnih predpisih, pravico do mesečnega prejemka v višini 80 odstotkov plače predsednika republike. Predsednik republike, ki se je po prenehanju funkcije upokojil, ima, če njegova pokojnina ne presega mesečnega prejemka iz prvega stavka prvega odstavka tega člena, pravico do mesečnega prejemka v višini razlike med navedenim prejemkom in pokojnino. Sredstva za plačilo mesečnih prejemkov iz prejšnjih odstavkov in prispevkov za socialno varnost se zagotavljajo iz državnega proračuna". Če upoštevamo to in dejstvo, da znaša skladno s t. i. pokojninskim zakonom najvišja pokojninska osnova okrog 360.000 tolarjev (na spletni strani

čeval le še t. i. dohodninski davek, Kučanova pokojnina pa bo glede na zakon višja kot Drnovškova netoplačila ali v najboljšem primeru enaka. Če to vemo, laže razumemo izjavo Milana Kučana, ko ga je eden od novinarjev vprašal, kakšno pokojnino pričakuje. Dejal je, da ne ve sicer, kolikšna bo, "verjetno pa ne bo nizka".

Za Kučana še najmanj 7,7 milijona tolarjev na mesec

Vendar to niso vsi stroški, ki jih bodo davkoplačevalci pokrili za delovanje nekdanjega predsednika države. V uradu nekdanjega predsednika sta ta čas zaposleni svetovalka (Špela Furlan Šinkovec) in poslovna sekretarka. Plača prve v brutoznesku je 891.800 tolarjev ali neto 460.398 tolarjev, plača druge pa v brutoznesku 454.153 ali neto 261.637 tolarjev. Ne samo da nekdanji predsednik prejema visoko plačilo, tudi plači obeh sodelavk sta za slovenske razmere, kjer znaša povprečna plača približno

račun, pomeni, da Kučanovi prihodki v proračunu urada niso zajeti. Po naših informacijah bo izplačilo pokojnine Milana Kučana videti tako, da mu bo ZPIZ nakazoval celoten znesek pokojnine, za razliko med t. i. zakonsko pokojnino (310.000 tolarjev) in povečanim uveljavljanjem (1.120.000 tolarjev) pa bo izstavljal račun finančnemu ministru. To pomeni, da bo urad Milana Kučana letos porabil dobrih 79 milijonov tolarjev le za lastno delovanje. Če odštejemo plače obeh sodelavk v letni višini slabih 17 milijonov tolarjev, pomeni, da bo urad za delovanje porabil 62 milijonov tolarjev ali dobrih 5 milijonov tolarjev na mesec. Če pa seštejemo celotne stroške, kolikor bo davkoplačevalce stal nekdanji predsednik, dobimo naslednje: 1,1 milijona tolarjev za pokojnino, 1,4 milijona tolarjev za plače dveh delavk in nekaj več kot 5 milijonov za druge stroške, to je skupaj okrog 7,7 milijona tolarjev na mesec oziroma dobrih 92 milijonov tolar-

Ne vedo, kaj bodo delali

Pri vsem tem se postavlja vprašanje, kakšne aktivnosti bo nekdanji predsednik izvajal v naslednjih letih. Če bo njegov urad slonel na plečih davkoplačevalcev, bi bilo prav, da bi ti vedeli, kaj bodo plačevali. Ko smo na Špelo Furlan Šinkovec naslovili tudi to vprašanje, nam je odvrnila naslednje: "O glavnih aktivnostih nekdanjega predsednika republike v letih 2004 in 2005 bomo sproti obveščali javnost." Konkretnega odgovora, za kaj bodo porabili denar, nam tako Kučanova svetovalka ni povedala. Če je Milan Kučan za svoje delo v letu 2003 kot eno glavnih nalog izpostavil pripravo na pričanje zoper Slobodana Miloševića v Haagu, to delo letos odpade. Ker je lani veliko potoval po svetu, obiskal je Izrael, Kitajsko in opravil še najmanj 10 drugih obiskov v tujini, lahko ugotovimo, da bo s svojimi potovanji v tem in naslednjem letu nadaljeval. Če bi nam uspelo priti do nekdanjega predsednika in bi nam ta iskreno odgovoril, bi verjetno izvedeli, da je njegova letošnja največja naloga ustanovitev foruma z delovnim naslovom Forum 21. V njem naj bi bili zbrani nekateri gospodarstveniki. Gre seveda za svojevrstne lobi, katerega delovanje bomo plačevali vsi davkoplačevalci, poleg tega pa bo nekdanji predsednik skrbno nadzirjal priprave na letošnje državnozbornske volitve. Tako je razumeti tudi iz njegovih izjav. Ker urad nekdanjega predsednika deluje nekako pod okriljem urada aktualnega predsednika, smo na Drnovškov urad naslovili tudi vprašanje, ali oba predsednika republike (zdajšnji in nekdanji) kakor koli sodelujeta (imata sestanke, izmenjujejo mnenje in podobno). Miriam T. Možgan, svetovalka za odnose z javnostmi v uradu predsednika države, nam je odvrnila naslednje: "Glede sodelovanja sedanjega in nekdanjega predsednika pa zgolj toliko. Predsednik dr. Drnovšek in nekdanji predsednik M. Kučan občasno sodelujeta in izmenjata mnenji." Glede na to, da so se predsedniki drugih držav po izteku funkcije umaknili v zasebne vode (na primer Bill Clinton, Helmut Kohl, Vaclav Havel in drugi), se postavlja vprašanje, ali res morajo slovenski davkoplačevalci plačevati vse to. Spoštovanje do nekdanjega predsednika države gor ali dol – to bi moralo biti vzajemno.

Vida Kocjan

Na Erjavčevi ne vedo natančno, kaj počnejo na Trzaški.

Kučan bo prostore urada uporabljal najmanj do 1. marca 2008.

ZPIZ so objavljeni podatki le za leto 2002) in da to pomeni, da bi nekdanji predsednik države lahko prejel "le" okrog 310.000 tolarjev pokojnine (kar je več kot trikrat več, kot znaša povprečna pokojnina slovenskih upokojenecv), je razlika očitna. Pri tem se postavlja vprašanje, kako se bo pokojnina upoštevala glede na to, da je merilo pri vseh zaposlenih brutoplača, iz katere se plačujejo tudi vsi prispevki za zdravstveno in pokojninsko zavarovanje. Ker v t. i. predsedniškem zakonu ni posebej navedeno, za katerih 80 odstotkov gre, se seveda lahko zgodi, da bo Milan Kučan prejemal pokojnino v višini 1.120.000 tolarjev. Ne samo da se to lahko zgodi, to je glede na zakonska določila nedvoumno dejstvo. Iz tega dohodka bo nato tako kot vsak upokojenec pla-

158.000 tolarjev, zelo visoki. Ko smo iskali informacije o tem, koliko denarja je urad porabil v letu 2003 in kolikšen znesek načrtuje za leti 2004 in 2005, nam je Špela Furlan Šinkovec odgovorila, da "je pisarna nekdanjega predsednika države od 1. marca 2003 do konca leta za delovanje porabila 38.721.978 tolarjev. Za leto 2004 načrtujejo porabo v višini 79.349.302 tolarja v letu 2005 pa 77.686.564 tolarjev. Pri tem dodajmo, da urad formalno deluje od 1. marca lani, pred tem pa so se vsi stroški pokrivali iz proračuna urada predsednika države, od koder sta v urad nekdanjega predsednika razporejeni tudi obe sodelavki. Če upoštevamo dejstvo, da se je Milan Kučan letos upokojil, razliko med pokojnino in 80 odstotki plače aktualnega predsednika pa bo plačeval državni pro-

jev na leto. Vendar to še ni vse; nekdanji predsednik je upravičen tudi do uporabe službenega vozila z voznikom, vendar le za opravljanje dejavnosti, ki jih opravlja kot predsednik republike, ki mu je prenehala funkcija. Nekdanji predsednik ima eno leto po prenehanju opravljanja funkcije tudi pravico do varovanja. Če obstajajo razlogi za podaljšanje, lahko policija v soglasju s predsednikom republike, ki mu je prenehala funkcija, varovanje podaljša. Ali se je Kučan odločil tudi za nadaljnje varovanje, nam do zaključka redakcije ni uspelo izvedeti. Prav tako ne tega, kakšen status ima zdaj Štefka Kučan, soproga nekdanjega predsednika, ki je bila po zakonu upravičena do mesečnega prejemka v višini 20 odstotkov plače predsednika republike.

Jožeta Leniča, predsednika uprave Zavarovalnice Triglav, bi morala vlada nemudoma odstavit, saj se očitno ne zaveda, da vodi zavarovalnico, v kateri je 85 odstotkov družbenega premoženja. S tem premoženjem v imenu države in njenih državljanov sicer upravlja Slovenska odškodninska družba (SOD), za katero se je izkazalo, da nadzora v zavarovalnici ne opravlja skladno s skrbnostjo dobrega gospodarja.

Leničeva aroganca

Igor Kušar, predsednik SOD, na naša vprašanja ne odgovarja. Leničeva in Kušarjeva aroganca je prevelika, da bi jo lahko prezrli. Očitno menita, da sta kot predsednika uprav le v službi vladajoče LDS, ki ju je na to mesto postavila. Po političnih kriterijih seveda! Dodajmo, da Jožeta Leniča po besedah njegovega tiskovnega predstavnika v ponedeljek ob 8.38 še ni bilo v službi, kar je več kot znak za poplah. Vodenje ustanove z najmanj 60 milijardami tolarjev premoženja je preresna stvar, da bi se z njim lahko tako poigraval in pri tem mesečno prejemal najmanj 3 milijone tolarjev plače, hkrati pa od lastnikov (davkoplačevalcev) zahteval še dokapitalizacijo družbe!

Vprašanja brez odgovorov

Potem ko je novo vodstvo Zavarovalnice Triglav, katere osnovno premoženje presega 60 milijard tolarjev, pretekli teden na tiskovni konferenci predstavljalo oglaševalsko zelo podprto novo storitev, za kar so nedvomno odšteli veliko vsoto

denarja, nas je zanimalo, kaj se po odmevnih dogodkih v tej slovenski največji in predvsem monopolni zavarovalnici dogaja: kakšni so poslovni izidi, kaj je z lastninjenjem, kakšno plačo prejema novi predsednik uprave, kako so se končali zapleti z Nado Klemencič, nekdanjo predsednico uprave.

Jože Lenič je dejansko politično postavljen kader LDS. Že večkrat postavljena trditev se je izkazala za resnično, saj nam Lenič ni odgovoril na najpreprostejša vprašanja. Kako bo šele, ko bo moral odgovarjati na vprašanja o višini in načinu izplačila nagrad?

SOD slaba skrbnica državnega premoženja

Nekaj od navedenih vprašanj so novinarji pretekli teden postavljali tudi Jožetu Leniču, predsedniku uprave, vendar ta nanje ni odgovarjal. Dejšal je, da poslovnih izidov za leto 2003 še nimajo, ve le, da bo treba zavarovalnico dokapitalizirati – po možnosti še letos, o postopku lastninjenja pa naj vprašamo lastnike, saj je “to njihova stvar”. Pri tedniku Demokracija smo to res storili in na Igorja Kušarja, predsednika uprave SOD, ki v imenu države skrbi

za 85 odstotkov premoženja zavarovalnice (preostanek je v rokah znanih lastnikov), naslovili več vprašanj. Med drugim smo ga vprašali, koliko upravičencem do lastninjenja zavarovalnice je do zdaj vložilo zahtevke za pridobitev delnic, izdanih za nemonimirani kapital, koliko vlog upravičencev sploh pričakujejo in katere, kolikšne stroške bo SOD obračunavala za skrbništvo nad deležem v zavarovalnici, komu bodo izstavili račun in ali SOD aktivno sodeluje pri vodenju in nadzoru poslovanja zavarovalnice. Odgovorov

Nada Klemencič, nekdanja predsednica uprave, ena izmed najodgovornejših za 12-letno lastninjenje družbenega premoženja zavarovalnice, je se je iz vseh peripetij rešila, ne da bi se ji skrivil las.

Že aprila lani in v času, ko je bila še zaposlena v Zavarovalnici Triglav, je ustanovila lastno svetovalno podjetje s sedežem v Murski Soboti. Letos je sedež podjetja prenesla v Ljubljano.

Za vse "nesramnosti" do državljanov je nedvomno prvi kriv Anton Rop, predsednik LDS in vlade. Brez njegovega vedenja se stvari v zavarovalnici ne bi pometale pod preprogo tako dolgo, pa tudi Jože Lenič je "njegov" človek.

na postavljena vprašanja nismo prejeli. Igorju Kušarju se očitno ne zdi potrebno, da bi bralce Demokracije seznanil s tem, kako se državni sklad, ki v imenu državljanov upravlja najmanj 50-milijardno premoženje v Zavarovalnici Triglav, obnaša kot skrbnik tega premoženja, predvsem pa, kako izvaja nadzor v zavarovalnici. Stvari so žgoče, saj je SOD lani v Zavarovalnico Triglav vložila 8,5 milijarde tolarjev, Lenič pa napoveduje dokapitalizacijo družbe.

Ali Leničeva plača presega 3 milijone?

Podobna vprašanja smo naslovili tudi na upravo Zavarovalnice Triglav, konkretno na Jožeta Leniča, vendar kljub obljubam s strani Miroslava Ribiča, svetovalca za stike z javnostjo v zavarovalnici, in daljšemu čakanju odgovorov nismo prejeli. Ribič nam je pojasnil, da je vprašanja (objavljamo jih posebej) posredoval Jožetu Leniču in da čaka, da bo ta nanje odgovoril. Da bi bil Le-

nič delavne "sorte", ne verjamemo, saj ga na primer v ponedeljek ob 8.38 po Ribičevih besedah še ni bilo v službi. To pa je slaba popotnica za državno premoženje, s katerim Lenič dejansko upravlja. Med vprašanji je bilo tudi to, kolikšna je Leničeva mesečna plača. Vprašanje je zanimivo, saj je Nada Klemenčič, Leničeva predhodnica, v zavarovalnici mesečno prejela več kot 2 milijona tolarjev brutoplače. Lenič je konec lanskega decembra v pogovoru za enega od dnevnih časnikov dejal, "da se mu plača njegove predhodnice ne zdi sporna", da pa sam menedžerske pogodbe z nadzornim svetom še ni podpisal. V Kapitalski družbi, kjer je pred tem vodil upravo, je ves čas zagovarjali stališče, naj nagrada predsednikov družb znaša "od nič do šest plač, odvisno od poslovnega uspeha". Gre seveda za povprečne plače, izplačane v gospodarski dužbi, ki jo vodi menedžer. Če na primer znaša povprečna plača zaposlenih v Zavarovalnici Triglav

Vprašanja, na katera se Jožetu Leniču, predsedniku uprave Zavarovalnice Triglav, ni zdelo vredno odgovoriti:

1. Kdo so lastniki Zavarovalnice Triglav?
2. Kolikšen lastniški delež imata v zavarovalnici Nada Klemenčič in Jože Obersnel (v odstotkih in znesku)?
3. Kolikšen delež lastništva ima v zavarovalnici zdajšnja uprava (poimensko) in člani nadzornega sveta?
4. Kolikšna je plača gospoda Jožeta Leniča, predsednika uprave zavarovalnice, in kolikšne so plače drugih članov uprave?
5. Kolikšni so bili dohodki gospe Nade Klemenčič v letu 2003?
6. Na kakšno delovno mesto je razporejena Mateja Treven in kolikšna je njena plača?
7. Gospod Lenič je v intervjuju za časnik Delo izjavil, da pregled izdatkov za nagrade prejšnjega vodstva še traja in da so bile te nepregledne. Ali je pregled že končan in kakšne so ugotovitve?
8. Kako so se končale stvari okrog tega, da nadzorni svet lani prejšnjemu vodstvu ni podal razrešnice za dobro delo?
9. Kakšne so nagrade članov nadzornega sveta?
10. Kakšne izide poslovanja zavarovalnica pričakuje za leto 2003 in kakšni so načrti za leto 2004?
11. Član koliko in katerih nadzornih svetov je gospod Jože Lenič?

okrog 600.000 tolarjev (tolikšna naj bi bila po naših podatkih), bi znašala brutoplača Jožeta Leniča 3,6 milijona tolarjev na mesec. Spomnimo, da je prejšnje vodstvo zavarovalnice poleg visokih mesečnih prejemkov dobivalo tudi posebne nagrade. Da so bile te nepregledne, izplačevale pa so se v delnicah, ki niso kotirale na trgu vrednostnih papirjev, je potrdil tudi Lenič. V prej omenjenem pogovoru je na primer dejal, da "ni bilo nikoli mogoče reči, za koliko denarja gre. Takšni nepreglednosti pa se bo ta uprava izognila. Natančno se bo vedelo, kakšna je plača in kakšna potencialna nagrada". Glede na obnašanje Jožeta Leniča do naših bralcev, ko ni pripravljen odgovoriti na nekaj temeljnih vprašanj, se tako poraja dvom o preglednosti dela zdajšnje upra-

ve. Če ni pripravljen odgovoriti niti na ta vprašanja, kako bo šele, ko ga bomo spraševali, za kakšno nagrado se je dogovoril s člani nadzornega sveta in na kakšen način bo ta nagrada izplačana. Sicer pa je malo verjetno, da se Lenič o svojih mesečnih prejemkih z nadzornim svetom ne bi bil dogovoril že ob prevzemu mesta predsednika uprave, če ne še prej, to je junija lani, ko se je izvedelo, da bo zasedel to delovno mesto.

V koliko nadzornih svetih je Lenič?

Ker je znano, da je bil Jože Lenič kot predsednik uprave KAD član nadzornih svetov pomembnejših gospodarskih družb, je seveda vprašanje, katera nadzorstvena mesta je obdržal po prevzemu funkcije predsednika uprave Zavarovalnice Triglav. Tudi to smo želeli izvedeti, vendar neuspešno. Po javno dostopnih podatkih smo izvedeli, da je Lenič pred kratkim postal član še enega nadzornega sveta, in sicer je zasedel mesto predsednika nadzornega sveta v Pozavarovalnici Triglav. Imenovan je bil namesto Nade Klemenčič, nekdanje predsednice nadzornega sveta, poleg njega pa so člani nadzornega sveta družbe Triglav Re še Andrej Hazabent, Jože Obersnel, Gabrijel Škof in Milan Tomažević, mandat pa se vsem članom izteče julija prihodnje leto.

Vida Kocjan

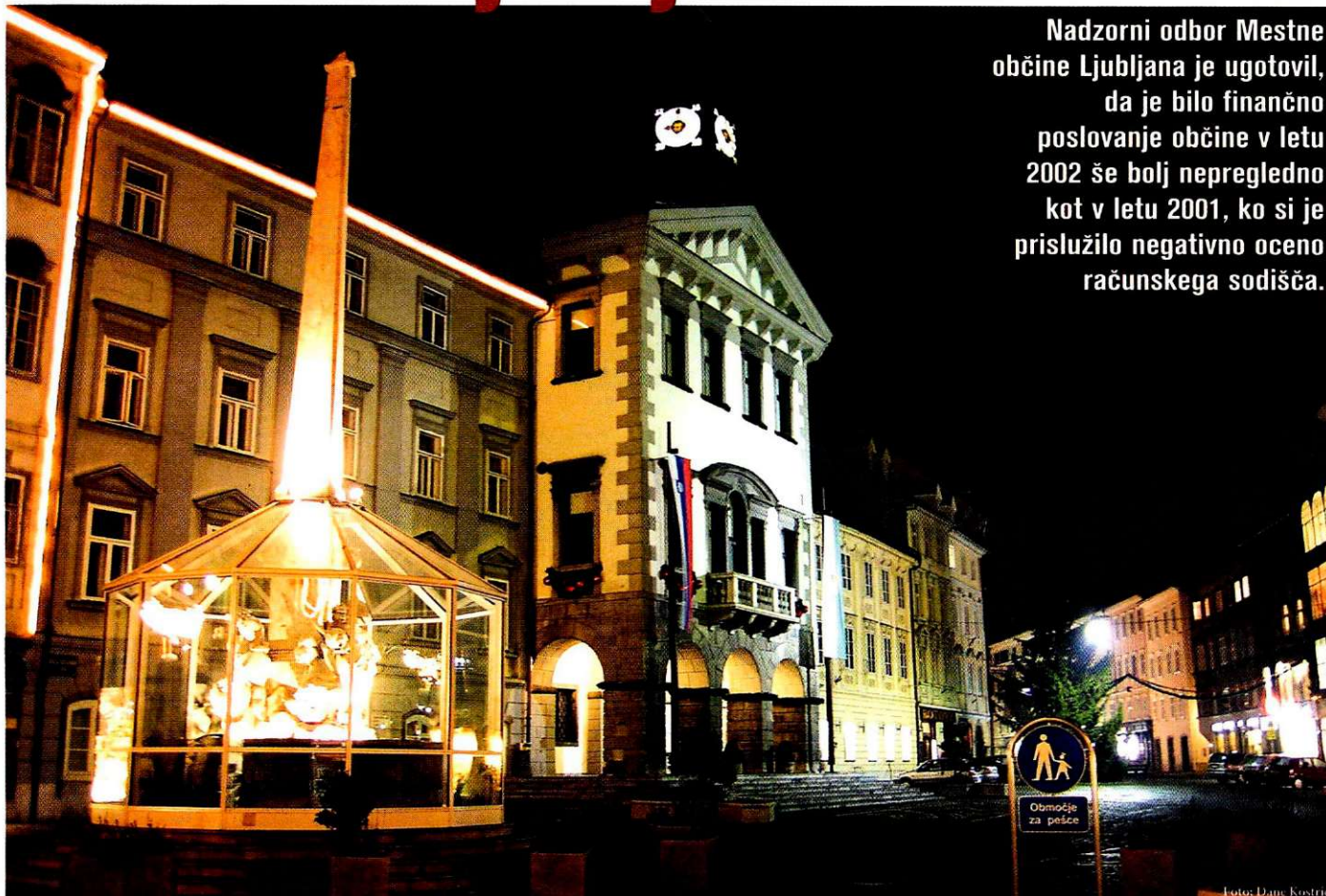

Milojka Kolar, državna sekretarka na ministrstvu za finance, je bila "svetovalka" Klemenčičeve, Nina Plavšak, vodilna pravnikinja LDS, pa naj bi bila po trditvah nekaterih tudi na plačilnem seznamu zavarovalnice.

Slovenska odškodninska družba, ki je v državni lasti, je slaba skrbnica 85-odstotnega premoženja zavarovalnice, zato bi ji morali skrbništvo v imenu državljanov nemudoma odvzeti.

Kaotične ljubljanske finance

Nadzorni odbor Mestne občine Ljubljana je ugotovil, da je bilo finančno poslovanje občine v letu 2002 še bolj nepregledno kot v letu 2001, ko si je prislužilo negativno oceno računskega sodišča.

Nadzorni odbor je za leto 2002, takrat je Ljubljani županovala Vika Potočnik, odkril kopico nepravilnosti pri izvrševanju in nadzoru nad občinskim proračunom. Občinski upravi očita nepregleden in pomanjkljiv nadzor nad občinskimi financami, nezakonito oddajo poslov in nenačrtno oz. nedovoljeno porabo občinskih sredstev. Nepregledno in nezakonito poslovanje je toliko bolj problematično, ker gre za velikkanska sredstva, saj ljubljanska mestna občina letno porabi več kot 50 milijard tolarjev.

Računovodska prikrivanja

Poročilo nadzornega odbora ugotavlja, da Mestna občina Ljubljana (MOL) sploh ne prikazuje celotnih finančnih obveznosti mesta. Finančne obveznosti za posamezne na-

ložbe, za katere je mesto že podpisalo pogodbe, vendar jih kani plačati šele v prihodnjih letih, v proračunskih dokumentih sploh niso zajete (to velja tudi za obveznosti javnih podjetij in proračunskih porabnikov), čeprav je že sedaj jasno, da jih bo izvajalcem treba plačati iz občinske vreče. Gre torej za umetno olepševanje občinske blagajne, saj je tako videti bolj "zdrava", kot v res-

nici je. V zvezi s tem povejmo še, da je imela Ljubljana ob koncu leta 2002 za 3,3 milijarde tolarjev neplačanih računov. Zanimivo je tudi, da je imela občina konec leta 2002 za 17 milijard tolarjev nedokončanih naložb, od katerih je bilo za skoraj 11 milijard tolarjev takih, ki so bile začete pred več kot dvema letoma, občinski uradniki pa ne znajo pojasniti, zakaj niso bile končane.

Dela brez javnih razpisov

Mestni nadzorniki so ugotovili tudi, da je MOL vrsto del oddala brez zakonsko zahtevanih javnih razpisov, torej kar po domače. V nekaterih od teh pogodb niso opredeljeni letni zneski plačil, dejanska izplačila pa močno presegajo v letnem proračunu rezervirana sredstva za ta namen (nekatera podjetja so dobila tudi po več stot milijonov tolar-

Podjetje Javna razsvetljava je dobilo pol milijarde tolarjev več proračunskega denarja, kot je bilo načrtovano.

Ljubljanski potniški promet je dobil skoraj 600 milijonov tolarjev več, kot je bilo predvideno.

Na ljubljanski borzi se nadaljuje silovita rast borznih tečajev, ki je s svojo jakostjo in vztrajnostjo presenetila tudi mnoge optimiste. Marsikdo je namreč pričakoval, da bodo tečajji po novem letu iz davčnih razlogov nekoliko upadli. Vlagatelji (to velja za fizične osebe), ki bi (so) svoje delnice prodali pred koncem lanskega leta, bi (bodo) morali davek na kapitalske dobičke namreč plačati že letos, medtem ko bodo tisti, ki delnice prodajo po novem letu, davek plačali šele v letu 2005. Zato je bilo pričakovati, da bo marsikateri izmed vlagateljev, ki je stanje tečajev sicer že konec minulega leta ocenil kot ugodno za prodajo, delnice prodal šele v začetku letošnjega leta. Ker se je ocenjevalo, da bo takšnih vlagateljev kar nekaj, so na tem zrasla tudi predvidevanja o ohladitvi tečajev. Vendar te domneve niso upoštevale psihološkega vidika. Tisti vlagatelji, ki se jim je resnično mudilo s prodajo, so delnice večinoma prodali že prej. Vlagateljem, ki so lahko zaradi davčnih razlogov počakali do novega leta, pa prodaja ni bila tako nujna, saj bi delnice prav tako prodali že prej. Komur ni treba hitro prodati, ga zagrabi pohlep, češ, bom počakal še malo, ko pa tečajji tako lepo rastejo. Zato velika večina izmed tistih, ki so kanili svoje delnice prodati po novem letu, tega sploh ni storila in to je vzpodbudilo rast tečajev, saj so na drugi strani tisti, ki so čakali na ponovoletne "razprodaje" (in so že pred novim letom prodali svoje delnice z namenom, da jih v letu 2004 kupijo nazaj ceneje), te delnice sedaj prisiljeni kupovati po višjih cenah.

Kako se bo delniški trg obnašal v prihodnje, je nevhvaležno napovedovati. Tečajji precejšnjega delnic so resda že precej visoki, toda po drugi strani v vzajemne sklade in s tem tudi na borzo zaradi nizkih obrestnih mer priteka še vedno ogromno svežega denarja, ki vzpodbuja povpraševanje in s tem tudi rast delnic.

Poglaviti argument proti nadaljnji rasti slovenskih delniških tečajev je torej v njihovi dozdevni precenjenosti.

Argumenti, ki govorijo v prid nadaljnji rasti delniških tečajev, pa so že omenjena poplava denarja, ki išče naložbe, donosnejše od bančnih depozitov, morebitni novi prevzemi in volitve. Argument nizkih obrestnih mer, ki varčevalce spodbuja k preusmerjanju prihrankov, je nesporen, poleg tega je v prihodnosti verjetno pričakovati še dodatna znižanja obrestnih mer. Glede prevzemov si verjetno ne moremo obetati kakšnih večjih prevzemov s strani tujih firm v tem letu, saj so letos volitve, volilci pa praviloma niso naklonjeni "izdaji nacionalnega interesa". Lahko sicer vseeno pride do kakšnih presenečenj, toda verjetno bo šlo le za manjša ali srednje velika podjetja. Večje prevzeme je pričakovati le med domačimi podjetji, ki ob vstopu v EU izvajajo zadnji krog konsolidacije. Vendar se pri domačih prevzemih večina stvari praviloma odvija pod mizo in za male delničarje ostane bolj malo. Volitve pa so pomembne tudi zaradi tega, ker bo skušala vlada v letošnjem letu zaradi njih najverjetneje s takšnimi ali drugačnimi ukrepi zagotoviti čim bolj pozitivno ekonomsko ozračje. Ali bodo prevladali dejavniki za nadaljnjo rast tečajev ali proti njej, bo pokazal čas. Prvi preizkusni kamen bo objava poslovnih izidov, ki se bodo zvrstili do konca februarja (borzna kotacija) oziroma do konca marca (prosti trg) in bodo pokazali, kako uspešno so podjetja poslovala lani.

Denis.Vengust@email.si

davkoplačevalce. Vendar prav name-ravana graditev grajske vzpenjače naj-bolj nazorno kaže, zakaj ljubljanske fi-nance tonejo čedalje globlje. Potrat-

jev več, kot je bilo načrtovano). Zanimivo je tudi, da je občina za skoraj 600 milijonov tolarjev presešla sredstva, ki so bila po sprejetem proračunu predvidena za mestni promet. Pri tem gre za nenačrtovano subvencijo Ljubljanskemu potniškemu prometu (LPP), za katero občinski finančarji ne znajo prepričljivo pojasniti, kje so sploh dobili dodatni denar.

Zaradi vsega tega in še mnogih drugih nepravilnosti je nadzorni odbor ugotovil, da so bile ljubljanske mestne finance v letu 2002 podobno, če se ne bolj kaotične kot v letu

Županja Danica Simšič še vedno zagovarja nepotrebno in potratno vzpenjačo.

2001. Spomnimo, da si je ljubljanski proračun za to leto prislužil negativno oceno računskega sodišča. Nadzorni odbor je zaradi vsega tega zahteval neodvisno revizijsko poročilo o finančnem poslovanju občine. Vendar izsledki revizije, ki jo je mesto naročilo pri revizijski hiši Deloitte in Touche, še niso javno dostopni. Pri tem se verjetno prenekateri bralec upravičeno sprašuje, ali so ugotovitve revizorjev tako dramatične, da si jih občina ne upa pokazati javnosti.

Vsem nepravilnostim in nejasnostim navkljub je ljubljanski mestni svet v ponedeljek potrdil predlog zaključnega računa proračuna za leto 2002. Glasovalni stroj koalicije je pač opravil svoje. Toda ker je očitno že vsem jasno, da gre za hude nepravilnosti, so svetniki županjo Danico Simšič zadolžili, naj upošteva priporočila nadzornega odbora MOL o namenskosti in smotrnosti porabe proračunskih sredstev.

2,5 milijarde tolarjev primanjkljaja

Prestolnica pa nima težav le z nadzorom in izvajanjem proračuna, temveč tudi s samo uravnoteženostjo občinskih financ. Občinski proračun za letošnje leto je še bolj razsipen kot v prejšnjih letih. Rast proračunske porabe je pri ljubljanski mestni občini še precej hitrejša kot pri državi, čeprav že ta ne velja za zgled varčnosti. Skupni odhodki MOL bodo namreč letos v primerjavi z lanskim letom zrasli kar za 16,5 odstotka, medtem ko se bodo odhodki države povečali "le" za 12,6 odstotka. Odhodki mestne občine naj bi skupno znašali 60,5 milijarde tolarjev, medtem ko naj bi prihodki šteli 58 milijard tolarjev. V blagajni MOL bo torej zazijal kar 2,5 milijarde tolarjev visok proračunski primanjkljaj in bo za četrtno večji kot lani. Pri tem je treba opozoriti, da utegne biti dejanski primanjkljaj še (precej) višji, saj so odhodki v veliki meri določeni vnaprej, medtem ko je prihodke težko vnaprej napovedati. Kolikor bodo prihodki nižji od načrtovanih, se bo posledično seveda povečal občinski primanjkljaj. To je še toliko verjetneje, ker je skoraj že pravilo, da so vse državne in občinske projekcije prihodkov preoptimistične.

Zaradi vsega tega še toliko bolj preseneča, da županja Danica Simšič ob očitnem pomanjkanju sredstev še vedno vztraja pri tako nesmiselnih in potratnih naložbah, kot je graditev vzpenjače na ljubljanski grad. Argumentacija, da bi zaradi stroškov priprave projekta odstop od posla občino stal več kot graditev vzpenjače, ne zdrži logične presoje. Običajno namreč stroški priprave projekta znašajo le manjši del celotne vrednosti projekta. Možnosti sta torej dve. Prva je, da je MOL močno preplačala izdelavo projekta (le kaj bi občinske funkcionarje vodilo k temu – morda korupcija?), zdaj pa to nespretno skriva. Druga možnost pa je, da si županja preprosto ne upa pretrgati obljube, ki je bila pred časom dana nekaterim ljubijem, ti pa so se občinski oblasti verjetno že "oddolžili" za pridobitev posla. Tako prva kot druga možnost sta slabi za ljubljanske

Za ponedeljek napovedane stavke avtoprevoznikov z zaporo obmejnih cest z Avstrijo ni bilo, saj je minister Presečnik v zadnjem hipu prepričal nezadovoljne prevoznike, da bodo lahko nemoteno opravljali tranzit prek severne sosedice.

Pravzaprav je rešitev spora glede avstrijskih ekotočk bolj malo odvisna od ministra, ki ni znal poskrbeti za avtoprevoznike še v času, ko so bile avstrijske dovolilnice nesporne. V prvi vrsti gre za spor med Evropsko unijo (EU), ki hoče liberalizirati cestni promet, in uporno članico Avstrijo, ki kljub sprejetju dogovora vztraja pri omejitvi cestnega tovornega prometa.

Avstrijska posebnost

V državah EU naši avtoprevozniki ne bodo več potrebovali prometnih dovolilnic. V Avstriji pa je do 1. januarja veljal svojevrsten sistem ekotočk, s čimer so Avstrijci varovali svojo državo pred izpušnimi pli-

takih izjav je evropska komisija že napovedala ukrepe proti Avstriji. Dogovor med Avstrijci in svetom EU za okolje predvideva začasno podaljšanje sistema ekotočk, toda po novem naj bi za manj onesnažujoča tovorna vozila (tista, ki so doslej potrebovala 3 do 5 ekotočk) ne bilo več omejitev, nasprotno pa okolju najbolj neprijaznim (nad 8 točk) tranzit ne bi bil več dovoljen. Toda avstrijski podkanceler in prometni minister Gorbach je dal vedeti, da novi red ne omogoča učinkovitega omejevanja onesnaževanja in da zato Avstrija ne bo v celoti spoštovala dogovora. Zaradi

takih izjav je evropska komisija že napovedala ukrepe proti Avstriji.

Težavno preštevanje dovolilnic

Pred novim letom jo je minister Presečnik urno mahnil na Dunaj, in kose je vrnil, je zagotavljal, da je našim avtoprevoznikom izbojeval število dovolilnic, ki bo zadoščalo do vstopa Slovenije v EU, se pravi za prve štiri mesece tega leta. Na nasprotnem bregu so predstavniki GIZ Transport, ki zastopa interese srednjih in manjših avtoprevozniških podjetij, že dolgo opozarjali, da ti podatki ne držijo, češ da imajo kvečjemu dovolj dovolilnic za mesec dni. In kaj je prišlo na dan na sestanku 7. januarja,

na katerem je Presečniku v dvehurnih pogovorih uspelo odvrniti avtoprevoznike od njihove namere? Da so imeli prav slednji; ministrstvo je končno priznalo, da ne razpolaga z zadovoljivim številom dovolilnic. Kakšna ironija: ko je slo za obljube in je bila stavka avtoprevoznikov daleč na obzorju, so javnosti in avtoprevoznikom vztrajno mahali s številkami in dokazovali, da bo dovolilnic skoraj preveč. Vsekakor gredo naslednji koraki v to smer: ker je dovolilnic dovolj za približno dva tedna, bodo najprej porabili te. Prevozniki in ministrstvo bodo vztrajali pri uveljavljanju uredbe sveta EU za okolje o spremembah sistema ekotočk za

Minister za promet Jakob Presečnik si skupaj s sodelavci zasluži "popravca" iz seštevanja dovolilnic.

Afera v zvezi s koroskim avtoprevoznikom Eurocity kot mnoge druge še ni dobila epiloga.

Avstrijo iz 22. decembra 2003. Po posebni resoluciji, ki spremlja uredbo, naj bi tudi za Slovenijo veljal prosti tranzit za "ekotovornjake" evro 3, ki imajo razmeroma majhen učinek na okolje. Če bo Avstrija vztrajala pri svojem, bodo avtoprevozniki, kot nam je razložil Franc Beg, solastnik podjetja Beja Trans, ukrepali v smislu vzajemnosti. Če torej slovenski "ekotovornjaki" ne bodo smeli na avstrijske ceste, bodo slovenski prevozniki blokirali avstrijske. Vprašanje ostaja torej odprto in je v veliki meri odvisno od naše sosed.

Avtoprevoznik Franc Beg pravi, da so še v marsičem kritični do ministrstva in da je možnost stavke še zmeraj na vidiku.

Prav gotovo pa bi tudi ministrstvo lahko začelo ukrepati prej, a se je, kot kaže, zganilo, šele ko je stavka avtoprevoznikov začela resneje pretiti. Presečnik naj bi na Dunaju dobil zagotovilo, da bodo slovenskim avtoprevoznikom, ki izpolnjujejo ekološke kriterije, priskrbeli zadostno število dovolilnic za prve štiri mesece letos, avtoprevozniki pa naj mirne duše porabijo že dodeljene dovolilnice. Ker pa mora Avstrija tako ali drugače popustiti pred kompromisom z EU, naj nadaljnjih težav sploh ne bi bilo. Kaj pa sledi, če bo Avstrija vztrajala pri svojih zahtevah? Vrnili se bomo na stanje, ki je vladalo pred 7. januarjem, le da bo takrat minister precej težje preprečil zaporo mejnih prehodov.

Ne gre le za Avstrijo

O tem, da odgovornim matematika dovolilnic ne gre najbolje od rok, se je javnost lahko prepričala že pred časom, saj afere v zvezi s trgovanjem z dovolilnicami dolgo buri-

jo duhove. Na prometnem ministrstvu vztrajno zavračajo revizijo postopkov in ukrepanje pri obeh zbornicah, obrtni in gospodarski, ki od leta 2000 bedita nad razdeljevanjem tako močno zaželenih papirjev, in na ta način preprečujejo transparentnost ministrstva in obeh ustanov. Pritožb nad nepravilnostmi po mnenju oškodovanih prevoznikov ne obravnavajo, tako da nekateri sumi, da so dovolilnice prejeli "napačni", do njih neupravičeni ljudje, ti pa so jih prodajali naprej, dobivajo čedalje jasnejše obrise. Že sami kriteriji za

podeljevanje dovolilnic po mnenju mnogih niso smiselni in bi morali te preprosto deliti glede na potrebe, seveda če prevozniki zagotavljajo tehnološko primerna in okoljsko sprejemljiva vozila. Vsaj tej zahtevi bo ministrstvo, kot kaže, ugodilo.

Vse igre s številom dovolilnic bi izzvenele celo smešno, če ne bi avtoprevoznikom grozila velika gospodarska škoda, ki jo utegnejo čutiti še več let. Marsikdo se ne zaveda, da je avtoprevoznništvo pomembna, če ne kar ključna gospodarska panoga, ki že sedaj zaposluje približno 150 tisoč ljudi, z vključitvijo Slovenije v EU, s posledično zmanjšanimi stroški (odprava carin in dovolilnic), enotnim trgom in prodiranjem v vzhodnoevropske države pa se bosta število zaposlenih in gospodarski pomen te panoge še povečala. Prav zato bi zastoj slovenskih prevoznikov vplival na celotno slovensko gospodarstvo. Pri GIZ Transport tako ne nameravajo mirovati. Po Begovih besedah vztrajajo pri zahtevi po pravnem ukrepanju proti odgovornim za nastale nepravilnosti in se zavzemajo za ustanovitev posebne neodvisne agencije, ki bi odslej namesto obeh zbornic podeljevala dovolilnice.

Če bo ministrstvo za promet nesmiselno zavračalo in ne bo ugodilo njihovim zahtevam, bodo avtoprevozniki uresničili grožnje z blokado mejnih prehodov. Takrat pa bo že prepozno za rešitev tik pred zdajci. Toda minister Presečnik očitno potrebuje javno odmevne vzpodbude, da začne naposled reševati probleme.

Mitja Volčanšek

Studentski Dom Vincencij na Taboru v Ljubljani

Mladi z idejami

Konec lanskega leta je ugledalo luč sveta Študentsko društvo Vincencij, ki so ga ustanovili študentje istoimenskega študentskega doma, ki je bil eden prvih zasebnih oz. katoliških študentskih domov pri nas.

Najbrž ni treba izpostavljati pomena teh domov za duhovno in državljansko zrelost in širitev obzorij novih intelektualcev. Mladi z vseh koncev domovine in najrazličnejših študijskih smeri z društvom izkazujejo zagnanost, vedoželjnost in čut za odgovornost do širšega družbenega okolja. K članstvu pa so vabljeni tudi drugi, ki jih zanimajo oz. ki podpirajo dejavnosti in usmeritev društva.

Brez denarja ne bo projektov

Pri Vincenciju imajo v ognju različne zanimive projekte, kot nam je

dejal Krunoslav Herakovič, ki je skupaj s predsednico Simono Janež gonilna sila društvenih dejavnosti. Načrti segajo od likovnih razstav še neujavljenih umetnikov do festivala sodobne krščanske glasbe. Med njihovimi načrti vsekakor izstopa ozaveščanje mladih o različnih vidikih prihodnosti Slovenije v razširjeni evropski domovini. V ta namen predvidevajo predstavitev na srednjih šolah, izvedbo anket, pripravo brošur, organizacijo javnih razprav s pomembnimi in uglednimi gosti. Načrti mladih so številni in bodo, o tem ne dvomimo, tudi uspešni in odmevni, če jim bo le uspelo pridobiti finančno podporo šolskega ministrstva. Odločitev bo padla v kratkem, saj morajo svoje programe predložiti še ta mesec, v 45 dneh po izteku roka pa bo ministrstvo sporočilo svoje odločitve. Če podpore ne bo, bo vrsta dobrih projektov zal ostala črka na papirju, pozitivnim aktivnostim študentov pa bodo pristigli krila. **M. V.**

Fotografija: Dane Kavčič

Cilji društva so spodbujanje kritičnega mišljenja in ustvarjalnosti študentov na različnih področjih, pravi njegov član Krunoslav Herakovič.

Rablji nacije

Nekateri podatki pravijo, da bo v Sloveniji leta 2020, če se bo sedanji trend upadanja rojstev nadaljeval, živelo 1.850.000, leta 2100 pa le še slabega pol milijona Slovencev.

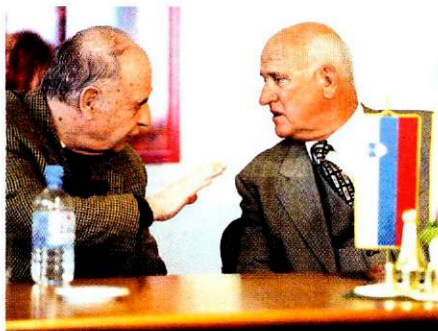
Ti zaskrbljivi podatki so seveda samo posledica preprostega dejstva, da že kakšni dve desetletji v Sloveniji več ljudi umre, kot se jih rodi. Da bi ta trend ustavili, bi morala država z raz-

ličnimi ukrepi spodbujati ljudi k večjim družinam, kar pa se ne dogaja. Nasprotno, z nekaterimi novimi predlogi vlada ugodnosti za večje družine celo zmanjšuje. Eden takšnih je predlog novega zakona o dohodnini (parlament naj bi ga obravnaval kmalu), ki bo namesto dosedanje progresivne lestvice davčnih olajšav uvedel enotno davčno olajšavo. Ta bo prizadela predvsem družine z več otroki. Po dosedanjem sistemu olajšava za prvega otroka znaša 10 odstotkov povprečne plače v Sloveniji, za vsakega naslednjega pa se ustrezno zviša (za vsakega

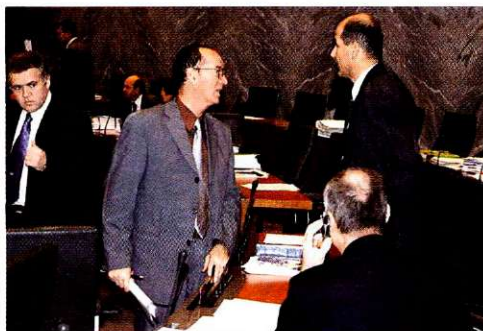
otroka po pet odstotkov). Po sedanjem predlogu naj bi bila olajšava za vsakega otroka 14,1 odstotka povprečne plače v državi, kar pomeni, da bi bila po novem nekoliko višja olajšava za družine z enim ali dvema otrokoma, bistveno pa bi se zmanjšale olajšave za družine s tremi ali več otroki. Tako bi družina s tremi otroki, v kateri vsak od staršev zasluži poldrugo povprečno plačo letno, izgubila okoli 25.000 tolarjev, družina s štiri okoli 130.000 tolarjev, družina s petimi 280.000 tolarjev in družina s šestimi otroki 360.000 tolarjev.

Jerovšek: Liberalna politika se ne zaveda problematike

Tudi zato so različne civilne organizacije, ki si prizadevajo za večjo rodnost med Slovenci, vladi že pred časom predlagale, da obdrži sedanjo progresivno lestvico davčnih olajšav in poleg tega uvede še nekatere dodatne olajšave (denimo olajšavo za sredstva, ki jih starši namenjajo za izobraževanje in razvoj svojih otrok), o čemer pa na vladi za zdaj nočejo nič slišati. Trdijo namreč, da bo spremenjeni sistem olajšav prinesel večje olajšave večjemu delu slovenskih

Dr. Janez Jerovšek: "Če bi se ta liberalna vladavina zavedala problema nizkega števila rojstev, bi lahko sprejela celo vrsto socialnih ukrepov, ki bi stimulirali število rojstev."

France Cukjati pravi, da bi bila za odločanje za družine z več otroki potrebna rehabilitacija humanih in duhovnih vrednot na vseh področjih življenja, česar pa sedanja liberalna politika ni niti pripravljena niti sposobna narediti.

Čprav število rojstev otrok tudi zaradi preniknih spodbud države čedalje bolj upada, so na ministrstvu za finance pripravili nov zakon o dohodnini, ki bo znižal olajšave za družine z večjim številom otrok.

Leta 1981 se je v Sloveniji rodilo 30.000 otrok, leta 2002 pa le še 17.347.

družin, kar glede na podatek, da ima kar 80 odstotkov slovenskih družin po dva otroka (olajšave za dva otroka bi bile po novem višje), drži, res pa je tudi, da se bo za velike družine po novem odločalo še manj ljudi, kot se jih je do zdaj. Splošno znano namreč je, da število velikih družin upada, kar je po mnenju vodje poslanske skupine SDS Franceta Cukjatija predvsem posledica tega, da jim sedanja družba in politika nista naklonjeni. "Okolica se jim večkrat posmehuje, mediji enako vrednotijo ali celo favorizirajo istospolno skupnost, delovna zakonodaja ne varuje nosečnic in mater z več otroki, stanovanjska politika ne skrbi za možnost nastanitve mladih družin, spolnost izgublja pomen biološko-poetične usmeritve v novo življenje in postaja industrija užitka itd. Vse to so razlo-

gi, da je klasična družina z otroki čedalje manj privlačna," pravi Cukjati.

Da za večjo rodnost ne zadostujejo samo gmotne spodbude, ugotavlja tudi vodja poslanske skupine NSi Janez Drobnič. Kot pravi, morajo že uveljavljenim materialnim spodbudam (po njegovem mnenju bi morali razmisliti tudi o dodatnih spodbudah, kot so pomoč pri graditvi stanovanj mladim družinam, povečanje davčnih olajšav, stimuliranje družinskih podjetij) vedno slediti drugi ukrepi na ravni države in civilne družbe. Tako bi morali po njegovem mnenju v prihodnosti narediti več na ravni pozitivnega razmišljanja, uveljavljanja vrednot in naklonjenosti javnega mnenja do družine ter uveljavljanja družinskega načina življenja kot kvalitete življenja nasproti individualizmu.

Da bi se vse, kar navajata Cukjati in Drobnič, spremenilo, je seveda v prvi vrsti potrebna angažiranost politike, ki je v zadnjih desetih letih obvladovala Slovenijo, vendar ta, kot kaže zdaj, česa takšnega ni pripravljena izpeljati. Slednje je v eni izmed svojih nedavnih kolumn v naši reviji ugotavljal tudi dr. Janez Jerovšek. Kot razlog za to je navedel, da se vladajoča liberalna politika ne zaveda problema upadanja rojstev v Sloveniji, kajti če bi se ga zavedala, potem bi sprejela takšno socialno in davčno politiko, ki bi spodbujala velike družine. Sedanja vladajoča elita zdaj ravna prav nasprotno, zaradi česar lahko sklepamo, da bomo Slovenci v prihodnjih letih še naprej počasi izumirali, dokler nas čez 150 let ne bo več.

Aleš Kocjan

zasavske glose

Kakor za koga (2.del)

Tudi v tretji letošnji zasavski glosi bom obudil spomin na nekaj dogodkov iz preteklega leta, ki so nekatere Zasavčane razveselili, druge žalostili. Raziskave o tem, katerih je bilo lani več, veselih ali žalostnih, nisem opravil, zato vam ne morem postreči s kolikor toliko zanesljivimi podatki. Vseeno pa si bom dovolil napisati, da je bilo veselih več, kajti tudi tisti, ki so bili skozi leto ob kakšnem dogodku žalostni, so po stari zasavski (pa tudi slovenski) navadi žalost utopili v vinu in pivu – in ne boste verjeli –, ob pitju so skoraj brez izjeme vsi postajali bolj in bolj prešerni. Kakšni so se naslednje jutro oziroma dopoldne prebudili, si lahko mislimo.

No, še preden pregledamo nekatere dogodke, o katerih bom tokrat pisal, še o nečem, kar se je zgodilo lani letu. Dogajalo se je seveda tudi že prejšnja leta. Nedavno sem pregledal predzadnjo stran dnevnika Delo, tam torej, kjer so osmrtnice. Glede na to, da nekatere osmrtnice plačujejo tudi državne ustanove oziroma podjetja, ki živijo s pomočjo državnih ali občinskih proračunov, se čudim, da si sploh dovolijo naročiti objavo tako dragih osmrtnic. Če jih že morajo objaviti, v njihovo vednost le to, da obstajajo tudi manjše in temu primerno cenejše osmrtnice.

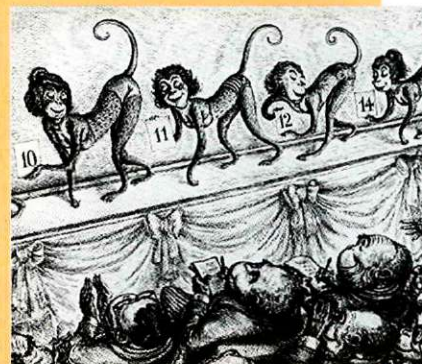
In kaj sem na predzadnji strani videl? Neko podjetje, ki se je dolga leta ukvarjalo z likvidnostnimi težavami, tudi odpuščali so zaposlene, je naročilo osmrtnico v velikosti 20 x 26 cm, kar stane okoli milijon dvesto tisoč tolarjev. Prav toliko so dali za osmrtnico v neki mestni občini, pol manj v neki drugi državni ustanovi, ki deli tudi štipendije. Seveda le nekaterim, ki so na razpisih, na katere se prijavi še vsaj desetkrat toliko kandidatov, kot je potem srečnežev, šli skozi. Pri tem se nehote vprašam, ali je res treba toliko in toliko davkoplačevalskega denarja zapraviti za (pre)drage osmrtnice, na drugi strani pa toliko manj denarja nameniti za štipendije.

In kaj se je lani še dogajalo v Zasavju? Kot že nekaj let poprej je tudi v tem letu nekaj tovarn zaprlo svoja vrata. Najbolj so se pri tem razjezile in proti temu tudi protestirale delavke trboveljskega Peka in odpuščene delavke zagorske Deloze. Prve so s pomočjo Cencljevega sindikata brezposelnih delavcev (Ivana Cenclja, ki je ta sindikat postavil na noge, naj bi po stari slovenski navadi nekateri, ki doslej za sindikat niso storili prav dosti, poskušali vreči s predsedniškega stolčka) in trboveljske SDS prišli celo do sestanka z ministrico Petrinovo. Že kmalu po sestanku so lahko ugotovile, da so bili pogovori z njo in drugimi oblastniki bolj kot ne jalovi. Še vedno so mnoge brez dela, ob tem pa so boleče spoznale, da so stare. Stare pri štiridesetih?! Za naše gospodarstvenike. To so jim povedali in jim povedo, ko prosijo za delo.

Druge, odpuščene delavke Deloze, pa se bojujejo za odpravnine. In seveda iščejo službe. A teh tudi zanje ni, saj naj bi bile prestare. Ah, dajte no.

No, še nekaj lepega za konec. Na prelomu novega leta sem bil verjetno eden redkih, ki sem si ogledal najprej polnočni ognjemet v Ljubljani (skromen je bil, kar je prav) in potem ujel še deset minut zagorskega, ki se je začel uro po polnoči. Ljubljancani, če zelite videti, kaj je razkošje, se drugo leto pripeljite v Zagorje. Zagorski župan Matjaz Švagan ima Zagorjane rad. To je še enkrat dokazal z ognjemetom, ki pa ga seveda ni plačal sam. A kaj bi to.

Igor Gošte

FM 102.1
99.5
stereo
RDS
Radio VIVA
M.Sobota tel:02/537-1949

Slave Klavora 1
9000 Murska Sobota
Slovenija
tel.: 02/537 1949
fax.: 02/537 1948
GSM: 041/34 66 46
GSM: 031/34 51 51
<http://www.radio-viva.com>
e-mail: viva@radio-viva.com

Spremenjeni paradizniki

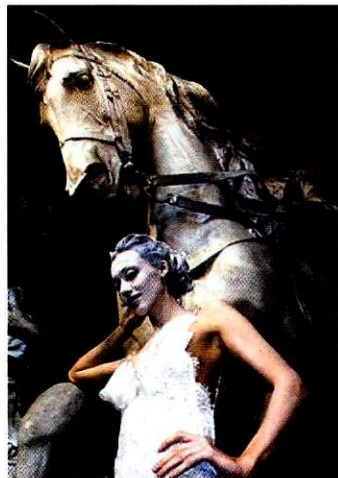
Nekemu izraelskemu kmetovalcu rdeči paradizniki niso bili najbolj všeč. Zaželel si je paradiznikov drugih barv. Pet let je poskušal, nato mu je uspelo. Vzgojil je oranžne, vijolišaste in rumene paradiznike. Njegov eksperiment je med prodajalci nalletel na uspeh, že letos bodo paradiznike teh barv potrošniki lahko kupovali v Veliki Britaniji in ZDA. Pri tem bo njihova cena zelo "zasoljena", saj bo kar petkrat višja od cene rdečih

paradiznikov. Za kilogram rumenih, vijoličnih ali oranžnih paradiznikov bo treba odšteti pet dolarjev.

V Petrarcovo čast

Italija bo v letu 2004 poleg Geneve kot evropske prestolnice leta svojo kulturo doma in na tujem

predstavljala tudi ob velikem jubileju – 700. obletnici rojstva velikega Francesca Petrarce (1304–1374), pesnika, ki je zaznamoval celotno evropsko poezijo. Petrarca se je rodil 20. julija 1304 v Arezzu kot sin notarja. Med drugim je živel v Avignonu in študiral pravo v Montpellieru in Bologni. Leta 1327 je v Franciji doživel usodno srečanje s svojo veliko, a neuslišano ljubeznijo, Lauro de Sade. Petrarca je veliko potoval po Nemčiji, Belgiji in Italiji, kjer je med drugim srečal svojega bodočega učenca Boccaccia. Leta 1341 so ga v Rimu slovesno kronali za pesnika. Od leta 1362 je večinoma živel v Benetkah in kraju Arquaa. Petrarca, znan kot

mojster soneta in glasnik renesanse, je utemeljitelj humanizma in začetnik oblikovno dovršenega pesništva, ki močno idealizira ljubezen.

Najdražja indijska slika

Neki v Londonu živeči Indijec je za rekorden znesek milijon dolarjev kupil sliko sodobnega indijskega avtorja. Pariška suita, ki jo je naslikal Maqbool Fida Husain, je tako postala najdražja indijska slika doslej. 88-letni indijski slikar je pri tem dejal, da je zelo srečen, ker je tudi sodobna indijska umetnost končno dobila priznanje, ki si ga zasluži.

Izgubila loterijski listek

Američanka iz Clevelanda je policiji prijavila, da je izgubila dobitni loterijski listek, vreden 162 milijonov dolarjev. Po zrebanju je ne-

srečnica ugotovila, da je imel njen listek dobitne številke za glavni dobitnik – 162 milijonov dolarjev, ki jih je izbrala na podlagi rojstnih dni članov svoje družine. Potem ko se je novica razširila, so oblasti opazile ljudi, ki so na parkirišču pred trgovino iskali svojo srečo. Če bo nekdo našel domnevno izgubljeni listek, bo upravičen tudi do dobitka. Če pa se v naslednjih šestih mesecih nihče ne bo oglašil, bodo največji dobitnik v zgodovini zvezne države Ohio razdelili med enajst držav, kjer igrajo Mega Ball.

Skrivnostna bolezen

V dveh pokrajinah na jugu Vietnama (Long An in Tien Giang) je zaradi skrivnostne bolezni poginilo več kot 420.000 piščancev. Epidemija

se nadaljuje, strokovnjaki pa domnevajo, da se okužba širi po zraku, vodili s hrano. Zdravstvene analize so pokazale, da je za okužbo kriv doslej neznan virus. Po navedbah veterinarskih oblasti v pokrajini Long An so za bolezen najbolj dovzetne kokoši, ki se jim najprej vnamejo oči in grebeni, kmalu zatem pa poginejo. Strokovnjaki so pri poginulih živalih ugotovili krvavitve na jajčnikih, potrdili pa so tudi razpadanje jeter. Nekateri kmetje so poginule piščance zakopali, medtem ko so drugi meso okuženih živali prodajali za desetino običajne cene.

Policisti roparji

Beograjska policija je aretirala dva svoja kolega zaradi suma, da sta oropala menjalnico. Policija je sporočila, da sta osumljena zakrpana vstopila v menjalnico in s pištolama grozila zaposlenim. Ukradla sta 2.660 evrov in 280.800 dinarjev. Še isti večer ju je policija aretirala, policisti pa so našli tudi ukradeni denar in ga vrnilo lastniku.

Črvi na pohodu

Računalniki bi lahko bili letos še bolj ranljivi za napade različnih računalniških črvov in virusov, ki

se širijo prek elektronske pošte. Strokovnjak singapurskega podjetja TruSecure Wong Loke Yeow je opozoril, da bi veliko škodo lahko doživeli zlasti tisti računalniki, ki jih na tovrstne napade ne bodo pripravili. Podjetje TruSecure za letos napoveduje velik dogodek, ki

Nagrada Havlu

Nekdanji češki predsednik Vaclav Havel je dobitnik Gandhijeve mednarodne nagrade za mir za leto 2003. Ta poleg javne pohvale prinaša še 220.000 dolarjev. Prestizno nagrado so v Indiji začeli podeljevati leta 1995 ob 125. obletnici rojstva Mahatme Gandhija, politika in voditelja indijskega gibanja za neodvisnost, z njo pa želijo počastiti posameznike in ustanove, ki so na nenasilen način pripomogli k družbeni, gospodarski in politični preobrazbi, je pojasnilo indijsko ministrstvo za kulturo. Havel, zgovornik človekovih pravic in pisatelj, je leta 1989 postal predsednik Českoslovaške, podveh mandatih kot češki predsednik pa se je februarja lani umaknil.

naj bi povzročil za milijardo dolarjev škode. Veliko nevarnost predstavljajo zlasti računalniški virusi, ki se širijo prek elektronske pošte s standardnimi izvršljivimi priponkami.

Krona ga ne zanima

Pravi britanski prestolonaslednik je avstralski vilčarist. Michael Hastings, ki že 38 let živi v majhnem mestu v avstralski zvezni državi No-

vi Južni Wales, je dejal, da ga je s to nenavadno novico seznanil neki britanski zgodovinar. Kot mu je pojasnil, je bil prednik sedanje britanske kraljice, kralj Edvard IV., nezakonski otrok, zaradi česar so pravi nasledniki britanske krone potomci Edvardovega brata Georgea, vojvode Clarenškega, Hastings pa je njihov neposredni potomec. Hastings je dejal, da sicer ne ve, kaj pomeni ta podatek, hkrati pa zatrdiril, da ga britanska krona ne zanima.

Končno poročena

Abderahim iz Maroka, ki se je zaročil pred 24 leti, se je končno poročil s svojo zaročenko. Za to zamudo je imel zelo dober razlog; bil je v zaporu v saharški puščavi. "Bil sem prepričan, da me bo čakala. Slepo sem ji verjel od prvega trenutka, ko sva se srečala," je za državno maroško televizijo dejal Abderahim. Nesrečneža so leta 1979 kot vojaka zajele sepa-

ratistične uporniške sile, ki so se bojevale za prevzem nadzora nad območjem Zahodne Sahare. Novembra so ga izpustili s še 300 od skupaj 900 zapornikov. Takoj po izpustitvi se je Abderahim poročil s svojo zaročenko Bahijo, ki je vedela za ujetništvo, vendar šest let o njem ni imela nikakršnih novic.

Zdravniki na letalu

Ko je neka 67-letna Angležinja na letalu, ki je letelo iz Anglije v ZDA, doživela srčni infarkt in je stewardesa vprašala potnike, ali je med njimi kak zdravnik, je na pomoč priskočilo kar 15 kardiologov. Ti so bili namreč na poti na neko zdravniško konferenco. Pomoč je bila uspešna, Angležinja pa presrečna.

Najmajši general

Španski prestolonaslednik, 35-letni princ Felipe, naj bi bil še pred poroko maja po skrajšanem postopku povišan v generala španske vojske in tako postal najmlajši španski general. Ta čas ima Felipe čin majorja in kapitana korvete, s povišanjem v generala pa bo preskočil čin podpolkovnika in polkovnika. Navadni državljani v vs-

Znamenita kavarna

Na Dunaju, ki slovi po izjemno razviti kavarniški kulturi, so po enoletni obnovi za obiskovalce znova odprli eno najbolj znanih v nizu kavarn – Cafe Museum. Kavarna na Karlsplatzu v mestnem jedru je stara 104 leta, vanjo pa so ves čas radi zahajali intelektualci, pisatelji, slikarji in glasbeniki. Arhitekt Adolf Loos je notranjost kavarne restavriral v skladu z zapovedmi art decoja, ki so izvorno določale Cafe Museum. Pozornost obiskovalcev pritegnejo tudi stare fotografije in slike.

tah španske vojske morajo za vsako od obeh povišanj, ki ju bo princ preskočil, čakati najmanj sedem let, pri članih kraljeve družine pa vlada lahko sprejeme tudi posebno uredbo za hitrejšo napredovanje. Španska kraljeva družina je napredovanje utemeljila s tem, da bi princ v nasprotnem imel na poroki nižji vojaški čin od drugih svatov.

Ukradeni tartufi

Skupina tatov je v francoskem Avignonu ukradla 50 kilogramov tartufov. Tatovi so s terenskim vozilom vdrli tovarno konzerv in pobegnili s plenom. Po besedah lastnika oropane tovarne je pri kraji sodelovalo sedem ali osem ljudi, ki so očitno vedeli, kje so sveži tar-

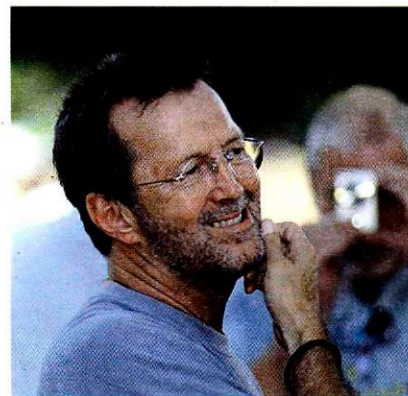

tufi. Kilogram tartufov stane 800 evrov, tako da bi lahko roparji zaslužili tudi do 40.000 evrov.

Odlikovanje za Erica Claptona

Legendarni kitarist Eric Clapton

je zadnji v nizu britanskih rokovskih legend, ki jih je kraljica Elizabeta II. odlikovala z visokim državnim odlič-

jem. Večkratni dobitnik grammyja je postal tako imenovani komtur (predstojnik viteškega reda) Britanskega cesarstva, samo rang niže od vitezov Paula McCartneyja, Eltona Johna in Micka Jaggerja. Na letošnjem seznamu dobitnikov kraljevskih odlikovanj so člani britanske ragbijske reprezentance, trener reprezentance Clive Wo-

odward je tako postal sir Clive. Tudi teniški igralec Tim Henman, ki že leta poskuša razveseliti Britance z osvojitvijo Wimbledon, je sprejel odličje reda Britanskega cesarstva, po značaju nižje od tistega, s katerim je bil odlikovan Clapton.

Če izginejo jeziki

V zadnjih nekaj desetletjih smo se nekako navadili na vsa opozorila ekologov glede narave in okolja, toda pojavljajo se nova opozorila, ki so za kakovost našega življenja vsaj enako pomembna. Napovedi za začetno stoletje so zastrušujoče, saj vse kaže, da bo za vedno izginilo 50 do 90 odstotkov vseh govorjenih jezikov na svetu, ki jih je ta čas okrog 6.000. Ali naj nas to skrbi? Če bi vsi govorili en sam jezik – ali se ne bi tako bolje sporazumevali med seboj? Z angleščino, jezikom tehnologije in ekonomije, pa kitajščino in španščino kot edinima resnima tekmečema bi se morda res počutili rešeni večine problemov s prevajanjem. Toda jeziki so kompleksne, žive stvari in bilo bi škoda, če bi jih toliko izginilo. Če izginejo, bo z njimi izginilo tudi vse znanje, ki ga vsebujejo in se je dopolnjevalo ter gradilo skozi stoletja. Bilo bi kot ob požaru Aleksandrijske knjižnice, ki je uničil večino znanja starega sveta. Različni jeziki namreč utelešajo različne poglede na svet.

Vojna nevednežev

Pietro Citati, italijanski znanstvenik, pisatelj in literarni kritik, je izdal knjigo Izrael in islam, v kateri želi pokazati na skupne korenine monoteističnih religij: judovstva, krščanstva in islama. Njegovo sporočilo je jasno: obrniti se je treba k izvoru vere v enega boga. V temelju zla našega stoletja namreč ni spopad civilizacij, temveč kolektivna nevednost, ki zadeva svojo lastno religijo in druge religije: "V sedanjem svetu globalizacije živimo v razmerah popolne nevednosti. In to mi pojasnjuje, zakaj nepoznavanje lahko rodi sovražstvo," je zapisal Pietro Citati. Zahodnjaki ne vemo praktično ničesar o islamu. Nekatera besedila so prevedena samo v francoščino. Ne razumemo ničesar v klasičnem islamu in le deloma poznamo modernega. Kar je še huje, nihče ne pozna skupnih korenin. Poznavanje islama ne pomeni samo poznavanja Korana, pomembno je vedeti, kaj je Koran postal skozi stoletja, kako so ga razlagali in interpretirali na primer suniti ali Turki.

Leto dogodkov

Genova je letošnje mesto kulture, kar pomeni, da bo trinajst mesecev pogled evropske javnosti uprt na njene odre in v galerije, kjer se bodo nekatere razstave zaprle šele januarja 2005. Mesto bo pripravilo in gostilo okrog dvesto kulturnih dogodkov: glasbenih, gledaliških, slikarskih, literarnih pa tudi znanstvenih in športnih prirediteljev. Potekalo bo kar devetdeset različnih mednarodnih kongresov in seminarjev. Oživeli bodo vsi prostori, ki bodo primerni za kakšno prireditev, med njimi bodo kot muzeji delovale tudi nekatere trgovine s starinami in kavarne, ki bodo postale prava urbana kulturna središča. Logotip Geneve leta 2004 bo rdeč kvadratega z napisom GeNova 04, kar bo dalo mestu pridih velikega laboratorija za kulturne spremembe, kamor sodijo sodobne arhitekturne provokacije, glasba in drugo. V središču bo torej Genova, mesto, ki išče svojo novo raznoliko identiteto že od kolumbijade leta 1992 in priprav na razstavo G 8 leta 2001.

Otroci Babilona

Jeziki se med seboj veliko bolj razlikujejo, kot si lahko mislimo. Težko si je predstavljati jezik brez samostalnikov ali glagolov. Toda prav tak je indonezijski jezik riau, kakor trdi David Gill, raziskovalec antropologije evolucije na Inštitutu Maxa Plancka v Leipzigu. Z omenjenim jezikom se ukvarja že 12 let in dejal je, da do nedavnega odkritja, da jezik riau ne pozna besed, ki označujejo razliko med samostalniki in glagoli, ni mogel zagotoviti točnega prevoda iz tega jezika. Razlikovanje teh dveh kategorij smo predpostavili Evropejci zato, ker je blizu našemu načinu razmišljanja. Večina znanstvenikov, ki so razvili moderno jezikoslovje, je imelo izobrazbeno podlago v grščini in latinščini, zato je bila angleščina vse do 20. stoletja opisovana kot jezik s šestimi skloni samo zato, ker jih ima toliko latinščina. Še vedno pa o tem poteka razprava, saj nekateri menijo, da angleščina sklonov sploh nima, drugi pa so še vedno prepričani, da ima dva.

Ugodnosti za nove naročnike revije Demokracija:

- prvi mesec boste revijo prejeli brezplačno
- brezplačno prejmete majico Demokracija
- sodelujete v žrebanju za eno od knjig naše založbe

Naročnina na revijo Demokracija je lahko tudi darilo.

Naročilnica

Akcija - novi naročniki - prvi mesec **brezplačno!**

Plačilo s položnico • Uredništvo revije Demokracija • p.p. 4315, 1001 Ljubljana

DEMOKRACIJA

ime in priimek: _____

pošiljati začnete dne: _____

datum rojstva: _____

datum: _____

ulica: _____

podpis naročnika: _____

kraj, poštna št.: _____

Davčni zavezanec: da ne

Če želite 8-odstotni popust pri naročnini, vas prosimo, da označite status, ki ga imate: upokojenec invalid brezposeln študent ali dijak

S to naročilnico se zavežem, da bom naročnik Demokracije najmanj eno leto!

cena: 550 SIT

Gijle Vishaj

Afera Parmalat

Zgodba o Parmalatu se začne leta 1961, ko je Calisto Tanzi po svojem očetu podedoval majhno družinsko podjetje, ki je prodajalo salame. Ambiciozni Tanzi je iz majhnega podjetja oblikoval velikansko korporacijo, enega vodilnih evropskih ponudnikov na področju živilske industrije. Leta 1990 je začelo podjetje kotirati na milanski borzi in sčasoma preraslo v osmo največje podjetje v Italiji in pravo multinacionalko, ki zaposluje 36.000 ljudi v 30 državah. Kot je v Italiji običajno, je poskušalo podjetje kljub rasti ohraniti svojo družinsko naravo. Tanzijeva družina je tako ohranila večinski delež delnic.

Vlaganje v Parmalat je do lanskega decembra veljalo za varno in donosno naložbo, za katero so se odločali stotisoči Italijanov. Razen ljudi v vodstvu podjetja ni mogel nihče slutiti, da bi lahko bilo kaj narobe. Nekatere je sicer nekoliko skrbelo intenzivno zadolževanje podjetja, vendar naj bi bilo ob njegovi intenzivni rasti to razumljivo. Zadolženost naj bi tudi ne bila problematična glede na ustvarjene dobičke in – vsaj tako so trdili – ogromno Parmalatovo premoženje.

Toda konec lanskega leta je nenadoma postalo jasno, da je bila predstava o tem premoženju prenapihnjena, saj je temeljila na ponarejenih podatkih. Parmalat, ki se je ukvarjal s precej preprosto dejavnostjo – prodajo živil, se je z leti preoblikoval v izredno zapleten finančni sistem s celo vrsto podružnic in hčerinskih podjetij, od katerih so bila nekatera samo navidezna. Razlog za to zapletenost je bil predvsem prikrivanje dejstva, da je premoženja podjetja veliko manj, kot so prikazovali navzven. Kot je kasneje, po aretaciji, priznal Par-

malatov računovodja Bocchi, je s ponaredkom dokumenta Ameriške banke ustvaril lažen vtis o sredstvih, ki naj bi jih Parmalat imel na Kajmanskih otokih. Ponaredek je bil vreden nič manj kot 3,9 milijarde evrov – navidezni Parmalatovi sredstva, ki jih v resnici sploh ni bilo. Celotna finančna luknja v Parmalatu naj bi bila po sedanjih izračunih globoka kar osem milijard evrov.

Kako se je to lahko zgodilo? Po dobronamernejši razlagi naj bi bil Parmalat vodil poštene posle toliko časa, dokler ni zašel v krizo, na katero so vplivale predvsem poslabšane gospodarske razmere v Latinski Ameriki, zlasti argentinska kriza. V obupnih poskusih, da bi rešilo podjetje, naj bi bilo vodstvo z zavajanjem poskušalo ustvarjati vtis, da je še vedno vse v redu, in hkrati upalo, da se bodo razmere uredile, ne da bi za težave izvedeli vlagatelji. To razlago ponuja tudi sam Calisto Tanzi, ki so ga skupaj z osmimi drugimi osumljenci aretirali zaradi suma goljufije.

Doslej je res jasno samo to, da ogromna finančna luknja obstaja, manj jasno pa je, kam so izginile vse milijarde tega uspeš-

sorodnikov in sodelavcev je problematičen sistem finančnega nadzora, ki je v primeru Parmalata popolnoma odpovedal. Po zakonodaji je bil Parmalat dolžan objavljati svoje bilance in se podvreči nadzoru revizijskih hiš. Zaradi zapletenosti notranje strukture Parmalata pa danes niti ne moremo vedeti, ali so imela Parmalatova finančna poročila sploh kakšno zvezo z realnostjo.

Vsekakor meče to precej čudno luč na ugledni ameriški revizijski podjetji Grant Thornton in Deloitte in Touche, ki sta nadzorovali poslovanje Parmalata in problemov nista odkrili. Sta bili prevarani ali sta sodelovali v prevari? Nič od tega ni dober znak. Podjetje Grant Thornton je za zdaj izreklo nezaupnico svoji italijanski podružnici.

Druga pomembna sestavina pa je vloga države. Primer Parmalata je po obsegu sicer skoraj desetkrat manjši od ameriškega Enrona, vendar kaže, da ima Evropa, kjer naj bi bil po zelo razširjenem mnenju kapitalizem bolj "nadzorovan", zelo podobne težave kot ZDA. Italijanska zakonodaja, ki ureja delovanje korporacij, je dejansko ohlapnej-

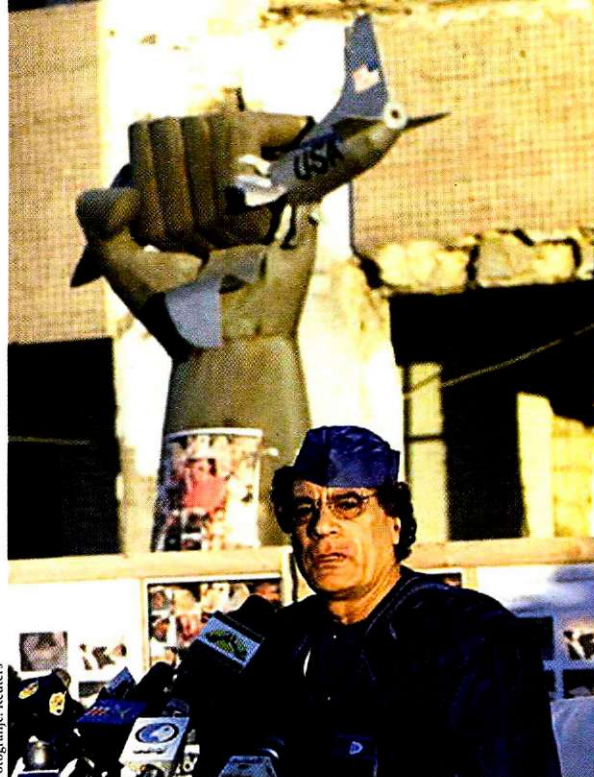
Primer Parmalata je po obsegu sicer skoraj desetkrat manjši od ameriškega Enrona, vendar kaže, da ima Evropa, kjer naj bi bil po zelo razširjenem mnenju kapitalizem bolj "nadzorovan", zelo podobne težave kot ZDA.

nega podjetja. V nasprotju z izjavami Tanzija in njegovih sorodnikov so mnogi prepričani, da je Tanzi načrtno prenašal Parmalatova sredstva na svoja družinska podjetja. Sam Tanzi je priznal prenos 600 milijonov iz Parmalata v drugo svoje podjetje, vendar je trdil, da je poskušal Parmalatu s tem pomagati.

Toda bolj kot večja ali manjša goljufivost Tanzija, njegovih

ša od ameriške, še ohlapnejšo pa jo je naredila sedanja vlada premierja Berlusconi, ki je pri tem seveda do neke mere varoval lastne (gospodarske) interese. Pri tem se postavlja tudi bistven izziv za Evropsko zvezo, ki je to področje doslej verjetno v preveliki meri prepuščala ureditvi posameznih držav. Parmalat ni samo italijanska zadeva – je predvsem opozorilo vsej Evropi.

Devetega decembra lani se je izkazalo, da multinacionalna korporacija s središčem v italijanski Parmu ne more plačati približno 150 milijonov evrov tekočih obveznosti. Deset dni kasneje je Ameriška banka sporočila, da je bil dokument, ki naj bi potrjeval obstoj 3,9 milijarde evrov premoženja te korporacije na Kajmanskih otokih, ponarejen. Začela se je afera Parmalat, ki jo mnogi označujejo za evropski Enron.

Fotografije: Reuters

Sprava z Zahodom?

Libija je v zadnjih mesecih naredila pomembne korake iz kroga odpadniških držav k vračanju v normalno mednarodno skupnost. Gadafijev režim, ki je bil znan po odkriti podpori terorizmu in je teroristična dejanja tudi sam naročal, išče spravo z Zahodom, tako da izplačuje odškodnino za svoje nekdanje teroristične akcije in se odreka orožju za množično uničevanje. Kaj je sprožilo te poteze in kako resno so mišljene?

V treh desetletjih svojega vladanja, v katerem je postal že pravi simbol Libije, Moamer Gadafi ni še nikoli potegnil toliko zaporednih potez, namenjenih pomiritvi svoje države z ZDA in Evropo. Libija je avgusta lani uradno priznala odgovornost in obljubila, da bo poravnala odškodnino v vrednosti 2,7 milijarde dolarjev za teroristični napad svojih agentov. Ti so leta 1988 razstrelili civilno letalo družbe Pan Am nad škotskim Lockerbijem in pri tem ubili 270 ljudi. Šlo je predvsem za libijski sporazum z Veliko Britanijo in ZDA, ki naj bi pripeljal do končne odprave sankcij, ki so jih Združeni narodi uvedli proti Libiji leta 1992, predvsem pa do normalizacije libijskih odnosov z Zahodom.

“Pozabljeno” francosko letalo

Zaradi sporov glede Iraka je bila Francija izključena iz libijsko-britansko-ameriškega sporazumevanja pa tudi sicer je precej v senci Lockerbija ostal dogodek iz Sahare septembra leta 1989, ko so libijski agentje na zelo podoben način razstrelili letalo francoske letalske družbe UTA. Na letu številka 772 iz Brezavilla v Kongu proti Parizu je umrlo 170 ljudi, ko je letalo eksplodiralo nad puščavo v Nigru.

Libijski motiv je bil maščevanje

Franciji, ker je v mejnem sporu med Libijo in Čadom podprla svojo nekdanjo kolonijo Čad. Gadafijevega režima ni niti najmanj motilo dejstvo, da so bile žrtve nedolžni civilisti (po- leg 54 Francozov je bilo 50 potnikov iz Konga, 38 iz Čada, 11 iz Italije, preostali iz ZDA in Velike Britanije), ki s sporom niso imeli nobene zveze. Velik del potnikov je bil celo iz držav, ki v spor niso bile niti vpletene.

Kljub dokazom, ki so kazali na vpletenost šesterice libijskih agentov, med njimi Gadafijevega svaka, ni Libija nikoli izpolnila francoske zahteve po njihovi izročitvi. Ta šesterica je bila v Franciji tako v odsotnosti obsojena na dosmrtno zaporno kazen, francosko sodišče pa je sorodnikom žrtev že pred časom prisodilo vsote med 3.000 in 30.000 evrov odškodnine, odvisno od bližine sorodstva. Odškodnine so bile absurdno nizke – še posebno v primerjavi z 10 milijoni dolarjev za vsako žrtev, ki jih je Libija lani oblj-

bila sorodnikom žrtev iz Lockerbija.

To nesorazmerje pa tudi izključenost Francije iz libijsko-britansko-ameriškega sporazuma je bilo za Francoze seveda nedopustno. Francija je zato lani zagrozila z vetom v varnostnem svetu na umik sankcij Združenih narodov proti Libiji, če Gadafijev režim primerljive odškodnine ne izplača tudi žrtvam napada na francosko letalo. Po nekaterih ugovorih je Libija to obljubila, Francija je umaknila grožnjo z vetom v ZN, letos pa je bil dosežen tudi sporazum med Libijo in Francijo, po katerem bo Libija izplačala odškodnino v vrednosti 170 milijonov dolarjev, kar je še vedno malo v primerjavi z odškodnino za Lockerbie, vendar veliko v primerjavi s prej prisojenimi odškodninami.

Kdo je Sokri Ganim?

Telega reformno usmerjenega politika je Gadafi lani postavil za sekretarja glavnega ljudskega odbora, kar bi približno ustrezalo funkciji predsednika vlade. Je ekonomist, ki se je šolal v ZDA in kasneje delal v OPEC. Prihodnost Libije vidi v obnovi zasebnega podjetništva, privatizaciji in tujih vlaganjih, pri čemer posebej računa na vlogo ZDA in njihove tehnologije. Z vidika Gadafijeve Zelene knjige so Ganimove ideje močno krivoverske, zato so ga doma nekateri že označili za “izdajalca revolucije”, vendar ga je sam Gadafi za zdaj zavaroval pred napadi. Ganim obljublja samo gospodarske reforme, o demokratizaciji pa ne govori.

Zbogom orožje?

Naslednja pomembna libijska poteza s konca lanskega leta pa je njena deklarativna odpoved orožju za množično uničenje in povabilo mednarodnim inšpektorjem, da to preverijo. Po obveščevalnih informacijah naj bi namreč Libija imela znatno zalogo kemičnega orožja, razvijala pa naj bi tudi biološkega. Zahodni opazovalci, ki so bili lani povabljeni v Libijo, so se lahko prepričali tudi o obstoju nekaterih komponent, uporabljenih za pridobivanje obogatene urana, primerne za izdelavo jedrskega orožja. Čeprav ni dokazov, da bi bila Libija že blizu končni izdelavi jedrskega orožja (ameriška CIA ne verjame, da bi bilo v bližnji prihodnosti to mogoče), je vsekakor bila na tej poti

navdušenjem. Predsednik evropske komisije Romano Prodi je napovedal, da bo leto 2004 prelomno za odnose med Evropo in Libijo. Izrazito otoplitev odnosov je pokazalo tudi srečanje med francoskim zunanjim ministrom Dominiqueom de Villepinom in njegovim libijskim kolegom Abdelom Rahmanom Šalghamom. Obe strani vidita od prihodnjega sodelovanja predvsem velike gospodarske koristi.

ZDA so pri tem previdnejše in morda tudi nekoliko bolj načelne. Ko so se vzdržale glasovanja v varnostnem svetu ZN, so dopustile umik sankcij ZN proti Libiji, v veljavi pa so ostale ameriške sankcije, ki jih je uvedel že predsednik Reagan, nato pa vsako leto znova obnovil vsak kasnejši ameriški predsednik. Sedanji predsednik Ge-

IRA. Želja, da bi postal voditelj arabskega sveta, se mu ni nikoli uresničila, saj so ga drugi arabski voditelji (upravičeno) imeli za nepredvidljivega čudaka. Zato se je sam oddaljil od arabskega sveta in poskušal postati ključni afriški voditelj. Tudi ta projekt se mu je ponesrečil in končni rezultat je bila samo čedalje večja mednarodna osamitev. Njegovo pomoč in zaveznitvo so hvaležno sprejeli samo podobni mednarodni izobčenci, kot je bil on sam, na primer predsednik Zimbabeveja Robert Mugabe.

Strah pred Sadamovo usodo?

Kdaj je Gadafi spoznal, da se je znašel v slepi ulici? Pomembno vlogo je imel že propad komunističnega bloka, v katerem je prej videl za-

de, ki pa bi ob novi ameriški politiki in Gadafijevem vztrajanju pri stari politiki lahko postala precej realna možnost.

In končno je tu odločen še gospodarski vidik. Libija je zaradi mednarodne osamitve in Gadafijevih družbenih eksperimentov danes obubožana in nujno potrebuje tuje naložbe. Danes je zmožna dnevno načrpati le še tretjino tiste količine nafte, ki jo je načrpal pred tremi desetletji, in nujno potrebuje novo (zahodno) tehnologijo. Da so se Gadafijevi eksperimenti znašli v slepi ulici, je priznal tudi sam predsednik, ko je na položaj premierja postavil na Zahodu šolanega reformista Ganima, ki je že začel s prvimi poskusi privatizacije gospodarstva.

Nazadnje se – tudi če Gadafi misli resno – postavi vprašanje: ali se je za

Francoski in libijski zunanji minister: prva otoplitev odnosov med državama po dolgem času

Sadam Husein v ameriškem ujetništvu: koliko so Gadafijeve odločitve povezane z realnim strahom, da bi ga doletela usoda iraškega diktatorja?

Šokri Ganim, libijski premier: znanilec novih časov za Libijo?

in je razmeroma uspešno in vztrajno na črnem trgu kupovala posamezne sestavne dele in si pomagala s tujimi strokovnjaki, predvsem iz nekdanjih komunističnih držav. Zadnji s tem povezan dogodek je bil libijski uvoz opreme iz Pakistana, pri čemer je pakistanska vlada zanikala vpletenost.

Evropska zveza se je na libijske poteze – od odškodnin za teroristične napade do odpovedi orožju za množično uničenje – odzvala s precejšnjim

orge W. Bush je pooblaščen, da sankcije kadar koli umakne, vendar bo s tem še počakal, dokler Libija ne potegne nadaljnjih konkretnih potez, ki bi pokazale, da Gadafi tokrat misli resno.

Ekscentrični diktator

Toda če Gadafi misli resno z normalizacijo odnosov z Zahodom, kaj je tisto, kar ga je k temu spodbudilo? Do nedavnega je bil namreč eden najbolj ekscentričnih diktatorjev na svetu. Potem ko je v vojaškem udaru strmoglavil monarhijo in prevzel oblast, je začel svojo državo preurejati po načelih svoje t. i. Zelene knjige, čudaste ideologije, ki naj bi kombinirala socializem z arabskim nacionalizmom. Deklarativno naj bi šlo za "oblast množic", v resnici je šlo za Gadafijevo osebno diktaturo.

Toda njegove ambicije so vedno močno presegale okvire njegove države, s čimer se je zapletel v številne konflikte. Njegove podpore so bili deležni tako palestinski teroristi kot

veznika in varuha. Že v devetdesetih letih je tako potegnil prve poteze za normalizacijo z Zahodom, ko je z izročitvijo omogočil sojenje osumljenim napada nad Lockerbijem.

Mnogi komentatorji opozarjajo, da je bila pri Gadafijevih zadnjih potezah odločilna tudi iraška vojna in usoda Sadama Huseina. Zanimivo "naključje" je, da je svojo odločitev, da se odpove orožju za množično uničenje, razglasil le nekaj dni potem, ko so ameriški vojaki iz neke luknje v Iraku izveli nekdanjega iraškega diktatorja. Gadafi si gotovo ne želi Sadamove us-

očin iz preteklosti mogoče preprosto odkupiti z denarjem? Napada na ameriško in francosko civilno letalo je skoraj gotovo ukazal sam Gadafi, ki seveda ostaja nekaznovan, višina odškodnine pa je zelo nizka v primerjavi z gospodarskimi koristmi, ki jih bo Libija imela od pretrganja gospodarske izolacije. Bodo ZDA vztrajale tudi pri demokratizaciji Libije, zdaj ko se ta odreka orožju za množično uničenje? Evropa pri tem prav gotovo ne bo vztrajala, saj so pragmatični interesi po gospodarskem sodelovanju veliko močnejši. Gjyle Vishaj

RUMENE STRANI

SLOVENIJA TEL

im
INTER
MARKETING

www.rumenestrani.com

intervju

Fotografiji: Primož Lavre

REPUBLIKA
UNIVERZITETA
EKONOMSKE
FAKULTETE

30-letni Peter Groznik je v slo-venski strokovni javnosti čedalje opaznejši finančni ekonomist. Deluje kot asistent v okviru katedre za denar in finance na Ekonomski fakulteti v Ljubljani, poleg tega je predavatelj na ameriški Kelly School of Business Univerze v Indiani. Med kolegi je znan kot izredno delaven in marljiv človek, sam sebe pa ima za evroskeptika. Prepričan je, da je obvladovanje inflacije predvsem naloga Banke Slovenije in ne vlade; ta bi se morala ukvarjati z ustvarjanjem razmer, ko nadziranje cen ne bo več potrebno.

Dušan Mramor, minister za finance, je leto dni po prevzemu položaja naredil inventuro doseženih ciljev. Dejal je, da je prvi od dveh glavnih ciljev – zmanjševanje inflacije na decembra 2002 obljubljeno raven 5,1 odstotka – dosežen. Kljub temu je zniževanje inflacije izpostavil kot ključni izziv v prihodnjem obdobju. Kakšno je vaše stališče do tega problema in ali inflacijo resnično obvladujemo?

Postavitev takšnega cilja je razumljiva in luči postopnega lovljenja ravni inflacije, ki nam bo omogočilo vstop v sistem menjalnih tečajev ERM2. Inflacije pa ne obvladujemo, temveč jo bolj krotimo in menim, da je dr. Mramor pravi človek na pravem mestu za to nalogo. Pri tem

ukvarjati z ustvarjanjem razmer, ko nadziranje cen ne bo več potrebno. Tragično je, da imamo na primer še vedno model za določanje cen bencina, ki je potreben zaradi naftnega duopola; prevelik je tudi pomen, ki se pripisuje vplivu cene bencina na inflacijo. Velike naftne družbe se Sloveniji izogibajo ali pa so jo po začetnih poskusih preboja že zapustile. To bi moral biti glavni problem vlade, ne pa ukvarjanje s ceno bencina.

Drug cilj, katerega uresničitev si je zadal finančni minister, je bila krepitev finančnega sistema, s katero naj bi zagotovili robustne javne finance. Cilj ni dosežen, nekateri so zaradi tega precej nezadovoljni. Kaj menite o tem?

Menim, da primarni cilj krepitve ne bi smele biti robustne javne finance, temveč čim učinkovitejši in cenovno ugoden prenos prihrankov od tistih, ki jih imajo, do tistih, ki jih potrebujejo. Če s krepitvijo finančnega sistema mislite na ustvarjanje t. i. bančnih stebrov v različnih bankah prek združevanj državnih lastniških deležev in prijateljskega prepričevanja drugih lastnikov bank, je zadeva po moji oceni zastala predvsem zaradi bližajočih se volitev. Odločanje na primer o tem, kje in po kakšni ceni naj konča Banka Celje, je za volilno leto preveč občutljiva tema. Sam zaradi tega ministru Mramorju ne bi preveč zameril. Na splošno pa se mi zdi, da si država vse prepogosto domišlja, da "ve", katere naložbene oblike in prenosi prihranka so ustrezni za varčevalce ter investitorje in kateri ne. Sam menim, da bi morala država skrbeti izključno za nevtralnno davčno obravnavo različnih oblik varčevanja in finančnih naložb. Investitorji in varčevalci naj se sami odločajo, kaj je glede na njihove želje in odnos do tveganja ustrezno.

mografski trendi v Sloveniji izjemno neugodni. Ljudje se starajo, rodnost je nizka in že sedaj je razmerje med zaposlenimi in upokojenimi neugodno. Vsak zaposleni preživlja poleg sebe in svoje družine še malo manj kot enega upokojenca. Čez dobrih dvajset let pa bo vsak zaposleni vzdrževal že skoraj celega upokojenca. Kaj storiti? Recepti so preprosti, a vsi po vrsti boleči. Delati bo treba dlje, tja do sedemdesetega leta in čez oziroma kar do starostne onemoglosti. Na široko je treba odpreti vrata za priseljence tako iz Evropske zveze kot tudi od drugod. Spodbujati je treba rojevanje otrok in vplivati na bolj učinkovito študiranje. Tako priljubljeno absolventske leto, v katerem se počasi piše diploma, se malce dela in malce potuje, predvsem pa se do konca uživajo študentski privilegiji, mora postati preteklost. Če se na koncu še malce pošalim, menim, da bi namesto ali pa poleg otroških dodatkov bolj koristilo zvišanje pokojninske osnove staršev za kak odstotek za vsakega otroka.

Glede obetov za leto 2004 je minister Mramor poudaril, da ne bo napovedal lahkega leta. Z vidika približevanja EZ bo to leto, v katerem bomo morali trdo delati, vendar bo okolje prijaznejše kot letos. Ali se strinjate s to trditvijo?

Ker ne vem točno, kaj je imel minister v mislih, izjave ne bi komentiral, razen v smislu, da se strinjam, da je treba v Sloveniji delati več, in upam, da bo okolje nekoč res prijaznejše.

V Sloveniji smo priče sprejemanju dveh letnih proračunskih dokumentov, ki se v parlamentu potem velikokrat spreminjajo in

Inflacija se le kroti, ne pa obvladuje

Pogovor z dr. Petrom Groznikom

bi pripomnil, da se mi zdi skrb zbujač prevelik obseg cen, ki jih še vedno nadzira in določa vlada. Pogosto se mi zdi, da se vlada preveč ukvarja s cenami in na primer z vplivom uteži posameznih proizvodov in storitev v izračunu inflacije. Menim torej, da se v bistvu vlada z inflacijo ukvarja preveč, saj je inflacija vendarle predvsem stvar Banke Slovenije. Vlada bi se morala

Minister je med drugim napovedal novo pokojninsko reformo za leto 2007, pri čemer je dejal, da se bo vlada nanjo začela pripravljati takoj, ko bo dobila nove projekcije Svetovne banke. Ali menite, da je reforma resnično potrebna glede na to, da "zdajšnja" v praksi niti zaživela še ni?

Reforma je verjetno res potrebna, če se de-

popravljajo. Ali menite, da proračunske postavke slonijo na realnih temeljih?

Poglejte, vsako napovedovanje je nevhvaležno in v ekonomiji so povsem natančno izpolnjene napovedi bolj stvar naključij kot sposobnosti. Menim pa, da je vladajočim strankam po vsem svetu skupna nagnjenost k napovedovanju lepše prihodnosti, kot jo vidi opozicija. Pra- »

» viloma vse vladajoče stranke napovedujejo višje prihodke in nižje odhodke kot opozicija. To je normalno. Ne verjamem, da si kateri koli minister želi neprestanih rebalansov proračuna, saj se pri tem izgubi veliko dragocenega časa.

Vlada je tik prek koncem leta sprejela nekatere spremembe davčne zakonodaje. Čeprav je napovedovala davčno reformo, se je izkazalo, da sta bila popravljena le dva zakona. Kakšno je vaše mnenje o predlogih popravkov davčnih zakonov in ali je to resnično tisto, kar država potrebuje na področju davčne zakonodaje?

Kot mi je znano, davčna reforma s tema dveh popravkoma še ni končana. Preostali napovedani zakoni t. i. davčnega svežnja so v vladnem ali pa celo že v parlamentarnem postopku. Kaj menim o tej še nedokončani reformi? Z nekaterimi cilji in predlaganimi ukrepi se strinjam, z nekaterimi manj. Moti me na primer malce populistični način predstavljanja ciljev reforme. Razbremenitev dela in dodatna obremenitev kapitala zveni kot odmev minulih časov. Strinjam pa se z obdavčitvijo nepremičnin, ki bo, če bo pravilno zastavljena, lahko dolgoročno pripomogla k urejanju razmer na tem področju.

Po nekaterih podatkih znaša konkurenčnost slovenskega gospodarstva le 45 odstotkov povprečja držav Evropske zveze. Kaj je razlog za takšen "neuspeh" in ali so za to krive le preobremenjene plače?

Ne vem točno, o katerem kazalcu govorite, in tudi sicer je navajanje povprečnih števil, ki naj bi odražale stanje v celotnem gospodarstvu, pogosto problematično. V Sloveniji so sektorji, ki so povsem primerljivi z najbolj konkurenčnimi v Evropi, pa tudi taki, ki so od tega še zelo oddaljeni in dolgoročno v EZ ne bodo preživel. Sam

Na splošno pa se mi zdi, da si država vse prepogosto domišlja, da "ve", katere naložbene oblike in prenosi prihranka so ustrezni za varčevalce in investitorje in kateri ne.

imam raje natančnejše "razdelane" kazalce. Skrb zbujajoč je na primer indeks ekonomske svobode, ki ga pripravljata skupaj ugledna Heritage foundation in Wall Street Journal. Na njem si Slovenija, po podatkih za leto 2003, deli 62 mesto skupaj s Filipini, Jordanijo in Ugando. Ugled te družbe niti ni najpomembnejši, zaskrbljuje to, da je pred nami večina drugih novih pristopnic v EZ. Estonija je na primer celo na izjemno visokem šestem mestu. Samo Poljska in Slovaška sta skupaj eno mesto za nami. No, tudi to je samo agregaten podatek, nadaljnja analiza sestave kazalca pa nam pokaže, kje se najslabše odrežemo. V oči najbolj bode kritika zapletenosti in počas-

Pri načrtovanju privatizacije je bilo storjenih kar nekaj napak in nerazumevanje pomena preglednosti trgovanja z delnicami privatiziranih podjetij je samo ena izmed njih. Nepreglednost trgovanja pa je gotovo mnogim tudi koristila in so se verjetno zanjo pri sprejemanju privatizacijske zakonodaje tudi zavzemali.

nosti administrativnih postopkov in neučinkovitosti sodišč in s tem povezani sodni zaostanki. Dokaj dobro pa se odrežemo na fiskalnem področju.

Slovenija se pospešeno pripravlja na uvedbo evra in vstop v ERM2. Dr. Veljko Bole je dejal, da bo zaradi vstopa v ERM2 zadolževanje postalo privlačnejše, poraba prebivalstva pa bo močno narasla. Sami ste v izjavi za časnik Finance dejali, da bi na podlagi izkušenj držav, ki so evro že prevzele, skleпали drugače. Zakaj?

Predvsem zato, ker je za vstop v ERM2 potrebno znižanje inflacije nominalna in ne realna sprememba, ki bi lahko resneje vplivala na spremembe v obnašanju, in zato, ker tako kažejo

izkušnje sosednjih držav. V sosednjih državah, ki so prevzele evro, so se ob prevzemu skupne valute bistveno bolj povečale cene kot prihodki prebivalstva in do rasti potrošnje ni prišlo.

Banka Slovenije je napovedala, da bo Slovenija 1. januarja 2005 fiksirala tečaj evra. Kaj bo to pomenilo v praksi?

Samo to, da bo naša valuta imela dokaj konstantno razmerje do evra. Dokaj konstantno pravim zato, ker bodo res minimalna odstopanja vseeno mogoča. Za večino ljudi to pomeni predvsem malce lažjo primerjavo cen doma in v tujini, za podjetja pa lažje načrtovanje poslovnih dogod-

kov, prihodkov in odhodkov na evroobmočju. Pogosto se navaja, da bo fiksiranje tečaja in kasnejši prevzem evra pomenilo tudi znižanje stroškov valutnih tveganj. Temu pa podatki ne pritrjujejo tako nedvoumno. Podjetja iz držav, ki so prevzele evro, so namreč ob prevzemu skupne valute bolj zvišala sredstva za zavarovanje pred valutnimi tveganji kot pa podjetja iz držav EZ, ki evra niso prevzele. To opažanje ima lahko več razlag. Po eni se je valutno tveganje na evroobmočju za podjetja pravzaprav zvišalo, saj se je znižal učinek razpršitve med različnimi valutami, po drugi razlagi pa se je valutno tveganje znižalo in so postala samo orodja za zavarovanje pred njimi dostopnejša.

Ekonomist Jože P. Damijan je zapisal, da predlaga fiksacijo tečaja tolarja brez visoke začetne devalvacije, zaradi odloženega prenosa tečaja v cene pa se mora programirana deprecijacija tečaja povsem ustaviti še pred vključitvijo v mehanizem ERM2 (denimo pol leta prej), sicer bomo ta vir inflacije prenesli v preizkusno obdobje za evro. Poleg tega se zavzema za oblikovanje partnerstva za evro, v okviru katerega bi ob zgodnji fiksaciji tečaja hkrati odpravili tudi indeksacijo plač. Tako bi prek demonstracijskega učinka zajezili inflacijske pritiske nemenjalnih sektorjev, s tem pa dosegli zgodnejšo nizko raven inflacije in nestresno izpolnjevanje mastrichtskih kriterijev. Se strinjate s tem?

Dr. Jože P. Damijan je običajno poln dobrih idej in tudi tej tega ne gre odrekati. Pomembno je poudariti, da v ERM2 kljub dovoljenim minimalnim spremembam tečaja do evra, omejnajo se različne številke, a najverjetneje bodo okoli 2,5 odstotka, same spremembe dejansko verjetno ne bodo na mestu oziroma smiselne. Država, ki bo prišla na rob dovoljene spremembe, bo na neki način priznala napačno postavljen začetni tečaj in lahko bi se znašla na seznamu velikih valutnih špekulantov, ki bi tečaj, ki bi bil že na robu, želeli pahnuti čezenj. V tem se s prvimi delom misli dr. Jožeta P. Damijana strinjam. Z drugim, o nekakšnem partnerstvu za evro, pa ne. Ideja o koncu indeksacije plač ni nova, v zadnjem času jo je podpiral predvsem minister za finance. Sam se bolj strinjam s tistimi, ki menijo, da je za inflacijo odgovorna predvsem Banka Slovenije in da gre pri zgodbi o indeksaciji plač za bolj obrobne inflacijske vplive. Vedeti je treba, da bodo naši (pre)močni sindikati svoje zahteve o plačnem lovljenju inflacije v primeru odprave indeksacije plač izpolnili pod krinko kakšnih drugih zahtev. Nikogar ni mogoče pretentati in indeksacijo plač bo odpravilo samo temeljito znižanje inflacije, sicer bo ostala v tej ali drugačni obliki. S partnerstvom za evro

pa se kot valutni evroskeptik ne bi mogel strinjati. Raje bi se pridružil kakšni koaliciji proti evru.

Poslovno in finančno javnost je nekaj časa zelo razburjala tema, v kateri je svet Agencije za trg vrednostnih papirjev (ATVP) zoper dva člana uprave Ljubljanske borze in nekatere druge borznike začel postopek za odvzem dovoljenja za upravljanje poslov na trgu vrednostnih papirjev. Sami ste v nekem intervjuju dejali, da česa podobnega na svetovnih finančnih trgih še niste zasledili in da bi v svetu tovrstni postopki močno omajali trg vrednostnih papirjev. Ker je ustavno sodišče postopek začasno ustavilo, me zanima, kakšno je vaše stališče do pojava nasploh in ali se je to v zadnjem času kaj spremenilo?

Svoja stališča o tem sem res že povedal in se v zadnjem času niso bistveno spremenila. Znova pa bi poudaril, da je primarni nadzornik kapitalskega trga pravzaprav ATVP, ki bi morala nadzor trga opravljati v sodelovanju z borzo, zato menim, da je ATVP v tem postopku ravnala nepremišljeno in pregrobo, tudi če so razlogi za reakcijo upravičeni. Regulator katerega koli dela finančnega sektorja mora biti diskreten in v svojih dejanjih preudaren, saj sicer lahko omaje zaupanje vlagateljev, ki je nujna sestavina vsakega finančnega trga. Če ponazorim; regulator mora biti več obvladovanja skalpela in pincete, ne pa mace. V zvezi s konkretnim primerom proti članoma uprave pa menim, da je odvzem licence, gledano z očmi finančnika, ustrezen ukrep samo, če se jima dokaže zavestna neaktivnost v primerih zaznanih nepravilnosti. V nasprotnem primeru se jima lahko očita samo slabo in površno delo, s katerim naj se ukvarjajo lastniki borze.

V Sloveniji velja prepričanje, da se preveč poslov odvija na t. i. sivem trgu. Zakaj se je ta tako razpasel in kakšna je pri tem vloga države; kaj bi morala vlada sprejeti, da bi se to spremenilo?

Sivi trg z vrednostnimi papirji je bil in je še dokaj velik. Vsakdo lahko npr. kupi delnice Telekom na sivem trgu, tudi njihov tečaj je dobro znan, a delnice vseeno ne kotirajo na borzi. Večjih in manjših podjetij, s katerih delnicami se dokaj živahno trguje, je še nekaj. V določenih obdobjih so borzne hiše sklenile več poslov na sivem trgu kot pa z delnicami podjetij, ki so uvrščena na borzo. Razlogov, zakaj je tako, je verjetno več. Ob načrtovanju privatizacije je bilo storjenih kar nekaj napak in nerazumevanje pomena preglednosti trgovanja z delnicami privatiziranih podjetij je samo ena izmed njih. Nepreglednost trgovanja je gotovo mnogim tudi koristila in so se verjetno zanjo pri sprejemanju

privatizacijske zakonodaje celo zavzemali. Do konsolidacije lastništva je verjetno ceneje priti na sivem trgu kot na preglednem borznem trgu, kjer vsak mali investitor ve, po koliko so se njegovi vrednostni papirji kupovali in prodajali. Na sivem trgu je takšen uvid v pretekle posle seveda močno omejen. Država skuša sedaj zadeve nekoliko omiliti z zakonsko zahtevo, da se morajo vse privatizirane družbe, ki imajo 250 delničarjev, v določenem obdobju uvrstiti na borzo. Če se ne motim, imajo za to na voljo dve leti. Mislim, da bi bila taka zahteva na mestu pred leti, takoj po končani privatizaciji, ne pa sedaj, ko se privatizacijsko konsolidiranje lastništva pravzaprav končuje. Zakonsko siljenje podjetij na borzo v urejenih državah ni več primerno. Država bi lahko bistveno hitreje in ustrežneje dosegla ena-

Tragično je, da imamo na primer še vedno model za določanje cen bencina, ki je potreben zaradi naftnega duopola, in tudi pomen, ki se pripisuje vplivu cene bencina na inflacijo, je prevelik.

ke učinke z začetkom objavljanja, na primer samo na svetovnem spletu, podatkov o sklenjenih poslih, ki jih imata tako ATVP kot tudi Klirinško depotna družba. Uvrstitev na borzo ni edini način za zvišanje preglednosti kapitalskega trga.

Kako ocenjujete dejstvo, da je na borzo uvrščeno razmeroma malo podjetij, in kaj je vzrok, da se delniške družbe ne odločajo za uvrstitev na borzo?

Že iz odgovora na prejšnje vprašanje izhaja, da ta čas nekaterim še vedno bolj ustreza netransparentno trgovanje z delnicami podjetij. Ko bodo ti tranzicijski apetiti po lastnini potešeni in ko bo preteklo še nekaj vode, ki bo normalizirala poslovanje privatiziranih podjetij, na primer prek odhodov sedanje generacije menedžerjev v pokoj, pa bodo tudi slovenska podjetja o prednostih in stroških uvrstitve na borzo začela razmišljati kot podjetja v razvitih državah. Naj ponazorim; eden izmed glavnih razlogov, zakaj se evropska podjetja odločajo za kotiranje na borzah, je uravnavanje strukture kapitala podjetja. Prek uvrstitve na borzo in s pomočjo svežega lastniškega kapitala si podjetja sprostijo tudi posojilne zmogljivosti ... no, do takšnih razmišljanj je v večini slovenskih podjetij še daleč. Slovenski menedžerji še vedno pogosto s ponosom izjavljajo, da so njihova podjetja tako dobra, da dolga hvala bogu ne potrebujejo. Takšne izjave kažejo na nerazumevanje prednosti dolga, ki znižuje davčna bremena in zvišuje donosnost podjetja, ter tudi podcenjevanje stroškov lastniškega kapitala.

Dr. Miha Juhart je nedavno v pogovoru za naš tednik dejal, da je "pri nas zakonodaja takšna,

kot je". Glede na to, da vladajoča koalicija lahko brez večjih pretresov sprejme kakršne koli popravke zakonodaje, se zdi to kot izgovorjanje. Kakšno je vaše stališče do obstoječe zakonodaje na področju trga vrednostnih papirjev?

Ne poznam konteksta izjave dr. Juharta, zato je ne bi želel komentirati. Gotovo pa ni na mestu pripisovanje zakonodajnih odgovornosti nekemu, ki je samo predsednik strokovnega sveta ATVP, četudi ga je tja postavila vladajoča koalicija. V tej luči je izjava dr. Juharta korektna. Moje siceršnje mnenje o zakonodaji pa niti ni tako slabo. Naša zakonodaja je pač v veliki meri napisana po nemških vzorcih. Problem je bolj v sodni oblasti, ki ji poleg splošnih težav neučinkovitosti, ki so navzoča tudi na drugih področjih, primanjkuje tudi ustreznih znanj. Na je-

senskem borznem fokusu, ki sta ga skupaj organizirala Ljubljanska borza in dnevnik Finance, je tam navzoči javni tožilec povsem jasno pokazal, da niti najmanj ne razume, kako se v borznih cenah odraža trgovanje na podlagi notranjih informacij. Še huje pa je to, da omenjenemu tožilcu poleg znanja, ki se vendarle da pridobiti, manjka tudi skromnosti, ki bi mu dopuščala, da bi se lastnega nerazumevanja vsaj zavedel in bil pripravljen v zvezi s tem kaj storiti.

Nekateri menijo, da so razmere na kapitalskem trgu alarmante. Poznavalci tudi pravijo, da vladajoča stran stvari ne obvladuje več. Dr. Draško Veselinovič meni, da zadeve niso alarmantne. Se strinjate z njim?

Ker ne poznam niti poznavalcev, ki trdijo, da so razmere alarmantne, niti konteksta izjave dr. Veselinoviča, bi se komentarja v zvezi z alarmantnostjo vzdržal.

Dr. Neven Borak je, takoj ko je postal direktor ATVP, v uvodniku Bančnega vestnika zapisal, da kapitalskega trga pri nas itak ne bo in da bo bančni trg ostal trden, in namignil, da gre za neodgovorno plasiranje sredstev in da se bo z uro resnice moral soočiti celo pokojninski sklad. Zapis je marsikoga zmotil, zanima me vaše mnenje o tem.

Članek dr. Boraka sem prebral in ga nisem razumel tako črno kot vi oziroma tisti, ki jih je zapis zmotil. Kot običajno pa dr. Borak v članku dokaj vehementno podaja kar nekaj trditve, ki so pogosto brez prave teoretične ali empirične podpore. Njihov temeljitejši komentar pa bi presegel prostor, namenjen najinemu intervjuju.

Vida Kocjan

Leto 2004, v katerem mineva 130 let od rojstva pesnika in generala Rudolfa Maistra-Vojanova, 70 let od njegove smrti in okroglih 100 let od izida njegove prve pesniške zbirke, je ljubljansko Društvo generala Maistra poimenovalo Maistrovo leto.

Vse tri obletnice bo zaznamovala vrsta dogodkov, kot osrednjega pa napovedujejo slavnostno akademijo. Predsednik Društva generala Maistra Milan Lovrenčič je pojasnil, da poleg akademije med drugim načrtujejo izid knjige o generalu Maistru in odprtje obnovljene rojstne hiše

Foto: Dane Kostrič

Leto generala Maistra

Rudolfa Maistra v Kamniku. V društvu si prizadevajo, da bi bila slavnostna akademija v ljubljanskem Cankarjevem domu, Kamničani pa želijo, da bi akademija potekala v Maistrovem rojstnem mestu. Akademijo bo društvo organiziralo skupaj z občino Kamnik, Slovensko vojsko, Zvezo veteranov vojne za Slovenijo, Zvezo slovenskih rezervnih oficirjev in Zvezo združenj borcev NOB Slovenije. Poslanec SDS Jožef Jerovšek je poleg tega na vlado že naslovil pobudo, naj Maistrovo leto dobi status državnega in ne le društvenega protokola.

O društvu

Društvo generala Maistra obstaja od leta 1998. V istem letu je bila ustanovljena podružnica na Uncu, leta 2000 podružnica v Mariboru, lani pa sta bili ustanovljeni podružnici v Kamniku in v Gornji Radgoni. Poleg tega se ustanavljajo še podružnice v Kranju, Mengšu, Ljubnem in Šentjurju.

Društvo, ki se na Maistrovo leto pripravlja že dalj časa, je maja lani predstavilo nekatere projekte in izdelke, povezane z Maistrom, in sicer dva ponatisa njegovih pesmi, kiparske stvaritve Bojana Štineta in Mihe Kača, 4. simfonijo General Rudolf Maister skladatelja Darijana Božiča,

dve koračnici generala Maistra skladatelja Slavka Avsenika ml., raziskovalno nalogo turističnega krožka Osnovalne šole Dravlje na temo pesnika in vojaka Rudolfa Maistra, dokumentarni film o Maistru scenarista in režiserja Milana Ljubiča ter knjigo Bruna Hartmana, ki je tudi dodatek k Ljubičevemu dokumentarcu.

Ko bom velik...

Knjiga, ki jo društvo namerava izdati v Maistrovem letu, je mladinska povest o generalu Maistru z naslovom *Ko bom velik, bom velik* avtorja Vinka Korošaka. Poleg tega v društvu načrtujejo, da bi v letošnjem letu knjigo Bruna Hartmana z naslovom *General Rudolf Maister* podarili vsem poklicnim vojakom in slovenskim maturantom. V društvu so to knjigo sprva načrtovali kot darilo slovenskim vojakom ob prisegi, ker pa je Slovenija prešla na sistem profesionalne vojske in to ni več mogoče, so se v društvu odločili drugače. Kar zadeva podarjanje knjige slovenskim maturantom, se bo treba še uskladiti z ministrstvom za šolstvo, znanost in šport.

Pesnik in njegov dom

Rudolf Maister-Vojanov, rojen leta 1874 v Kamniku, je začel pes-

niti že zelo zgodaj. Pesmi je sprva objavjal v raznih časopisih, njegova prva pesniška zbirka, naslovljena *Poezije*, je izšla leta 1904. Zbirka, ki vsebuje več kot 70 pesmi, je razdeljena na štiri tematske sklope: *Marici*, *Balade in romance*, *Fantovske in Soneti*. Njegova druga pesniška zbirka z naslovom *Kitica* njihovih je izšla leta 1929 in vsebuje narodnobuditeljske pesmi. Ponatisa

pesmi Rudolfa Maistra sta projekt založb Koščak in Jutro.

Obnova generalove rojstne hiše v Kamniku se je začela v letu 2003, po Lovrenčičevih besedah pa bo do maja, ko je načrtovano slavnostno odprtje, obnovljena le delno. Dokončno bo obnovljen zunanji del, notranjost pa naj bi postopoma uredili v letošnjem in v prihodnjih letih.

Barbara Kavtčnik

RADIO OGNJIŠČE RADIO ŠTIRIH GONGOV

Koncert sodobne duhovne glasbe 'KRISTUS, UPANJE SLOVENIJE'

Cankarjev dom v Ljubljani.

Nedelja, 29. februarja ob 15h in 19h.

Sodelujejo: Nada in Dečo Žgur s prijatelji (glasbeni projekt NIČ NI MOGOČE), Najstniki iz mladinskih maš Life teen, Vokalna skupina Gloria, p. Janez Ferlež, Sašo & Robi, Judita Kavčnik, Pavle Ravnohrib, Gregor Čušin in radijski napovedovalci.

01/512-11-26

<http://radio.ognjisce.si>

Foto: Ognjišče, Trnovo 11, Koper

Aida, opera v štirih dejanjih, ki temelji na zapletenih situacijah hrepenenja in ljubosumja, zavrženih in maščevanih ljubeznih, domoljubnosti in dolžnosti do domovine, preiskovanja duše in iskanja odgovorov, bo na odru Gallusove dvorane Cankarjevega doma svojo premiero doživela 19. januarja.

Zgodba iz starodavnega Egipta

Po uspešnicah Turandot, Ukročena trmoglavka, La Bohème, Labodje jezero in Faust se v Operi in baletu SNG Ljubljana in Cankarjevem domu pripravljajo na nov veliki operni projekt – znamenito Verdijevo Aido. Koprodukcija opere se naslanja na odmevno postavitev Latvijske narodne opere iz Rige, enega največjih nacionalnih umetniških dosežkov leta 1998.

Spektakularna glasbena drama

Giuseppe Verdi je z Aido ustvaril veliko, obsežno in spektakular-

konflikt temelji na ljubezni med Radamesom in Aido, ki sta razpeta med obojestransko ljubeznijo in čustvi do svoje domovine. Napetost dogajanja skladatelj vseskozi ohranja s kontrasti med veličastnimi, mogočnimi prizori in intimnimi, psihološko poglobljenimi točkami. Verdi je v opero vključil baletne oziroma plesne točke, koračnice, veličastne zборе in procesije, za prikaz in občutje egipčanskega sveta pa se je obsirno poglobil v študije o antičnem Egiptu.

Ilmars Blumbergs

Nosilec vizualne podobe Verdijeve glasbene drame je Ilmars Blumbergs, vsestransko delujoči latvijski umetnik srednje generaci-

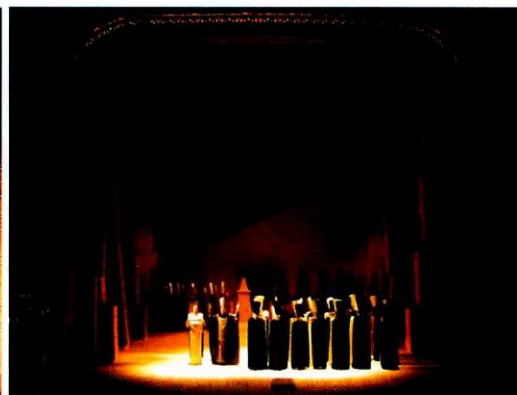
Od leta 1985 deluje kot samostojni umetnik. Njegove priljubljene teme so medsebojno vplivanje med miti in simboli na eni strani ter stvarnostjo človeškega življenja in kulture na drugi. Za scenografijo in kostume v Aidi je prejel zlato medaljo in naslov umetnika leta 1998.

Režija

Predstavo je režirala Mara Kimele, ena najbolj znanih latvijskih režiserk srednje generacije. Iz režije je diplomirala na Moskovskem državnem gledališkem inštitutu. V treh desetletjih je v številnih domačih in tujih gledališčih uresničila vrsto uspešnih dramskih in opernih režij ter s svojimi predstavami gostovala na Norveškem, Finskem, v

Glasba

Za glasbeno plat Aide bo poskrbel ansambel Opere in baleta SNG Ljubljana pod taktirko svojega stalnega dirigenta Lorisa Voltolinija ter mednarodna zasedba solistov. V pevskih vlogah se bodo poleg dobro znanih solistov ljubljanske operne hiše – Rebeki Radovan, Galii Gorčevi, Branku Robiņšaku, Marku Kobalu, Saši Čanu, Martini Zadro, Andreju Debevču in Dejanu Vrbančiču – kot gostje izmenjali beloruska sopranistka Irina Gordei, vodilna solistka za italijanski repertoar v Marijinem gledališču v Sankt Peterburgu, italijanska mezzosopranistka Elisabetta Fiorillo, romunski tenorist Atilla Kiss B., bolgarski baritonist Valentin Enčev, od leta 1993 prvak mariborske

no glasbeno dramo, ki se osredinja na čustvene in duševne konflikte glavnih junakov in na zapletene odnose med njimi. Glavni

je, ki se je doma in v tujini uveljavil v grafiki, slikarstvu, ilustraciji, grafičnem oblikovanju, kostumografiji, scenografiji in fotografiji.

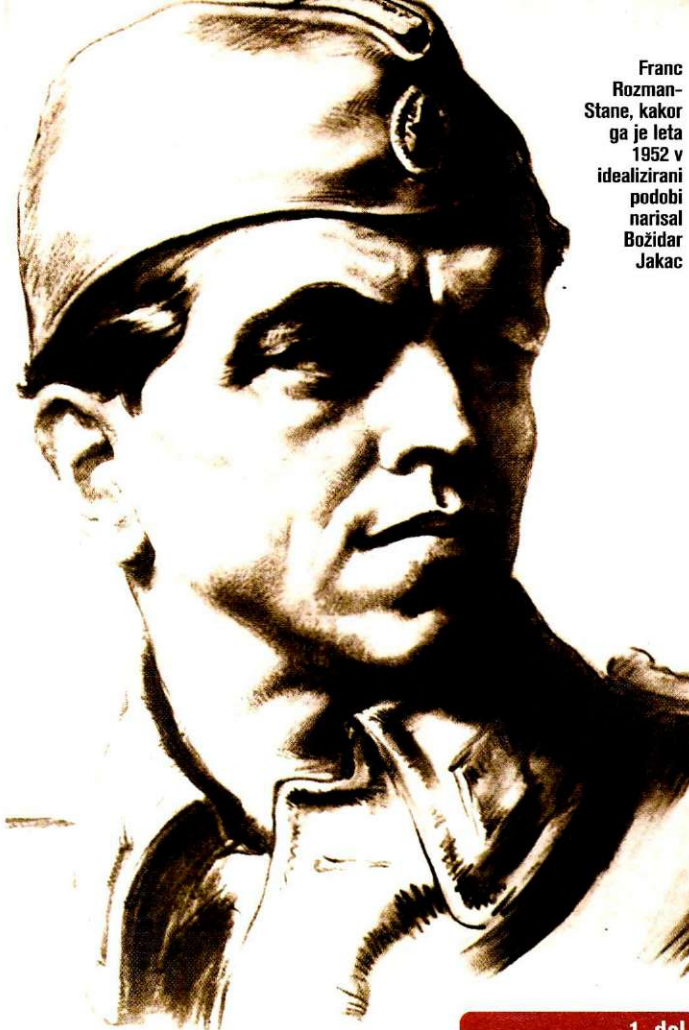
ZDA, Kanadi in v Maroku. Za dosedanje delo je med drugim prejela nagrado za najboljšo režiserko Latvijskega združenja gledališč za leto 2002.

Opere, sopranistka Alenka Gotar in pevci iz Hrvaške: mezzosopranistki Inge Heinl in Dubravka Mušović ter basista Branislav Jatić in Ivica Šarić.

Barbara Kavtčnik

Franc Rozman-Stane je še vedno ena največjih ikon slovenskega partizanstva. Danes je praktično edini, ki naj ne bi bil omdaževan z zločini revolucije. Zato so borci po njem imenovali svojo pred nekaj leti ustanovljeno fundacijo Ustanova Franca Rozmana-Staneta. Res je, da je Rozman mit, in to izrazito pozitiven. Po letu 1990 je bil skrit za drugimi velikani revolucije, Kardeljem, Kidričem, Mačkom itd. Toda v resnici je šlo za "zgrajenega" revolucionarja. Kamor koli je šel, je za seboj puščal trupla in gorje.

Franc Rozman se je rodil 27. marca 1911 v Spodnjih Pirničah pri Medvodah. Porod je bil težaven, otrok je bil še dolgo slaboten in bled. Tudi kasneje, ko je že odrasel, ni bil močne postave. Oče, ki je bil globoko veren, se je zaobljubil, da bo pred hišo postavil kapelico, če bos-

Franc Rozman-Stane, kakor ga je leta 1952 v idealizirani podobi narisal Božidar Jakac

1. del

Franc Rozman-Stane

ta mati in otrok ostala živa, drugače pa naj bi šel za pokoro za vedno k vojakom. Obljubo je držal, vendar le delno. Pred hišo je postavil križ z omarico. Križ je stal tam, dokler niso komunisti po drugi vojni na pročelju hiše odkrili spominske plošče.

Toda brez njegove volje se je na neki način izpolnila tudi alternativa zaobljube. Oba, oče Franc in sin Franc, sta "za vedno" odšla k vojakom. Oče že po treh letih. Bil je rezervni podčastnik, star 31 let, v najboljših letih; na začetku prve svetovne vojne je bil vpoklican med prvimi. Dodelili so ga 4. domobranskemu pehotnemu polku in kot poveljnik desetine v 16. četi je odšel na rusko fronto. Oktobra 1914 so nemške in avstro-ogrske čete začele na Poljskem ofenzivo, ki zaradi močnega ruskega odpora ni dosegla posebnih uspehov. V bojih nekje v okolici mesta Nowe miasto ob reki Polici, ka-

kih 50 kilometrov jugovzhodno od Varšave, naj bi bil padel. Bojišče s padlimi in ranjenimi so zasedli Rusi, zato so doma dolgo čakali, da se jim bo navsezadnje le oglasil. Sin Franc si je še dolgo umišljal, da njegov oče živi nekje v Sovjetski zvezi in da se jim bo enkrat oglasil. Tudi zaradi tega je postala Sovjetska zveza njegova "druga domovina".

Skrbnikova "vzgoja"

Mati se je po koncu vojne poročila z goriškim beguncem, otroci, Franc je imel še dve sestri in brata, pa so končali v sirotišnici ali služili pri tujih družinah. France je bil za hlapčka pri dveh kmetih. V šoli mu ni šlo najbolje. Leta 1926 je skrbnik Franca in njegovega brata postal Tine Rožanc, kar je bilo za nadaljnjo, predvsem politično usmeritev Franca Rozmana odločilno, saj je bil Rožanc levičarsko zelo dejaven, tako da

je bil že leta 1933 sprejet v komunistično partijo. Leta 1941 je postal sekretar komiteja KP železniškega vozlišča v Ljubljani, nato pa še politični komisar narodne zaščite na železnici, ki je izpeljala več sabotaj, odlikovala pa se je predvsem po pošiljanju vagonovskih pošiljk raznega blaga iz Ljubljane partizanom. Leta 1942 so ga Italijani aretirali, odpeljali v Gonars, kasneje so ga vrnili v Ljubljano in ga v skupini 24 talcev

13. oktobra 1942 pred Natlačenovo vilo ustrelili, potem ko je vosovec Franc Stadler, preoblečen v duhovnika, prišel v hišo dr. Marka Natlačena, prvaka SLS in nekdanjega bana, in ga ustrelil. Tudi oba Rožančeva sinova sta šla po očetovi poti, se že leta 1941 pridružila partizanom in leta 1942 oba padla. Rožanca, ki je bistveno oblikoval pot Franca Rozmana v komunistično in revolucionarno smer, je revolucionarni režim leta 1953 razglasil za narodnega heroja.

Pekovski pomočnik

Leta 1926, ko je bil Rozman star 15 let, je odšel v Ljubljano k peku Lovru Cimpermanu na Šmartinski cesti 18, da bi se izučil za peka. Stanoval je v mojstrovih hiši in moral cele noči pomagati pri peki kruha. Rozman je pri Cimpermanu ostal do leta 1932, od leta 1929 kot pomočnik. Tudi Cimperman je bil liberalnih nazorov in veljal je celo za socialista. Takoj leta 1941 se je vključil v delo komunistične OF in njegova trgovina je rabila za števil-

ne zveze ilegalcev. Februarja 1942 so ga Italijani aretirali in ga po osmih mesecih preiskovalnega zapore oktobra obsodili na 23 let zapore. Januarja 1943 so ga poslali v kaznilnico v Parmo. Nemci so konec leta 1943 sodbo razveljavili in lahko se je vrnil v Ljubljano. Umril je sedem let po koncu vojne. Tako je bil Franc Rozman kar obdan z ljudmi levičarskih nazorov. Od njih, kot smo videli v primeru skrbnika Rožanca in pekovskega mojstra Cimpermana, je bil tudi neposredno življenjsko odvisen. Kasneje pa od drugih ...

Raje pilot kot pek

Toda očitno se Rozman s pekovskim poklicem ni nameraval sprijazniti. Res je pri Cimpermanu trdo delal, toda izsolal se je za dobrega peka in zakonca Cimperman sta mu šla na roko. Prijavil se je na natečaj za sprejem v podoficirsko pilotsko šo-

Kot vojak v Petrovaradinu leta 1932

lo, toda njegovo prošnjo so zavrnili, deloma verjetno tudi zato, ker je bil majhne postave, kar je verjetno pustilo na njegovi duši še en pečat.

Spomladi 1932 je izpolnil 21 let in moral je k vojakom. 18-mesečni rok je odslužil v Petrovaradinu pri Novem Sadu, kjer je bila nad Donavo mogočna trdnjava. Petrovaradin je bil takrat pravo vojaško mesto, s polkom težkega topništva in štabom jugoslovanskega vojaškega letalstva. Rok je odslužil v pekarni in dobil čin kaplarja. Jeseni 1933 je prišel domov. V tem času je državo pretresala huda gospodarska kriza. Cimperman ga ni mogel zaposliti, saj je medtem zaposlil drugega delavca. Naslednje leto je bil zato brezposeln. Pomagal je doma in z bratom sta se ukvarjala tudi z divjim lovom, nastavljal sta zanke divjadi in lovila ribe v Savi. Kupila sta malokalibrsko puško, ki je takrat stala dve delavski plači.

Iz bankrota v ilegalno

Konec leta 1934 je dobil delo v Zidanem Mostu, toda tam ni zdržal. Pokazala se je priložnost v Medvodah, kjer je imel pekovski mojster Julij Novljan točilnico in pekarno. Ker je bil že v letih, se je uspelo Rozmanu z njim dogovoriti, da mu pekarno in točilnico da v najem. Brat, ki je prevzel doma posestvo, mu je izplačal 8.000 dinarjev dediščine. Denar je vložil v obnovo in za zagon dejavnosti.

Toda posli niso tekli, dolgovi so naraščali in že po devetih mesecih je pristal v stečaju. Porabil je začetni vložek svoje dediščine in se zraven še zadolžil za 9.000 dinarjev (skupno dveletni zaslužek kvalificiranega delavca). Konec leta 1935 je moral zato v stečaj. Začele so se težave s sodiščem, saj so ga upniki tožili in začeli so ga iskati celo orožniki. Nenadoma je bil zunaj zakona, grozil mu je zapor in znašel se je v ilegali.

Njegov skrbnik in politični vodnik Tine Rožanc je bil v tem času že član komunistične partije. Po gostilnah in ožjih družbah, v katerih se je Rozman gibal, so veliko razpravljali o politiki in Rozman je ognjevitno zagovarjal Sovjetsko zvezo. Udeleževal se je tudi izletov, naj-

Na poti v Španijo

Vojak španske revolucije (desno)

večkrat na Golico, organiziral jih je Rožanc, na katerih so veliko govorili o politiki. Pogosto je nosil rusko "rubasko", srajco z visokim ovratnikom in vezeninami, ki so jo nosili čez hlače, povrh pa pas. Tako so se oblačili v tistem času levičarji in s tem javno izpovedovali svojo privrženost Sovjetski zvezi.

V Etiopijo nad fašiste

Oktober 1935 je Mussolinijeva Italija napadla Etiopijo. Takrat je bil Franc Rozman predvsem dvoje: bil je zunaj zakona, illegalec, zaznamovan in brez prihodnosti in bil je že prepričan komunist, ki je fanatično verjel v Sovjetsko zvezo (zdaj ne več le zaradi očetovega izginotja). Kot tak se je odločil, da bo šel pomagat Etiopcem oziroma se bojevat proti

fašistom. Spomladi 1936 je dvignil potni list in odšel z ljubljanskim turističnim podjetjem Putnik na izlet v Italijo. A ga seveda ni zanimal izlet. Tam se je "izgubil", kot je prišel vodja skupine povedat bratu Martinu v Spodnje Pirniče. Toda pot v Etiopijo ni bila lahka. Pri tem so ga Italijani aretirali, ga privedli na mejo in izročili jugoslovanskim mejnim organom, ti pa so ga, ker je imel veljaven potni list, izpustili.

Med prvimi v Španijo

16. februarja 1936 je v Španiji na volitvah zmagala levičarska Ljudska fronta. Začelo se je obdobje neredov. Desnica je imela prevlado v vojski, ki je julija 1936 začela proti "republiki" upor. Najprej v Maroku in na otokih, v celinski Španiji

Kapetan španske republikanske vojske

pa je levica upor zadušila. Vmešali sta se Nemčija in Italija in pomagali upornikom. Avgusta je KP Španije sporočila, da vojna ni več državljanska, ampak "narodnoosvobodilna" in revolucionarna.

CK KPJ je v glasilu Proleter objavil poziv za pomoč "španskemu ljudstvu" in pozval "delavce, kmete in prijatelje demokracije", da se kot prostovoljci odpravijo v Španijo. Franc Rozman se je takoj odločil za pot v Španijo. Čeprav je vozovnica stala celo premoženje, je nabral dovolj denarja in se v prvi polovici septembra odpravil na pot. 1. oktobra 1936 je bil že v Španiji kot eden prvih, saj se je večina drugih Jugoslovancev prišla bojevat v Španijo šele čez eno leto.

Kaljenje v Španiji

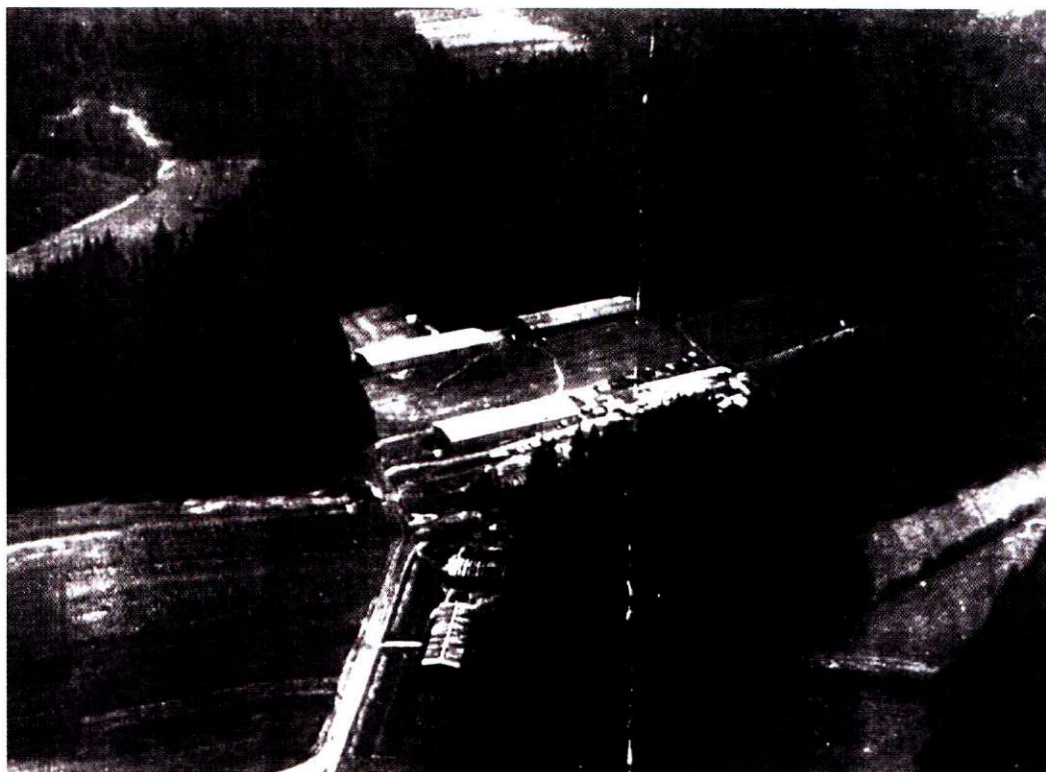
V Španiji je Rozman obiskoval "solo" za političnega komisarja, kjer ga je "poučeval" drugi veliki slovenski Španec Aleš Bebler. Podoficirsko šolo naj bi bil končal z odliko. Pričevanja govore, da se je zagrizeno bojeval na strani komunističnih revolucionarnih enot. Bil je vojak bataljona Dimitrova, v katerem so bili prostovoljci z Balkana. Postal je celo poročnik in komandir (Gubčeve) čete in nato še kapetan in komandant bataljona. Več kot dve leti se je kalil v nenehnih bojih.

Toda revolucija se ni mogla kosati z združenimi silami protirevolucije. Tudi zato ne, ker je preveč zasledovala politične revolucionarne cilje, v okviru teh pa je puščala za seboj grozovite zločine oziroma množične pokole. Poleg tega so komunisti sektašili in se spopadali tudi s svojimi zavezniki liberalci in anarhisti. Moralni so se umikati in februarja 1939 so se morali umakniti čez mejo v Francijo. Med njimi sta bila Franc Rozman, prekaljen revolucionar, in Dušan Kveder, Rozmanov tesni sodelavec med kasnejšo revolucijo v Sloveniji. Toda Francozi jih niso spustili domov, saj so veljali za nevarne, "izsolane" komunistične vojščake. Imeli so jih zaprte v različnih taboriščih. V Gursu je bilo na primer zaprtih 324 jugoslovanskih komunistov, od tega 51 Slovencev.

Nadaljevanje prihodnjic

Ivo Žajdela

Teharsko taborišče med graditvijo leta 1943

Jože Jančič je pripovedoval, kako se je z njihove domačije, ki je prva na Proseniškem iz smeri Celja proti Blagovni, v maju, juniju in juliju 1945 proti večeru večkrat slišalo skupinsko petje, ki so ga rafali strojnic nato pretrgali, pevci pa so za vedno utihnili.

Cinkarna kot grobar

4. del

“Petje in rafale je bilo slišati v gozdu, ki leži vzhodno od taborišča proti nam, tam, kjer je vojaško skladišče Bukovžlak in zdaj nova pregrada in deponija Za travnikom,” je dejal Jančič.

Ministrstvo za notranje zadeve takratne vlade Ljudske republike Slovenije oziroma pomočnik ministra Boris Kocijančič je 14. avgusta 1946 izdal strogo zaupno okrožnico št. 626/46 z naslovom Odstranitev fašističnih grobov, v kateri se sklicuje na strogo zaupni dopis zveznega ministrstva za notranje zadeve št. 63 z dne 9. 8. 1946, kjer znova zahtevajo, sklicujoč se na naredbo z dne, 18. 5. 1945, št. 1259, da se takoj odstranijo in zravnajo z zemljo vsa pokopališča in posamezni grobovi okupatorja in domačih izdajalcev. Ministrstvo za notranje zadeve vlade LRS oziroma minister Zoran Polič je 12. 6. 1945 izdal okrožnico št. 335/45 vsem okrožnim NOO, da morajo to storiti, vendar je bil odziv slab. “Zato se morate dela lotiti takoj in nam poročati, koliko takšnih pokopališč in grobov imate v vašem ob-

močju,” je ukazal Boris Kocijančič, pomočnik takratnega ministra.

Uničevanje grobov

Nemški vodstveni štab za obrambo Štajerske je 1. 3. 1945 poslal zaupno poročilo svojim vodjem o graditvi, številu in obsegu obrambnih objektov na območju Brežic, Trbovelj in Celja. Izkopanih je bilo 4.010 kilometrov protitankovskih jarkov, 43.300 kilometrov strelskih jarkov, 178 pribežališč, 370 zaklonišč, 453 strojničnih položajev, 33 položajev za minomete, 13 položajev za protitankovske topove in 45 betonskih opazovalnic. Vsi ti objekti so bili zgrajeni pozimi in spomladi leta 1945. Gradilo jih je 5.664 ljudi. Vsi drugi obrambni objekti, ki so bili zgrajeni prej, tu niso naštet. Po pričevanjih jih je bilo vsaj dvakrat ali večkrat toliko.

Po sedanjem vedenju so bili vsi ti objekti v poletnih mesecih po 9. 5. 1945 napolnjeni s trupli pobitih žrtev. Celjani se spominjajo, da je vsa celjska kotlina tri leta zaudarjala po razpadajočih truplih. Na podlagi na-

vedenega si lahko predstavljamo, kakšno delo je čakalo okrožne NOO (narodnoosvobodilne odbore), posebno v Celju, ko sta taborišče Teharje in celjski Stari pisker leta 1950 usmrtno se uspešno delovala. Že jeseni 1945 so nastavili tri ljudi, da so z lopatami hodili po grobiščih in zagrnjali iz nasute zemlje strleče noge in roke, tu in tam pa tudi glave. Ti ljudje so tri leta opravljali samo to delo. Okrožni narodnoosvobodilni odbori, kasneje so se seveda imenovali drugače, to grobarsko delo opravljajo že 58 let, pa ga še vedno niso opravili in dokončali, saj je pri nas v Celju prikrivanje grobišč znova zaživelo. Izvajalci zločinov imajo svoje simpatije še v drugi in tretji generaciji, ki še vedno izpolnjuje Kocijančičeve ukaze.

Grobarska vnema

Posebno pozornost kot zaukazani grobar zasluži Cinkarna Celje, saj je dobila najtežjo nalogo - fizično prikriti ožjo lokacijo taborišča, zraven pa še vsaj 400 hektarjev površin, kjer so grobišča. Prek direktorja Kamila

Hilberta (od 1953 do 1961), ki je prišel iz samega načelstva Ozne, nato Udbe za Slovenijo, je bila vzpostavljena udbovska mreža v Cikarni, ki je prek partijskega komiteja usmerjala delovanje občinskih organov, ki so morali angažirati strokovnjake za urbanizem (razvojni center), gradbene strokovnjake, regulacijske strokovnjake in komunalno. Plod tega skupinskega dela je bila regulacija Voglajne in postavitve obratov za proizvodnjo žveplene kisline ter odlagališče piritnih ogorkov kot odpadka proizvodnje žveplene kisline. S tem je bil zabrisan del grobišč pod Bežigradom in del grobišč v dolini pod sv. Ano, zahodno od taborišča. Mejo odlagališča, tam, kjer so postavili prvo pregrado, ki jo je načrtoval Smelt v Ljubljani, je šel po karti pokazat g. Skale, udbovec, ki je bil livarski mojster v Cinkarni. On je vedel za grobišča, zato je prva pregrada postavljena tik ob okroglem, najbolj zahodnem grobišču v tej dolini, tam torej, kamor zdaj vozijo gradbene odpadke. Partija in Udba sta skleni-

li, da bo to odlagališče tudi primer- no za odlaganje posmrtnih ostankov žrtev, ki so jih izkopavali in jih še bo- do po gradbenih jamah Celje. V svoji "strokovno premisljeni" grobarški vnemi so vozili sem tudi žvepleno kislino, ki naj bi raztopila kosti žrtev. Pozabili pa so, da so v pregrado mi- mo stroke vgradili velike količine od- večne zelene galice. Tako je žveplena kislina, ki je bila namenjena razkro- ju kosti žrtev, raztopila tudi pregra- do. Piritna brozga se je razlila v dol- no, proti potoku Vzhodna Ložnica, kjer se še danes na nekaj 1.000 kvad- ratnih metrih obdelovalnih zemljišč vidi vijoličasto rdeča zemlja, prepo- gena s piritno brozgo. "Pogreb" žr- tev z žvepleno kislino se ni posrečil.

Vedno nova uničevanja

Partijsko vodstvo je s pomočjo Udbe prek urbanističnih ustanov (Razvojni center Celje) in druž- benih podjetij (Nivo, Ingrad, Železnice, Komunala, JLA) del- no prikrilo grobišča v Medlogu, Golovcu, Zgornji Hudinji, No- vi vasi, Čretu, Bukovžlaku, Što- rah, Pečovniku in v samem mes- tu s pozidavami in regulacijami (Zahodna Ložnica), v dolini pod sv. Ano, na Teharjah, pa je bilo to nemogoče. Zaradi proizvod- nje žveplene kisline in politično zaukazane grobarske nuje Bori- sa Kocijanciča iz leta 1946 se je ponudila idealna priložnost, ko je Sovjetska zveza potrebovala ti- tan. Jugoslovanska partija, ki je vseskozi podpirala terorizem in sovjetski boljševizem, je oblj- bila pomoč pri premagovanju zapor za strateške surovine, ki so v obliki zahodnega embarga obdale Sovjetsko zvezo. Celjska županja Olga Vrabič se je zato v Beogradu z vso vnemo zavze- mala, da mora Cinkarna Celje pridobiti proizvodnjo titana. Ta proizvodnja namreč daje na to- no proizvoda 13 ton odpadka. Če pa proizvajaš žvepleno kislino s pomočjo piritnih rud in ne s pomočjo elementarnega žvep- la, je tega odpadka še več. To je bilo političnogrobarsko idealno za Teharje, katastrofalno pa za

okolje in zdravje ljudi ter živali. Uni- čeni gozdovi, uničeni sadovnjaki, uni- čena živinoreja in konjereja, zastru- pljena zemlja in hrana komunistov ta- ko nikoli niso brigali. Še manj pa zdravje ljudi. Celjska kotlina od Levca na zahodu do Ponikve na vzhodu ter Vojnika na severu in Laskega na jugu s Celjem ter z vsemi prebivalci je po- stala žrtveno jagnje domače primi- tivne krvoločnosti in od zločincev zaukazane grobarske dolžnosti.

"Farovška hosta"

Tako je Cinkarna Celje prek Vzhod- ne Nemčije (pogodbo je prišel pod- pisat sam Ulbricht, takratni predsed- nik) v obliki titanovega belila (prahu) začela Sovjetsko zvezo preskrbovati s titanom. Samo komunistična grobar- ska logika je prinesla titan v Celje, eko- nomika niti po naključju ne. Če upo- števamo zastrupitev zemljišč, zraka in

hrane, posledično pa obolevnost ljudi za rakom, kronično obolevnost pljuč, ledvic, ožilja, kosti, genske in terato- gene okvare ter povečano umrljivost, lahko to dejavnost Cinkarne primer- jamo z zločini, ki so se v petih letih de- lovanja taborišča zgodili na Teharjah.

Naslednja direktorja Cinkarne, Drago Čeh (1961 do 1968) in Franjo Klinger (od 1968 do 1978), sta se lo- tila graditve odlagališča za titanovo sadro. Pregrado so načrtovali tako, da so z njeno peto pokrili veliko be- tonsko grobišče (nekdanje betonsko strelsko vadišče). Z buldožerji pa so po poseku gozda posneli 2 metra vrhnjega sloja zemlje v nekdanji "Farovski hosti" na zahodni strani močvirne doline in jo skupaj z raz- ritimi grobovi porinili v samo pre- grado. Pri tem so se na površini po- kazale velike količine kosti. Takrat ko na gradbišču ni bilo delavcev, so jih

otroci zbrali na velik kup. Ko ga je vodja gradbišča Jakob Raspotnik-Ja- ka, dipl. inž. in direktor proizvod- nje titana, opazil, je otroke razgnal, kosti pa dal z buldožerjem poriniti v pregrado. Približno na kraju, kjer je Ivan Kamenšek pokazal, da so gro- bovi domobrantskih oficirjev.

Na vzhodnem delu so se najprej lotili vzpetine, kjer sta bila dva velika grobova 10 x 10 metrov, ki ju je opisal Rudi Vengust. Vzpetino so porinili na "betonski bunker", kakor so ljud- je imenovali mučilnico na skrajnem jugu taborišča (dobro vidno na zrač- nem posnetku iz leta 1972). Po pri- povedovanju ljudi, ki so hodili na ta kraj okoli leta 1958 nabirat borovni- ce, je bil bunker poln lobanj in kosti, tako da so štrlele skozi njegova okna.

Cinkarna čez Teharje

Druga pregrada, pregrada za ti- tanovo sadro, je tako postala ena sama zemeljska grobnica teharskih žrtev. Tako so še 24. junija 1989 ob polnoči, ko so pod vodstvom cinkarniškega in- ženirja Emila Krivca na črno iz- kopavali jarek na vrhu pregrade za cevovod titanove brozge za odlagališče Za travnikom, nale- teli na človeške kosti (prav tam, kjer jih je dal cinkarniški in- ženir Raspotnik pred leti z buldo- žerjem zagrebsti) in jih pod nadzorom celjske milice nekam odpeljali. To početje sta po nak-ljučju opazovala mlada zal- ljubljena, ki jima nikakor ni šlo v glavo, kaj počne milični- ski avto s prižganimi utripajo- čimi lučmi sredi noči na vrhu cinkarniške pregrade.

Naslednji cinkarniški direk- tor Marjan Prelec (od 1995 do danes in še naprej do leta 2005) je skupaj s takratnim celjskim županom Tonetom Zimškom pokazal ambicije, ki pa so raz- burile celo Celjane, četudi so bili vajeni vsega najhujšega in že popolnoma otopeli. Ta dva sta pripravila načrt razširitve Cin- karne prav do Teharij, s tem da bi Teharje postopoma (kar so že začeli) popolnoma onemo- gočili in jih uničili. Kraj, kjer je

» bilo taborišče Teharje, so v načrtih Razvojnega centra Celje in v uradnih aktih občine že preimenovali v Žepino. Zagretost novega direktorja Prelca za izpolnjevanje ukazov Borisa Kocijanciča iz leta 1946 izvira še iz časov, ko je bil kot mladostnik uradni pripadnik slovenskih domobrancev, nato pa se je zaradi svoje osebne ambicioznosti začel prizadevati za lastno kariero in delati komunista. Zaradi inteligence mu je prek vodilnega položaja pri Ingradu, nato petletnega poslanstva za Zidarjev (Mackov) SCT pri Huseinu v Iraku to tudi uspelo.

“Za travnikom”

Povečanje proizvodnje titana je zahtevalo nove površine za odpadke. Grobišča v skrajno vzhodnem delu teharskega gozda, naprej od vojaškega skladišča, še niso bila prikrita. Zato so se grobarji Teharj odločili za dolino med Proseniškim, Ogorvcem, Kresnikami in Bukovzlatkom. Da ne bi imena teh krajev, ki obdajajo morilsko in grobarsko površino nekdanjega taborišča, spominjala na Teharje, so prostor, kjer je odlagalnišče nastalo, poimenovali (po zgledu Žepine) Za travnikom.

Samo graditev deponije je prevzel SCT (kdo pa drug!) z Mackovim Zidarjem na čelu. Podizvajalci so bili Nivo Celje, Ingrad Celje, Remont Celje in zasebni buldožeristi. Zasebnike so uporabili takrat, ko so morali v zahodni notranji del pregrade poriniti veliko grobišče z okoli 1.000 žrtvami, in na severnem zunanem delu, kjer je bila poskusna površina Gozdnega gospodarstva zasajena z mladimi macesni. Escetejev nadzornik graditve pregrade iz Šempetra mi je razlagal, da se mu je zdelo čudno, ker so dobili navodilo, da pete pregrade ne smejo globlje vgraditi kot pol metra. Po moji razlagi, da so se najverjetneje bali, da bi spet razkrili kakšno grobišče, se je udaril po glavi, češ, zdaj pa razumem.

Splošno razburjenje okoliških ljudi je nastalo takrat, ko so začeli s tatrani voziti piritne ogorke s teharskega odlagalnišča piritnih ogorkov. Takrat so začeli z nočnimi deli med 21. in 24. uro. V že navoženo piritno jedro so v nočnem času začeli kopati jame

Tretja cinkarniška pregrada Za travnikom pri Proseniškem, vzhodno od Teharj. Ob graditvi pregrade leta 1989 so tam našli na kosti (puščica), te pa je buldožerist nato moral poriniti v novo pregrado.

5 x 5 metrov. V te jame so nekaj vozili, nato pa jih zabetonirali. Betonske hruške, ki so se na pregradi vrtele pod reflektorji, so redno spremljali miličniški avtomobili z utripajočimi lučmi. Zjutraj so morali geodeti, ki so prejšnji dan nivelirali nasute površine, delo na istih površinah ponoviti. Ta dela so se pojavljala ves čas, ko so vozili piritne ogorke. Izkop v nočnem času na taboriščni deponiji je spremljal tudi takratni župan Tone Zimšek. O teh delih, ki so zbujala strah pri ljudeh, so pisali časopisi, g. Jerman, novinar na drugem programu Radia Ljubljana, je poročal o razburjenju in strahu ljudi s tega območja (Ogorvc, Proseniško, Kresnike). Uradni občinski inšpektorji (takrat so imeli državna pooblastila) so, vključno s celjsko milico, vsa ta dela zanikali, češ da imajo ljudje privide in si vse skupaj izmišljajo. Takratna načelnica inšpektorata občine Celje Alenka Pečnik mi je razburjena razlagala, kako jo je komandir milice nadrl, ko je od njega zahtevala, naj miličniki zadevo raziščejo, češ naj zadevo pusti pri miru, saj se bodo ljudje naveličali govoriti in razburjati.

Tone Zimšek, takratni celjski predsednik občinske skupščine, je zaradi lepšega celo vložil ovadbo zoper nočna dogajanja (ki jih je sam nadziral). Razumljivo je bilo, da je takratni

šef tožilstva g. Birs a ovadbo “zaradi pomanjkanja dokazov” zavrnil.

Odkritje kot skrunitev

Vladna komisija za evidentiranje in označitev prikritih grobišč je v svoj program dela vključila tudi razjasnitev teh dogajanj. Zaradi tega sem se kot predsednik komisije obrnil na sedanjega šefa celjske policije Edvarda Mlačnika, češ da morajo o teh dogajanjih na cinkarniških deponijah obstajati zapiski, saj so o tem poleg ljudskih govoric pisali časopisi, obveščal je radio, raziskovala je inšpekcija in obveščeno je bilo tožilstvo. Povedal mi je, da o tem, kar se je dogajalo leta 1989, nimajo nobenih dokumentov. Da bi pa lahko imel kaj dokumentov takratni komandir Postaje milice Celje. Kje bi ga lahko poiskal, kdo bi lahko to bil, sem ga vprašal. Saj ga ni treba iskati, imate ga zraven sebe, je član vaše komisije, to je Vinko Gorenak. S čudnimi občutki sem zapuščal policijo. V glavi so se mi zvrstile prošnje in pobude, ki sem jih kot poslanec in kasneje kot predsednik komisije Demosa naslavljal na notranje ministre Bavarčarja, Bizjaka, Štera in ministra za okolje in prostor Jazbinska, da bi zadeve enkrat razčistili. Vendar so notranji ministri, ki sem jih kot Demosov poslanec osebno poznal in tudi glasoval za njihovo imenovanje, vseskozi go-

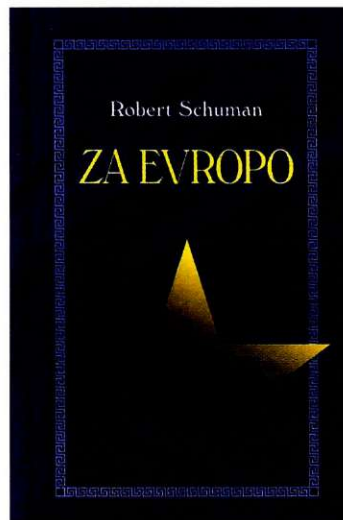
vorili, da se stvari toliko časa ne bodo razčistile, dokler se policijsko vodstvo v Celju ne bo zamenjalo. To mi je potrdilo tudi obnašanje celjskih kriminalistov, ko so me zvečer po telefonu, ko sem jim odkril grobišče pri šoli Franja Roša na Golovcu, opozarjali, kako dolgo jim bom še delal zgago. Nato so me tudi ovadili tožilstvu, čeprav sem bil kot izvoljeni svetnik občinskega sveta v Celju podpredsednik teharske komisije, ki je bila po občinskem statutu določena za raziskavo grobišč. Posebno pravno znanje in politično usmerjenost je pokazal v ovadbi takratni šef kriminalistov Stanislav Veniger, ki je zapisal, da sem z izkopom na delu protitankovskega jarka skrunil pokopališče (pojmem, ki ga je za grobišča uporabljal Boris Kocijancič v svojem ukazu), čeprav sem jim sam šel povedat, kaj sem našel na travniku. To sem izvedel po dveh mesecih, ko je tožilec Birs a ovadbo zavrnil in zavrnitev poslal t. i. teharski komisiji v vednost na občino. Tam so nato izkopali 42 trupel, nato pa jama zasuli in pustili vsaj en kilometer neizkopanih žrtev. Zdaj so na tem mestu nasuli 2 do 3 metre debelo plast zemlje v dolžini okoli 70 metrov prav po grobišču “protitankovski jarek”, najbrž v sodelovanju z g. Venigerjem.

Konec prihodnjic
Janez Črnej

Za Evropo

Mohorjeva družba Celje

V knjigi *Za Evropo* je **Robert Schuman**, ki ga prištevajo k ustanovnim očetom nove Evrope, zbral temeljne ideje, ki so vodile njegovo dolgoletno delo za skupni dom ev-

ropskih narodov. Bistvo njegove vizije je "ideja o spravljeni, zedinjeni in močni Evropi," kjer obstaja "solidarnost med narodi" in v kateri je prostor za vse Evropejce. Snov je razdeljena na osem poglavij: *Razkosanost Evrope je postala nesmiseln anahronizem, Prej kot vojaško zavezništvo ali gospodarska entiteta mora biti Evropa kulturna skupnost v najbolj vzvišenem pomenu te besede, Evropa je uresničenje občje demokracije v krščanskem pomenu besede, Brez Nemčije, kot tudi ne brez Francije, ne bi bilo mogoče zgraditi Evrope, Anglija bo sprejela integracijo v Evropo le pod pritiskom dogodkov, Gospodarska integracija je dolgoročno nepojmljiva brez politične, Nastanek, namen in oblikovanje skupnosti za premog in jeklo, Služiti človeštvu je dolžnost, enaka tisti, ki nam nalaga zvestobo lastnemu narodu.*

Koroški koledar

Založba Drava v Celovcu

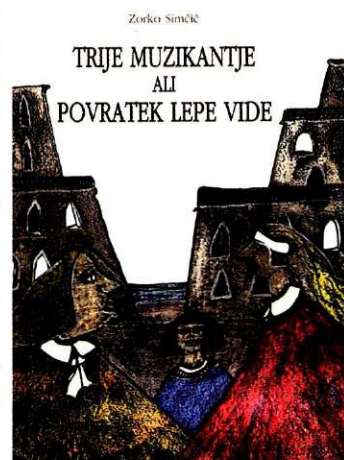
Koroški koledar za leto 2004 prinaša 19 daljših ali krajših razmišljanj, ki govorijo o aktualnem slovenskem trenutku. Avtorji so: Bojan Brezigar, Ace Mermolja, Pavel Fonda, Marijana Sukič, Marjan Sturm, Avguš-

tin Malle, Karli Hren, Susanne Weitlaner, Aleš Debeljak, Irena Šumi, Rudi Rizman, Marina Lukšič-Hacin, Milena Domjan, Rudi Merljak, Miran Komac, Boris Jesih, Mitja Žagar, Janez Stergar in Jernej Zupancič. V zadnjem delu je objavljena tudi koroška bibliografija za leti 2002 in 2003.

Povratek Lepe Vide

Goriška Mohorjeva založba

Goriška Mohorjeva je v najnovejši knjižni zbirki ponatisnila knjigo *Trije muzikantje ali Povratek Lepe Vide* našega uglednega pisatelja **Zorka Simčiča**. Gre za alegorično pravljico, pisano za otroke, v resnici pa namenjeno tudi odraslim, ki nosi v sebi globoko sporočilo. Prek arhetipa Lepe Vide, simbola iskanja lepšega, boljšega in drugačnega, avtor razglablja o t. i. eskapizmu, begu, odhodu, odmaknjenosti, umiku, ko človek noče biti to, kar je. Simčičeva Lepa Vida se je iz ljubezni do rodne zemlje na povabilo treh muzikantov, ki so prišli ponjo, vrnila domov, v Devin, kjer si je ustvarila dom in srečno

družino. Občutek sreče in izpoljenosti ter svojo najglobljo istovetnost je torej našla na svoji zemlji.

Trubadurska lirika

Založba Mladinska knjiga

Trubadurska lirika, ki je nastajala v jeziku langue d'oc na ozemlju današnje francoske Provanse konec 12. in v začetku 13. stoletja, je zakonita mati vse kasnejše evropske umetne poezije. Svoja vzviše-

Ljubezen iz daljave

PROVANSALSKA TRUBADURSKA LIRIKA

Prevedel in komentiral
Boris A. Novak

na, marikdaj zamotana čustva (ki so doživljala različne razlage) je izražal v umetelnih in dovršenih pesemskih oblikah, ki jim je med sodobnimi slovenskimi prevajalci lahko kos - v zbirki *Kondor* - le mojster nespečnosti, pesnik Boris A. Novak, hkrati tudi izvrsten poznavalec trubadurske lirike.

Naravoslovje za mlade

Tehniška založba Slovenije

Moja prva enciklopedija naravoslovja je dober uvod v svet naravoslovja. Namenjena je predvsem mladim bralcem. Vsaka stran v knjigi vsebuje privlačna dejstva, lepe barvne fotografije in poučno besedilo. Strani si z novo vsebino sledijo po abecedi in zajemajo šest področij, ki so ločena z barvnimi trakovi. To otrokom omogoča, da preprosteje najdejo podatke, za katere se zanimajo. Z novo temo na vsaki strani kakor tudi z nizom zabavnih poskusov, ugank in šaljevih karikaturnih je to odlični prvi priročnik za nadobudne mlade znanstvenike.

Testenine

Prešernova družba

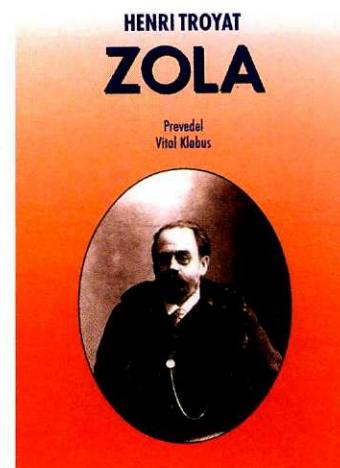
Testenine v mnogih oblikah se že stoletja pojavljajo na mizah Italije in velikega dela sveta, saj sodijo med najljubša živila. Koristi, ki jih prinašajo našemu zdravju, so jim prisluzile naziv vrhunskega živila. So poceni, zlahka jih pripravimo, in to v najrazličnejših oblikah. V tej knjigi so razumljiva in natančna navodila predstavljena v treh sklopih: z mesom in perutnino, z ribami in morskimi sadeži in z zelenjavo. Pri teh receptih ne

potrebujemo nobenega posebnega kuhinjskega pripomočka, dodani pa so tudi podatki o hranilni in energijski vrednosti jedi. Na koncu je dodan opis priprave domačih testenin, slovarček in mere.

Emil Zola

Založba Sophia

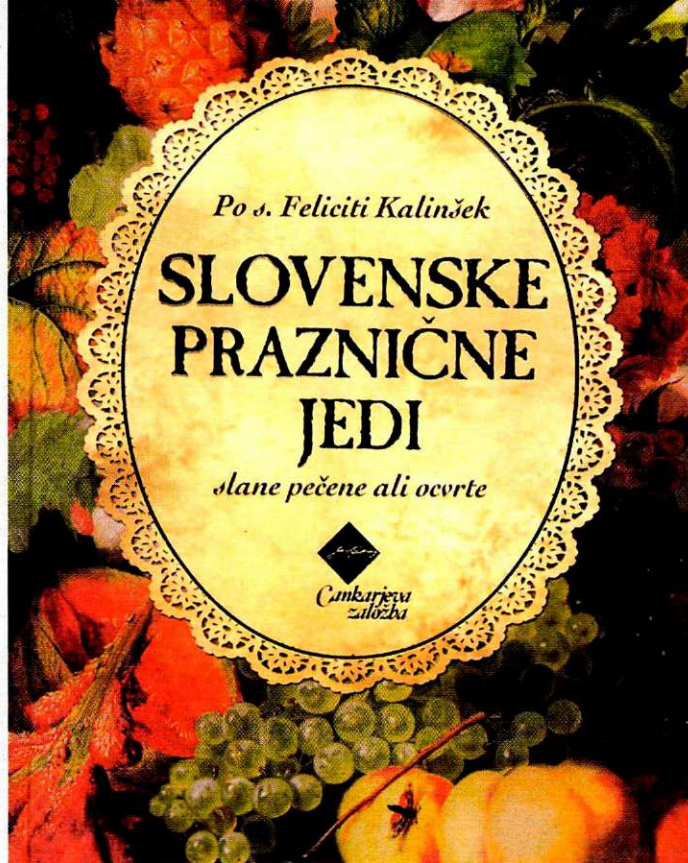
Emil Zola (1840—1902) je bil eden največjih francoskih pisateljev. Leta 1898 se je v javnem pismu (*Paccuse...*) zavzel za obtožene častnika Dreyfusa, pred sodnim pregonom je zbežal v Anglijo in se naslednje leto vrnil. Bil je pisatelj in teoretik naturalizma. Zasnovo je monumentalni niz romanov *Rougon-Macquartovi*, v katerem je opisal kroniko petih generacij francoske družine in podal

prerez življenja vseh družbenih slojev v času drugega cesarstva. Ta večni upornik in nosilec zastave naturalizma je premamil **Henrija Troyata**, da je v biografiji o Zolaju imenitno povezal zapleteno pisateljevo osebnost, njegova monumentalna dela in javno življenje v bogato in napeto pripoved o usodi največjih piscev evropskega romana 19. stoletja, njegovih sodobnikov in sopotnikov ter časa. Troyat je napisal bogat opus romanov, esejev in biografij. Napisal je biografije o velikih ruskih (Dostojevski, Tolstoj, Gogolj, Puškin, Čehov, Gorki) in francoskih pisateljih (Maupassant, Balzac, Flaubert, Baudelaire, Verlaine), zraven pa še o Petru Velikem in Katarini Veliki.

I. Ž.

Slovenska kuharica ima častljivo starost oziroma tradicijo. Danes je najbolj znana po sestri Feliciti Kalinšek in sestri Vendelini, toda tudi njena zgodovina je bogata in raznolika. Prvo slovensko kuharico je sestavila Magdalena Pleiweis. Izšla je leta 1868 pod naslovom Slovenska kuharica ali kako okusno kuhati navadna in imenitna jedila.

Sestra Felicita Kalinšek (1865–1937)

šole vsekakor pohvalimo, saj v današnji zadržni laicistični Sloveniji nekaj takšnega nikakor ni "normalno".

V zadnjih letih se je kuharica že tako razširila, da je dobila naslov *Velika slovenska kuharica*. Tudi ta je izšla že v tretjem ponatisku, kar je že 27. izdaja te slavne knjige.

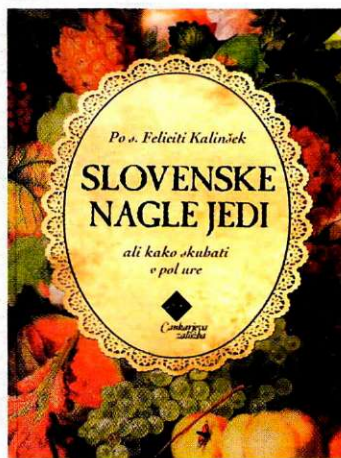
Naša kuharska tradicija

Magdalena Pleiweis se je rodila leta 1815 v Rožeku na Koroskem. Kot mlado dekle je postala zelo dobra kuharica in pri enainštiridesetih se je leta 1856 v Ljubljani poročila z Valentinom Pleiweisom, premožnim dunajskim bankirjem, mecenom na Kranjskem in bratom slovitega "očeta naroda" dr. Janeza Bleiweisa. Prva slovenska kuharica je vsebovala 14 jedilnikov z več kot dvesto jedmi in 932 receptov. Knjiga je doživela pet izdaj, zadnjo na prelomu v 20. stoletje.

Natis leta 1912 je že nosil pripis "priredila s. Felicita Kalinšek". Kalinškova je v resnici kuharico čisto na novo uredila in dodala obsežna poglavja, število receptov pa se je povzpelo na 2.203 jedi. Feliciti Kalinšek je bilo takrat 47 let (rodila se je v Podgorju pri Kamniku, umrla je leta 1937 v Ljubljani) in bila je ugledna učiteljica kuhe na Gospodinjski šoli Kmetijske družbe v mariborskem Marijanšču. Kuharica je izpopolnjena in razširjena izšla še trikrat, leta 1935 prvič pod imenom Felicite Kalinšek.

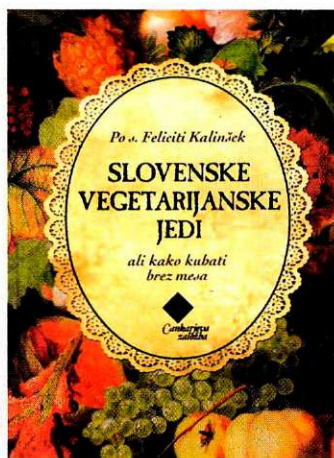
Sestra Vendelina

Po vojni, leta 1946 je kuharico

predelala za novo izdajo častna sestra Izabela Regina Gosak, ki je knjigo dopolnjevala vse do 17. izdaje leta 1980. Za njo je knjigo za vsako novo izdajo posodabljala, preurejala in dopolnjevala sestra Vendelina Marija Ilc, ki je umrla lansko leto.

Od 24. izdaje leta 1999 ji je pomagala njena učenca in naslednica sestra Bernarda Gostečnik. Gostečnikova, danes stara 42 let, se je rodila v Šmihelu nad Mozirjem (njen brat Kristjan Gostečnik je ugleden klinični psiholog). Končala je srednjo gostinstsko šolo, in ko je imela spričevalo

za kuharico in poslovodkinjo, se je vpisala še na pedagoško fakulteto, kjer je lani diplomirala. Poučuje naravoslovje in gospodinjstvo na Osnovni šoli Komenda-Moste – obležena v črno-belo redovniško oblečo. (Za to odprtost lahko vodstvo

Cankarjeva založba, ki je založnica *Velike slovenske kuharice*, je zdaj izdala tri tematske knjige, ki prinašajo recepte iz tradicije svoje velike "mame". Pod naslovom *Slovenske praznične jedi* je zbranih 300 receptov slanih jedi, ki se v sodobni kuhinji pečejo v pečici ali cvrejo na olju ali masti. Druga knjiga nosi naslov *Slovenske nagle jedi ali kako skuhati jedi v pol ure* in prinaša 415 receptov. Jedi, predstavljene v tej knjigi, se pripravljajo na hitro, tudi po nekaterih receptih, na katere smo že pozabili.

Zagotovo bo marsikdo vesel tretje knjige *Slovenske vegetarijanske jedi ali kako kuhati jedi brez mesa*. Izbor dopolnjujejo recepti za sodobne jedi iz rastlinskih beljakovin. V knjigi je zbranih 100 receptov, ki prinašajo vonj po domači kuhinji. **I. Ž.**

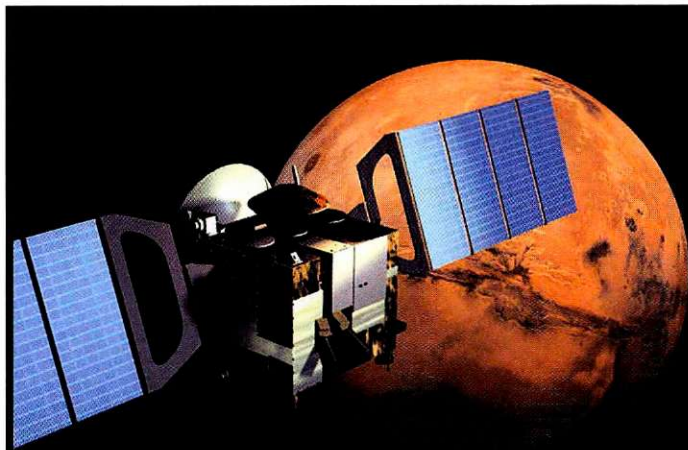
Želite postati naročnik tednika

DEMOKRACIJA

Pokličite nas na telefon 01/434-54-63

Ameriška vesoljska agencija NASA je v dneh po novem letu dosegla dva pomembna uspeha. Najprej je 2. januarja ameriška vesoljska sonda Stardust prvič v zgodovini uspešno prestregla zvezdni prah kometa, nato pa je 4. januarja na Marsu uspešno pristal še prvi od dveh ameriških robotov, t. i. Mars Rover Spirit, ki bo skušal odkriti sledove življenja na rdečem planetu.

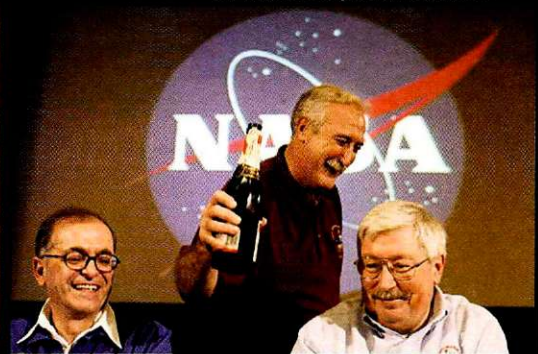
Čeprav sta oba uspeha zelo pomembna v dosedanjih raziskavah vesolja, je bilo vseeno največ pozornosti svetovne javnosti namenjene pristanku robotov na Marsu. Prvič zato, ker naj bi znanstveniki zdaj, takšna so predvidevanja, končno dobili odgovor na vprašanje, ki že dlje časa buri njihovo domišljijo, in sicer, ali na Marsu obstaja voda, drugič pa za-

Ena izmed prvih barvnih slik Marsovega površja

Tik pred pristankom je Spirit razvil zračne blazine, ki so preprečile, da bi se na Marsovi površini raztreščil.

Šef NASA Sean O'Keefe je bil nad Spiritovim pristankom tako navdušen, da je takoj odprl šampanjec, ki ga je hranil 20 let.

Duh na rdečem planetu

to, ker sta se doslej povprečno ponesrečila dva od treh poskusov pristanka na Marsu. Zadnji neuspešni poskus je bil, kot je znano, pristonek sonde Beagle 2 na božični dan, ki do zdaj še ni oddala nobenega signala. Šef NASA Sean O'Keefe je imel zato, takoj ko je Spirit oddal prvi signal in poslal prve posnetke Marsove površine, veliko razlogov za zadovoljstvo. "To je bila velika noč za NASA – vrnilo smo se! Zelo sem po-

nosen na to ekipo in na to, da smo na Marsu. To je zagotovo neverjeten dosežek," je kar žarel in ob tej priložnosti odprl šampanjec, ki naj bi ga bil hranil več kot 20 let.

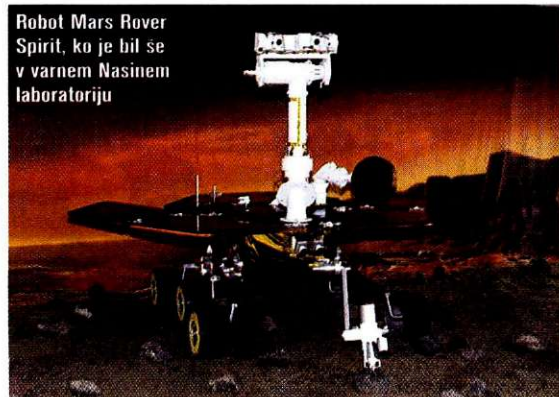
Od 20.000 do 0 kilometrov na uro

Podvig je seveda toliko večji, če vemo, da je moral Spirit, preden je pristal na Marsu, prepotovati skoraj 480 milijonov kilomet-

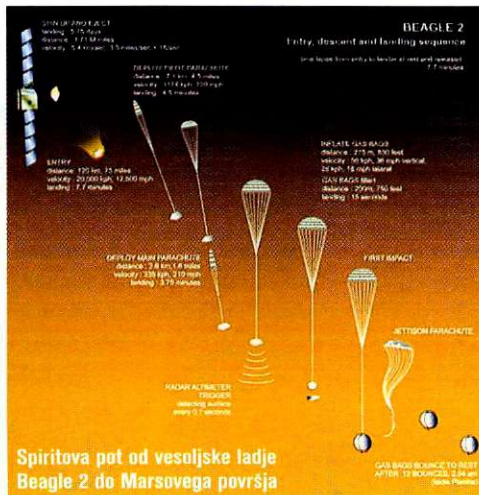
rov, toliko namreč znaša razdalja med Zemljo in Marsom, nato pa ga ja čakal še težaven vstop v Marsovo atmosfero in spust na njegovo površino. Pri slednjem so se znanstveniki najbolj bali, da jim okoli 180 kilogramov težkega robota, ki je v Marsovo atmosfero vstopal s hitrostjo okoli 20.000 kilometrov na

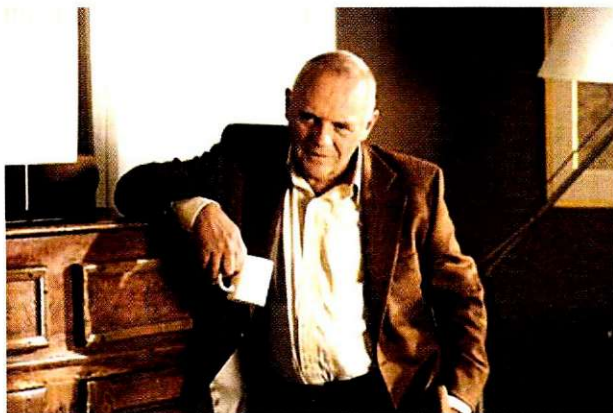
uro, ne bo uspelo pravočasno ustaviti in da se bo na Marsovi površini raztreščil. Slednje jim je uspelo preprečiti tako, da je Spirit 15 minut pred začetkom spuščanja v Marsovo ozračje najprej odvrnil zunanjo lupino, nato pa razvil padalo in vključil zaviralne rakete. 15 metrov nad površjem je nato odvrnil še padalo in pristajalne rakete ter sprožil napihljive vreče, ki so ga zavarovale pred poškodbami pri padcu. Kot piše nemška tiskovna agencija dpa, se je pri udarcu ob površino planeta še nekajkrat odbil kot velikanska žoga – na začetku naj bi se bil odbil celo za nekaj sto metrov –, nato pa se je dokončno umiril.

Takoj po pristanku je Spirit že začel načrtovane trimesečne raziskave, v okviru katerih bo zbiral fotografije in material, ki naj bi dokončno odgovoril na vprašanje, ali na Marsu obstaja voda, ki je prvi pogoj za razvoj življenja. **Aleš Kocjan**

Robot Mars Rover Spirit, ko je bil še v varnem Nasinem laboratoriju

Sledi ostanejo za vedno

THE HUMAN STAIN

Za seboj puščamo madeže, sledi in vtise... Samo tako se obdržimo. Film Človeški madež, posnet po romanu Pulitzerjevega nagrajenca Philipa Rotha, je zgodba o Colemanu Silku, mojstru prevar in pretvarjanja. Dogaja se leta 1998, ko je bil v središču pozornosti škandal Clinton-Lewinsky.

Nadobudni študent, igra ga Wentworth Miller, sreča svojo prvo ljubezen Steeno (Jacinda Barrett), a za

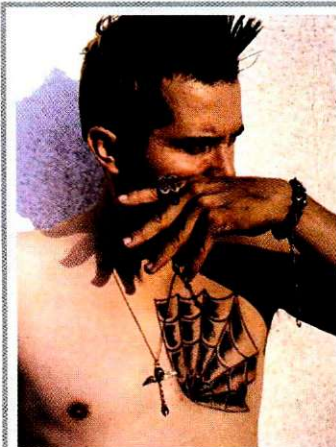
njuno razmerje je pogubna skrivnost... Leta kasneje ga spoznamo kot cenjenega profesorja Coleman Silka na Univerzi v Massachusettsu, ki je igra Anthony Hopkins. Vendar njegovo tridesetletno kariero uničijo lažne obtožbe. Stavki, ki jih odlično posreduje svojim študentom, namreč nekoč izzovejo dvome o njegovi kredibilnosti, saj naj bi nekatere profesorjeve fraze izražale raso sovraštvo. Profesor Coleman je nad obtožbami šokiran, žalitev pa postane usodna, ko zaradi nastalega položaja in posledičnega stresa nenadoma umre njegova žena.

Pol leta pozneje se Coleman spoprijatelji z osamljenim piscem Nathanom Zuckermanom (Gary

Režija: Robert Benton
Producenti: Gary Lucchesi, Tom Rosenberg, Scott Steindorff
Scenarista: Philip Roth, Nicholas Meyer
Igrajo: Anthony Hopkins, Nicole Kidman, Ed Harris, Gary Sinise, Wentworth Miller
Premiera: 15. 1. 2004
Distribucija: Creativa

Sinise) v upanju, da mu bo ta pomagal objaviti njegovo zgodbo. Nathan ponudbe ne sprejme, kljub temu pa postane Colemanov dobri prijatelj. Le-ta se mu zelo zaupa in hkrati razkrije zanimivo ljubezensko afero. Spusti se je v skandalozno razmerje s skrivnostno ločenko Faunio Farely, ki jo je upodobila oscarjevka Nicole Kidman, doživi ero-

tični preporod in se vrne v preteklost. Toda njegova prebujena strast ga spravi v nevarnost pred nekdanjim možem Faunie, videntamskim veteranom Lesterjem (Ed Harris). Vendar se profesor ljubezenskemu razmerju ne odreče, saj je razmerje med njim in Faunio mogoče njegova zadnja romanca. Prav tako pa rjavolasa Faunia v njem obudi spomi-

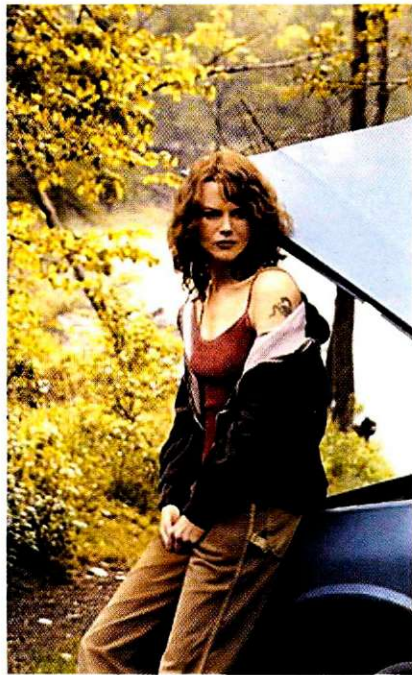
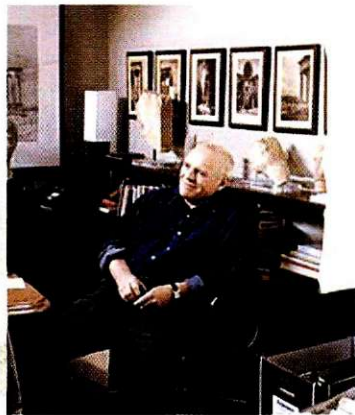
Zadet

Ko potegneš še eno črtico ... Zadet ne pridiga, ne svetuje in ne pametuje. Zadet nam kaže odvisnost "od znotraj", pelje nas skozi labirint kokaina in nas spusti po divjem toboganu adrenalinskih občutkov.

Svet kokainskih odvisnikov v americkem kotlu. Skupaj v filmu Mickey Rourke, Debbie "Blondie" Harry, John Leguizamo in kopica ameriških ničevnejštnikov. Ko iz igranega filma preide v domišljjski svet animiranega, vemo, da smo spet "high". Spoznali bomo malega lokalnega dilerja Spiderja Mikea, igra ga John

Leguizamo, prelestno narkomansko lepoticco Nikki (Brittany Murphy), destilatorja Kuharja Cooka (Mickey Rourke), zadetka Rossa, ki ga igra Jason Schwartzman, ter njihove nključne in mimobežne znance iz življenja vsakodnevnega zadevanja.

Hiperaktiven mladenič Ross je za nekaj gramov pripravljen narediti

ne na štirideseta leta. Takrat je mladi Coleman namreč spoznal Steeno Paulsson, veliko ljubezen svojega življenja, zaradi katere je moral sprejeti pretresljivo odločitev, ki je takrat zelo razburila njegovo mater in druge člane družine. Boleča skrivnost preteklosti, ki jo je Coleman zatajil tudi preminuli ženi, njunim otrokom in kolegom, in nevarnost, ki mu grozi zaradi Lesterja, ga prisilita, da se sooči s potlačenimi čustvi in življenjem, ki ga je živel pred petdesetimi leti. Coleman bo moral čim prej razkriti svojo pravo identiteto...

Človeški madež je zgodba o želji po uspehu, sebičnosti, prevari in hrepenenju po ljubezni. Raziskuje vlogo identitete, samostojnosti, rasnih predsodkov, surovosti in nežnosti v ameriški psihi. Colemanovo strogo urejeno življenje rešita spolno hre-

penenje in potreba po delitvi resnice. Vse od svoje mladosti se Coleman Silk, izredno belopoltni Afroameričan (mami pravi, da je "bel kot sneg"), uspešno dela belca in išče osebno svobodo. Roth je napisal: "Že od zgodnjega otroštva si je želel samo, da bi bil svoboden. Niti črn niti bel – samo samostojen in svoboden."

Toda za to plača ogromen davek. Faunia, zadnja in najbolj tvegana ljubezen, je njegova poslednja možnost za odrešitev. Pod prisilo končno doseže pravo intimnost in najde osebo, s katero deli svojo skrivnost. **Monika Maljevič**

marsikaj. Smisel njegovemu življenju dajejo divje zabave in neprestano uživanje velikih količin speeda. Tako sprejme vlogo šoferja družine in tako se mu ponuja svojevrsten pogled v začarani svet mamil. Njegov diler Spider Mike je samo za noževno konicico stran od tega, da se mu povsem utrga, Nikki ima svojega Cooka in

Cook ima svoj kemijski laboratorij za izdelovanje sintetičnih poživil. Nobeden pa nima življenja, vsi imajo samo zivotarjenje. Boste šokirani? Vas bo pretreslo? Najverjetneje, vendar to ni fikcija, to je realnost ameriškega vsakdanjika z zahodne obale. Bo kmalu tudi pri nas tako? Ni rečeno, da ne. Pripravite se!

SPUN

Režija:	Jason Akerlund
Producenti:	Timothy Wayne Peternel, Danny Vinnik, Chris Hanley, Fernando Sulichin, Tim Petrenal
Scenarista:	Creighton Vero, Will De Los Santos
Igrajo:	Jason Schwartzman, Patrick Fugit, Mena Suvari, Brittany Murphy, Crispin Glover, Mickey Rourke
Premiera:	15. 1. 2004
Distribucija:	A.G. Market

na kratko

Ameriški filmski režiser **Mike Nichols** je dobitnik letošnje nagrade ameriških režiserjev (Directors Guild of America - DGA) za življenjsko delo. Režiser filmov *Kdo se boji Virginie Woolf* in *Diplomiraneec* je v 37-letni karieri "s svojim slogom, inteligenco in humorjem zabaval milijone gledalcev", je dejal predsednik DGA Apted. Nagrado bodo Nicholsu izročili 7. februarja na 56. letni slovesnosti DGA. Nichols je svojo kariero začel v ZDA kot igralec in gledališki režiser. Z vlogo v njegovem prvem filmu *Kdo se boji Virginie Woolf* iz leta 1966 je Elizabeth Taylor osvojila oskarja za najboljšo igralko. Nichols je za film *Diplomiraneec* leta 1967 dobil oskarja, zlati globus in nagrado Britanske filmske akademije (BAFTA), Dustin Hoffman in Anne Bancroft pa sta za bila za vlogi v filmu nagrajena z zlatima globusoma za najboljšega igralca in igralko. Med bolj znanimi Nicholsovi filmi so še *Silkwood* (1982), *Delovno dekle* (1988), *Razglednice* iz pekla z Meryl Streep in Shirley MacLaine (1990) in *Prave barve* (1998).

V Londonu je umrl 59-letni filmski in televizijski režiser **Brian Gibson**. Med drugim je posnel več hvaljenih filmov, kot sta *Zgodba o Josephine Baker* (*The Josephine Baker Story*) in *Kaj ima ljubezen s tem?* (*What's Love Got To Do with It?*), film o življenjski zgodbi pevke Tine Turner. Leta 1976 je režiral film *Kjer je stal Adam* (*Where Adam Stood*) Den-nisa Potterja, narejen po avtobiografiji krščanskega fundamentalista Edmunda Gosseja. Par je kasneje sodeloval pri filmu *Blue Remembered Hills*, preprosti zgodbi iz medvojnje Anglije, v kateri odrasli igrajo otroke. Film je prejel britansko nagrado za dosežke pri filmu in televiziji kot najboljšo delo, Gibson pa je bil nagrajen za najboljšo režijo. V njem je filmsko pot začela Helen Mirren. Film *Zgodba o Josephine Baker* (1991) je Gibsonu prinesel nagrado emmy za režijo, igralec Lou Gosset pa je zanj prejel zlati globus. V poznih 90. letih je Gibson zrežiral več nizkoproducijskih filmov neodvisnih produkcij.

Film **Ameriško razkošje** (*American Splendor*), avtobiografsko pripoved o duhovniku, ki zaslovi s tem, da začne pisati humoristične knjige, je ameriško Nacionalno združenje filmskih kritikov v soboto razglasilo za najboljši film leta 2003. Na drugo mesto se je uvrstila *Skrivnostna reka* Clint Eastwooda, na tretje pa film *Sofie Coppola* *Izgubljeno s prevodom*, ki pripoveduje o dveh Američanih, ki se spoprijateljita v Tokiu. Eastwooda so za *Skrivnostno reko* razglasili tudi za najboljšega režiserja, Shari Springer Berman in Robert Pulcini sta za *Ameriško razkošje* prejela nagrado za najboljši scenarij. Nagrado za najboljšega igralca si je za vlogo v filmu *Izgubljeno s prevodom* prislužil Bill Murray, za najboljšo igralko je združenje za igro v filmu *Pošast* (*Monster*) razglasilo Charlize Theron.

Jugovzhodno združenje filmskih kritikov pa je za najboljši film leta 2003 razglasilo **Gospodarja prstanov: Vrnitev kralja**. Za najboljšega režiserja so izbrali Petra Jacksona. Tretje nadaljevanje *Gospodarja prstanov* je za najboljši film že razglasilo Združenje newyorških filmskih kritikov, Ameriški filmski inštitut ga je uvrstil med deset najboljših filmov, nominiran pa je tudi za štiri zlate globuse. Zato je med najresnejšimi kandidati za oskarja za najboljši film. *Vrnitev kralja* je zaslužil že 222,3 milijona dolarjev. Jugovzhodni kritiki so za najboljšega igralca razglasili Billa Murraya (*Izgubljeno s prevodom*), Naomi Watts za najboljšo igralko (21 gramov), Renee Zellweger za najboljšo stransko igralko (*Mrzla planina*) in Tima Robbinsa za najboljšega stranskega igralca (*Skrivnostna reka*). Brazijski film *Božje mesto* (*City of God*) so razglasili za najboljši tuji film.

Radio Krka
106.6 MHz

PETEK

- 05.00 Pogumno v novi dan
- 05.10 Vreme, ceste
- 05.30 Poročila
- 05.45 Napovednik programa
- 06.00 Svetnik dneva
- 06.10 Biser za dušo
- 06.20 Prognostik
- 06.30 Kratke novice
- 06.35 Ključemo 113
- 06.45 Sejalac seje besedo (dnevni odlomki Božje besede z razlago)
- 07.00 Zvonjenje
- 07.15 Bim-bam-bom
- 07.30 Poročila+AMZS, osmrtnice, obvestila
- 07.50 Jezikovni brevir
- 08.00 Kmetijski nasvet
- 08.30 Koledar prireditvev
- 08.45 Spominjamo se
- 09.00 Poročila
- 09.15 Napovednik
- 10.00 Poročila
- 11.00 Kratke novice, Vaša pesem
- 11.15 Knjižne minute (presoje)
- 12.00 Zvonjenje
- 12.05 Biser za dušo
- 12.15 Voščilo PRO-jevcem
- 12.30 Poročila, osmrtnice, obvestila
- 13.00 Mali oglasi
- 14.00 Kratke novice
- 14.05 Napovednik
- 14.15 GV v etru
- 14.30 Kulturni utrinki
- 14.45 Komentar tedna
- 15.00 INFO oddaja
- 15.30 Osmrtnice, obvestila
- 15.50 Koledar prireditvev
- 17.00 Ob petkih pospravljamo podstrešje
- 18.00 Poročila, Vaša pesem
- 18.15 2. in 4. Skriti zaklad
- 19.00 Glas Amerike
- 19.10 Kratke novice
- 19.15 Napovednik
- 19.30 Za otroke
- 19.45 Sejalac seje besedo (ponov.)
- 20.00 Radio Vatikan
- 20.20 Kaj bo jutri na R.O.?
- 20.30 Iz Mohorjeve skrinje
- 21.15 Ponovitev Komentarja tedna
- 21.30 Mozaik dneva
- 22.00 Glasna glasba
- 22.00 Ponovitev:
- 23.00 Doživetja gora in narave
- 24.00 Srečno na poti
- 04.40 Radio Vatikan

SOBOTA

- 05.00 Pogumno v novi dan
- 05.10 Vreme, ceste
- 05.30 Poročila
- 05.45 Napovednik programa
- 06.00 Svetnik dneva
- 06.10 Biser za dušo
- 06.20 Prognostik
- 06.30 Kratke novice
- 06.35 Ključemo 113
- 06.45 Sejalac seje besedo (dnevni odlomki Božje besede z razlago)
- 07.00 Zvonjenje
- 07.30 Poročila+AMZS, osmrtnice, obvestila
- 07.50 Jezikovni brevir
- 08.00 Naravoslovne zanimivosti
- 08.30 Koledar prireditvev
- 08.45 Spominjamo se
- 09.00 Sobotna iskrica
- 10.30 Poročila, Vaša pesem
- 11.00 Za življenje, danes in jutri: 1. Besede mičejo 2. Zakonci 3. Svet oblikuje mlade 4. Betanija
- 12.00 Zvonjenje
- 12.05 Biser za dušo
- 12.15 Voščilo PRO-jevcem
- 12.30 Poročila, osmrtnice, obvestila
- 13.00 Glasbena voščila

- 15.00 INFO oddaja
- 15.30 Osmrtnice, obvestila
- 15.50 Koledar prireditvev
- 16.00 Mali oglasi
- 17.00 Slovenč' Slovenca vabi
- 18.00 Poročila, Vaša pesem
- 18.15 Naš gost
- 19.30 Poročila
- 19.45 Sejalac seje besedo (ponov.)
- 20.00 Radio Vatikan
- 20.20 Kaj bo jutri na R.O.?
- 20.30 Radijska molitev
- 21.00 Škofov govor pred nedeljo
- 21.15 1. Gospod kliče 2.-4. Vodnik po Sv. pismu 3. Jezus živi
- 22.00 Ponovitev: Za življenje
- 23.00 Obala neznanega
- 24.00 Slovenč' Slovenca vabi
- 04.40 Radio Vatikan

NEDELJA

- 05.00 Pogumno v novi dan
- 05.10 Vreme, ceste
- 05.30 Poročila
- 05.45 Napovednik programa
- 06.00 Svetnik dneva
- 06.10 Biser za dušo
- 06.20 Prognostik
- 06.30 Kratke novice
- 06.35 Ključemo 113
- 06.45 Škofov govor za nedeljo (ponov.)
- 07.00 Zvonjenje
- 07.30 Poročila+AMZS, osmrtnice, obvestila
- 07.50 Jezikovni brevir
- 08.00 Iz življenja vesoljne Cerkve
- 08.30 Koledar prireditvev
- 08.45 Spominjamo se
- 09.00 Prenos sv. maše
- 10.00 Oznanila
- 10.15 Graditelji slovenskega doma
- 11.00 Poročila, osmrtnice, obvestila
- 11.15 Kmetijska oddaja
- 12.00 Zvonjenje
- 12.05 Biser za dušo
- 12.15 Voščilo PRO-jevcem
- 12.30 Glasbena voščila
- 15.00 INFO oddaja
- 15.30 Osmrtnice, obvestila
- 15.50 Koledar prireditvev
- 17.00 Slovincem po svetu in domovini
- 18.30 Sakralna glasba
- 19.30 Za otroke
- 19.45 Škofov govor za nedeljo
- 20.00 Radio Vatikan
- 20.20 Kaj bo jutri na R.O.?
- 20.30 Obala neznanega - izzivi vere
- 21.30 Radijski roman
- 21.30 Ponovitev: Naš gost
- 22.00 Naš gost
- 23.00 Iz življenja vesoljne Cerkve
- 23.30 Sobota ob 21.15
- 00.30 Graditelji
- 04.40 Radio Vatikan

PONEDELJEK

- 05.00 Pogumno v novi dan
- 05.10 Vreme, ceste
- 05.30 Poročila
- 05.45 Napovednik programa
- 06.00 Svetnik dneva
- 06.10 Biser za dušo
- 06.20 Prognostik
- 06.30 Kratke novice
- 06.35 Ključemo 113
- 06.45 Sejalac seje besedo (dnevni odlomki Božje besede z razlago)
- 07.00 Zvonjenje
- 07.15 Bim-bam-bom
- 07.30 Poročila+AMZS, osmrtnice, obvestila
- 07.50 Jezikovni brevir
- 08.00 Kmetijski nasvet
- 08.30 Koledar prireditvev
- 08.45 Spominjamo se
- 09.00 Poročila
- 09.15 Napovednik
- 10.00 Poročila
- 11.00 Kratke novice, Vaša pesem
- 11.15 Iz založbe TDO
- 12.00 Zvonjenje
- 12.05 Biser za dušo
- 12.15 Voščilo PRO-jevcem
- 12.30 Poročila, osmrtnice, obvestila
- 13.00 Mali oglasi

- 13.30 Stare, ma lepe
- 14.00 Kratke novice
- 14.05 Napovednik
- 14.15 GV v etru
- 14.30 Kulturni utrinki
- 15.00 INFO oddaja
- 15.30 Osmrtnice, obvestila
- 15.50 Koledar prireditvev
- 17.00 1. Zdravstvena 2. O solstvu 3. Pravne zagate 4. Za streho nad glavo
- 18.00 Poročila, Vaša pesem
- 18.15 Glasovanje za Vašo pesem
- 19.00 Glas Amerike
- 19.10 Kratke novice
- 19.15 Napovednik
- 19.30 Za otroke
- 19.45 Sejalac seje besedo (ponov.)
- 20.00 Radio Vatikan
- 20.20 Kaj bo jutri na R.O.?
- 20.30 Prijatelj radija Ognjišče
- 21.30 Mozaik dneva
- 22.00 1. Zanimivosti nočnega neba
- 22.00 Ponovitev: Sakralna glasba
- 24.00 Slovincem po svetu in domovini
- 04.40 Radio Vatikan

TOREK

- 05.00 Pogumno v novi dan
- 05.10 Vreme, ceste
- 05.30 Poročila
- 05.45 Napovednik programa
- 06.00 Svetnik dneva
- 06.10 Biser za dušo
- 06.20 Prognostik
- 06.30 Kratke novice
- 06.35 Ključemo 113
- 06.45 Sejalac seje besedo (dnevni odlomki Božje besede z razlago)
- 07.00 Zvonjenje
- 07.15 Bim-bam-bom
- 07.30 Poročila+AMZS, osmrtnice, obvestila
- 07.50 Jezikovni brevir
- 08.00 Kmetijski nasvet
- 08.30 Koledar prireditvev
- 08.45 Spominjamo se
- 09.00 Poročila
- 09.15 Napovednik
- 10.00 Poročila
- 11.00 Kratke novice, Vaša pesem
- 12.00 Zvonjenje
- 12.05 Biser za dušo
- 12.15 Voščilo PRO-jevcem
- 12.30 Poročila, osmrtnice, obvestila
- 13.00 Mali oglasi
- 14.00 Kratke novice
- 14.05 Napovednik
- 14.15 GV v etru
- 14.30 Kulturni utrinki
- 15.00 INFO oddaja
- 15.30 Osmrtnice, obvestila
- 15.50 Koledar prireditvev
- 16.00 Glasbena voščila
- 17.00 Šport na Radiju Ognjišče I.
- 18.00 Poročila, Vaša pesem
- 18.15 Šport na Radiju Ognjišče II.
- 19.00 Glas Amerike
- 19.10 Kratke novice
- 19.15 Napovednik
- 19.30 Za otroke
- 19.45 Sejalac seje besedo (ponov.)
- 20.00 Radio Vatikan
- 20.20 Kaj bo jutri na R.O.?
- 20.30 1. Luč v temi, 3. Vstani in hodi 2. 4. in 5. Juretov večer
- 21.30 Mozaik dneva
- 22.00 1. in 3. Sončna pesem, 2. 4. in 5. Svetloba in senca
- 23.00 Ponedeljek ob 17.00
- 24.00 Prijatelj radija Ognjišče
- 04.40 Radio Vatikan

SREDA

- 05.00 Pogumno v novi dan
- 05.10 Vreme, ceste
- 05.30 Poročila
- 05.45 Napovednik programa
- 06.00 Svetnik dneva
- 06.10 Biser za dušo
- 06.20 Prognostik
- 06.30 Kratke novice
- 06.35 Ključemo 113
- 06.45 Sejalac seje besedo (dnevni odlomki Božje besede z razlago)

- 07.00 Zvonjenje
- 07.15 Bim-bam-bom
- 07.30 Poročila+AMZS, osmrtnice, obvestila
- 07.50 Jezikovni brevir
- 08.00 Kmetijski nasvet
- 08.30 Koledar prireditvev
- 08.45 Spominjamo se
- 09.00 Poročila
- 09.15 Napovednik
- 10.00 Poročila
- 10.15 Srečno na poti
- 11.00 Kratke novice, Vaša pesem
- 12.00 Zvonjenje
- 12.05 Biser za dušo
- 12.15 Voščilo PRO-jevcem
- 12.30 Poročila, osmrtnice, obvestila
- 13.00 Zlati zvoki
- 14.00 Kratke novice
- 14.05 Napovednik
- 14.15 GV v etru
- 14.30 Kulturni utrinki
- 15.00 INFO oddaja
- 15.30 Osmrtnice, obvestila
- 15.50 Koledar prireditvev
- 16.00 Mali oglasi
- 17.00 Pogovor o
- 18.00 Poročila, Vaša pesem
- 18.15 Aktualna tema
- 19.00 Glas Amerike
- 19.10 Kratke novice
- 19.15 Napovednik
- 19.30 Za otroke
- 19.45 Sejalac seje besedo (ponov.)
- 20.00 Radio Vatikan
- 20.20 Kaj bo jutri na R.O.?
- 20.30 Sveta vera bodi vam luč (radijska kateheza)
- 21.30 Mozaik dneva
- 22.00 Glasba z znancko
- 22.00 Ponovitev: Šport na Radiju Ognjišče
- 04.40 Radio Vatikan

ČETRTEK

- 05.00 Pogumno v novi dan
- 05.10 Vreme, ceste
- 05.30 Poročila
- 05.45 Napovednik programa
- 06.00 Svetnik dneva
- 06.10 Biser za dušo
- 06.20 Prognostik
- 06.30 Kratke novice
- 06.35 Ključemo 113
- 06.45 Sejalac seje besedo (dnevni odlomki Božje besede z razlago)
- 07.00 Zvonjenje
- 07.15 Bim-bam-bom
- 07.30 Poročila+AMZS, osmrtnice, obvestila
- 07.50 Jezikovni brevir
- 08.00 Kmetijski nasvet
- 08.30 Koledar prireditvev
- 08.45 Spominjamo se
- 09.00 Poročila
- 09.15 Napovednik
- 09.30 Založba Družina
- 10.00 Poročila
- 10.15 Doživetja gora in narave
- 11.00 Kratke novice, Vaša pesem
- 12.00 Zvonjenje
- 12.05 Biser za dušo
- 12.15 Voščilo PRO-jevcem
- 12.30 Poročila, osmrtnice, obvestila
- 13.00 Mali oglasi
- 14.00 Kratke novice
- 14.05 Napovednik
- 14.15 GV v etru
- 14.30 Kulturni utrinki
- 14.45 Komentar Družine
- 15.00 INFO oddaja
- 15.30 Osmrtnice, obvestila
- 15.50 Koledar prireditvev
- 16.00 Glasbena voščila
- 18.00 Poročila, Vaša pesem
- 18.15 1.-3. Dijaška oddaja 2.-4. Skavtski potep
- 19.00 Glas Amerike
- 19.10 Kratke novice
- 19.15 Napovednik
- 19.30 Za otroke
- 19.45 Sejalac seje besedo (ponov.)
- 20.00 Radio Vatikan
- 20.20 Kaj bo jutri na R.O.?
- 20.30 Karavana prijateljstva I.
- 21.30 Mozaik dneva
- 22.00 Karavana prijateljstva II.
- 22.00 Ponovitev: Pogovor o
- 23.00 Sveta vera bodi vam luč
- 04.40 Radio Vatikan

Esad Babačić

Včasih se mi je tožilo po "konstruktivnih" aferah v našem obubožanem sportu, zdaj pa, ko smo afero naposled dobili, se mi preprosto ne da slediti dogodkom okrog nje. Sem morda zanemarljivo raziskovalno žilico, ki me ohranja v poklicu, ali mi je preprosto dovolj raznih likov, ki se norčujejo iz novinarjev in medijev nasploh?

Mrhovinarji ali novinarji

Vsekakor bo prej držalo slednje, saj je že dolgo jasno, da nas imajo tisti, ki so dolžni odgovarjati na novinarska vprašanja, za mrhovinarje in ne za predstavnike sedme sile. Kako ti lahko nekdo, ki je pristojen za odnose z javnostmi, odgovori: "Ne bom komentiral." Za povrh je to človek, ki je zaposlen v isti zvezi (NZS) kot glavni napadeni v aferi podkupovanje. Če ni pripravljen zagovarjati svojega človeka, zakaj ga je sploh izbral in komu navsezadnje služita oba? Narodu nikakor ne, ker jima ni prav nič do tega, da bi potencialni navijači Slovenije vedeli, kdo je pošten in kdo ne. Namesto da bi slišal odločni NE, moram poslušati molk ali pa dešifrirati izjave "strokovne javnosti", ki je kakopak razdeljena. Spet so na eni strani tisti, ki imajo Prašnikarja za poštenjaka, na drugi pa dežurni dvomljivci, ki bolj ali manj namigujejo na nečiste posle, češ, saj se to že ves čas počne in to gotovo ni edini primer. Potem pa še tista znana, da se to dogaja povsod v Evropi. Čemu potem afera? Morda zato, da se napolnijo nekateri športni mediji, ki živijo od športa, zaradi česar jim ni težko iz dneva v dan vrteti iste lajne. Žal pa kakšnega posebnega učinka iz vsega tega ne more biti. Potrošnja papirja raste, z njo pa tudi nezadovoljstvo javnosti, ki je sita sprenevedanja. Za nameček prihajajo težki časi za slovenski šport, ki očitno ne zanima domačih vla-

gateljev. Predvsem nogomet je čedalje bližje apokaliptičnim razmeram, saj nobeden od večjih klubov ne more normalno poslovati. Tudi samovšečna zveza kot takšna nima rešitve. Edini, ki res skrbi za svoje ovčice, je Zoran Jančič, ki se je zdaj odločil reševati tudi moški rokomet. Prihaja evropsko prvenstvo na domačih tleh in javnost pričakuje, da bo naši reprezentanci končno uspelo narediti kaj konkretnega. Toliko spuščeni priložnosti si niso privoščili niti njihovi košarkarski kolegi, ki pa prav tako nimajo sreče z zvezo. Kaj se zgodi, ko se športniku naposled odpre, nam je pokazal Peter Žonta, ki se je iz lužerja prelevil v zmagovalca. Ljubljčan je bil ves čas blizu, a nikoli prav pri vrhu. Skoraj se je že pomiril s statusom povprečnega, ko

morejo nadzirati. Zdi se mi, da so kar malo živčni, kadar zmaga neki Slovenec, na katerega ni nihče računal. Takoj začnejo razpravljati o tem, da je bila čudna tekma, da so jo uničili sodniki in podobno, namesto da bi pokazali spoštovanje do zmagovalca. Kdo nam je bližji, so nazorno pokazali Poljaki, ki se naših zmag veselijo skoraj tako močno kot svojih. Zdaj ko ni Malysza, smo tudi mi "njihovi", saj smo navsezadnje Slovani in ne neki srednjeevropski plagiatorji. Menim, da bi moralo biti tako tudi z naše strani, saj nas Avstriji očitno ne marajo tako zelo, kot si mislimo. Morda zato, ker so preprosto navajeni privilegirane položaja. Spomnimo se olimpijskih medalj Janice Kostelić, ki so bile sol na rano avstrijskemu ponosu. Vsekakor je tež-

Spet so na eni strani tisti, ki imajo Prašnikarja za poštenjaka, na drugi pa dežurni dvomljivci, ki bolj ali manj namigujejo na nečiste posle, češ, saj se to že ves čas počne in to gotovo ni edini primer. Potem pa še tista znana, da se to dogaja povsod v Evropi.

ga je lansiralo tam, kjer si je najbolj želel, na novoletni turneji. Turneja Intersport je nekakšen skakalni Wimbledon, česar smo se pri nas šele zdaj dobro zavedeli. Tisto, kar je za polete Planica, je za skoke novoletna turneja. Kaj pomeni stati na stopničkah na eni od štirih skakalnic, najbolje vedo Avstrijci, ki ne morejo preboleti, ker tam spet zmagujejo neki Slovani in Skandinavci. Tako zelo si želijo zmage, da se preprosto ne

ko govoriti o kakšnem vračanju ljubezni. Tiste prave, ljubezni na prvi pogled, pa je očitno manjkalo tudi med Olumidejem Oyedeijem in Sašom Filipovskim. Novinec se še ni dobro usedel na klop zmajev, že ga ni več v mestu. Sam je dejal, da ga je "nagnal" trener, ki mu ni pustil igrati, čeprav je bil pripravljen za igro. Torej niti tu ne vemo, zakaj je v resnici šlo, ker služba za stike z javnostmi ni podala uradne različice.

Regionalizem je dobil v uradni politiki Evropske zveze krepko podporo z geslom "Evropa regij". Temu je sledilo ustanavljanje novih skupnosti – evroregij, ki praviloma združujejo regije iz več držav in se zavezujejo k sodelovanju na različnih področjih od gospodarstva do kulture.

ter hkrati tudi izjemno sredstvo za bogatitev osebnostnega razvoja in odnosa med posamezniki (po Strellu). V samem procesu športnega udejstvovanja, pasivnega spremljanja oziroma določevanja prednostnih športov pa zagotovo trčimo ob venec regionalnih (in nacionalnih) identitet, ki šport kot aktivnost razbremenijo, kot institucijo pa bremenijo. Šport kot identifikacijsko sredstvo je končno odvisen od vrste objektivnih (ki jih določajo opazni zunanji, materialni znaki) in subjektivnih (gre za poistenje zunanjih stvarnih znakov na osebno raven) elementov. Za subjektivne, ki si jih prisujejo nosilci sami, opredeljevanje po samo regionalni pripadnosti namesto po nacionalni zatorej ne predstavlja posebnih težav. Nacionalni

Regionalna identiteta in šport

Stem so pri prebivalstvu regij krepili pozitiven odnos do lastnega območja, pomemben za oblikovanje in ohranjanje lastne identitete (Zupančič, Annales 10/97). Tudi šport se je kot socializacijsko, mobilizacijsko in motivacijsko sredstvo umestil v procesu regionalizma in je pomemben družbenopolitični dejavnik, ki ima izjemen vpliv na (regionalno) drugačno stopnjo identitete. Identiteta oziroma istovetnost je pravzaprav skladnost, ujemanje podatkov z resničnimi dejstvi (op. Sskj). Zatorej po Smithu nacionalna identiteta vselej vključuje neko politično in nacionalno občestvo (enoto), pa če je to še tako nepomembno. To enoto zaznamuje nekaj skupnih zakonov, institucij ter enotna pravila in dolžnosti za vse člane občestva. Prav tako nacionalna identiteta pomeni natančno določen in razločen družbeni prostor, ki je jasno razmejen in omejen teritorij, s katerim se pripadniki identificirajo in hkrati čutijo pripadnost. Hierarhično praviloma podrejena nacionalni pa je regionalna identiteta (po Zupančiču), ki je sicer veliko starejša od nacionalne, a vendar ni nikoli zares izgubila, čeprav se je v obdobju nastajanja narodov v 19. in 20. stoletju zdelo, da jo bo nacional-

na zamenjala. Pri podrobnem študiju posameznih primerov v Evropi pa se je izkazalo, da je vsak posameznik pravzaprav udeležen hkrati v obeh gibanjih in da imajo regionalizmi in nacionalizmi dostikrat zelo podobno in neizključujoče izhodišče. Da se regionalna in nacionalna identiteta torej ne izključujeta, najgovorneje pričča dejstvo, da se prebivalci regij praviloma opredeljujejo hkrati regionalno in nacionalno; elementi regionalne identitete so vključeni tudi v vsebino nacionalne identitete.

Šport kot identifikacijsko sredstvo

Danes je šport (po Douponi) kulturna samoumevnost, ki bogati živ-

ljenje, ni pa neobčutljiv za vse druge družbene dejavnike, navade in razvade civilizacije. Upoštevati moramo, da na človekov odnos do športa vpliva preobremenjenost na delovnem mestu, številne stresne razmere, zasvojenost... Preobremenjenost v službi in stresne razmere povzročajo razčlovečeno družbo, zato v ospredje spet stopajo starogrški ideali sozvočja, telesnega in duševnega. Ob hkratnem poudarjanju posameznika, njegovega zdravja in dobrega počutja pa je šport tudi idealna možnost za druženje in oblikovanje mesta posameznika v skupini. Šport torej postaja nenehen proces bogatitve znanja in razvijanja sposobnosti

identiteti se posamezniki preprosto odrečejo, vendar pa so ti nujno vključeni v gospodarsko, šolsko, pravno in politično življenje družbe, ki je nacionalno opredeljena. Objektivnih znakov narodne identitete torej ni mogoče preprosto zanikati. Zato je tako pojmovana regionalna identiteta navadno le vmesna stopnja pri prehodu iz ene nacionalne identitete v drugo, kar lahko posebno pogosto opazamo tako pri pripadnikih manjšin kot tudi pri očitnem kontrastu v sami socialni sestavi prebivalstva. Na tem mestu se torej venec regionalne identitete in športa poveže in lahko prepoznamo različne oblike spremljevalnih momentov, ki imajo po-

Povezanost regionalne identitete in športa je družbenopolitični dejavnik, na katerega vplivajo razlike med nižjim, srednjim in višjim slojem, slojevska pripadnost, izobrazbena in zaposlitvena struktura ter bivalno okolje.

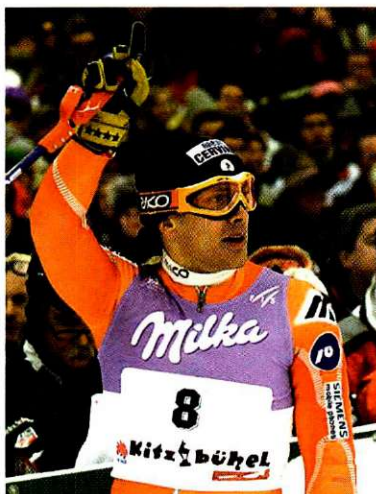
Športna aktivnost je odvisna od posameznikovega razpoložljivega prostega časa. Naporno in utrujajoče delo pa krati prosti čas. Paradoksalno je, da imajo največ prostega časa tisti, ki se ne ukvarjajo s pretirano fizičnim delom.

membren vpliv na regionalno zavest prebivalstva, strpnost oziroma uporabi proti elitam in na splošno dojemanje športnih dogodkov prek športa kot "kulture samoumevnosti".

Eksistenca, identiteta, šport

Regionalna identiteta se torej izoblikuje in poudarja tudi skozi športno prizmo, ki zaobjema tako profesionalizem, amaterizem kot tudi rekreacijo. Profesionalni pristop vselej teži k vrhunskosti, vrhunski šport (v morebitni povezanosti s tradicijo) pa je tisti, ki daje poglavitni ton izoblikovanju identitete. Z dovoljšnjim prepoznavanjem, dojemanjem in razširjenostjo vrhunškega športa v neki regiji pride do poenotenja. Tedaj tudi amaterizem in rekreacija sledita "gonilni (in vodilni)" športni panogi. Celotna sestava prebivalstva je identifikacijsko podvržena tej panogi in izoblikuje se nekakšna "izolirana" sredina, kjer prihaja do najrazličnejših socioloških procesov, ki privedejo do iskanja in smiselnega kopičenja najrazličnejših osebnostnih lastnosti (delavnost, samozavest, iznajdljivost, šarm...). Če pa so naposled najdene lastnosti (določene skupnosti neke regije) tudi

kompatibilne z "vodilno" športno panogo, tedaj lahko govorimo o identifikacijskem momentu. V tem smislu je regionalna identiteta nadvse pomembna, a tudi problematična. Pomembna je zaradi "regijotvornosti", ki neko okolje zaznamuje in mu da pridih "našega". Okolju namreč prispevam najboljši šele tedaj, ko se začnemo racionalno zavedati pomena svojega življenjskega prostora. V tem primeru nastopi poudarjena motivacija po ohranitvi, negovanju in krepitev "našega" teritorija; s tem pa regionalna identiteta pridobi nadregionalni pomen. Posledično izboljšanje življenjskega standarda namreč povzroči nov način kompetitivnosti, ki iz športne ravni preide na ekonomsko (in obratno). Povečana regionalna identiteta in zvišan ekonomski položaj lahko povzročita gostejšo zastopanost športnih aktivnosti najvišjega kakovostnega razreda, hkrati pa omenjeni proces zaradi povečane kakovosti preostalih športnih panog oslabi "vodilno" panogo. Tedaj se v regiji izoblikuje obsežna paleta športnih aktivnosti, ki jih lahko spremljamo ali pa se jim ak-

Alpski smučarski šport je za Slovence identifikacijsko sredstvo, s katerim smo se v 80. letih prejšnjega stoletja poistovetili in želeli pokazati nacionalno drugačnost.

tivno pridružimo. Identifikacija z "vodilnim" športom se sicer rapidno zmanjša, vsesplošna športna aktivnost prebivalstva pa naglo poveča. Delež profesionalnega, amaterskega in rekreativnega športa je potemtakem približno enak. Slednja struktura posledično znatno vpliva tudi na sam odnos do telesnega in duševnega zdravja, ki postane precej kvalitetnejše in je navadno v sozvočju z izobrazbeno strukturo in eksistencialnim položajem prebivalstva. Ko so življenjsko pomembni parametri neke regije na visoki ravni, je regionalna identiteta v povezavi s špor-

tom pozitivna in hkrati navzven dokaj neopazna. Prevelika opaznost in poudarjanje regionalne identitete prek športa pa je slejkoprej problematično. Tedaj ne prihaja več samo do pozitivnih motivacijskih vzgibov, ki so težili k izboljševanju in poudarjanju "našega", temveč gre za pretirano razlikovanje med "našimi" in "vašimi". V ospredju je negativna tekmovalnost (med regijami), kjer športne dosežke zasencijo najrazličnejša medregionalna podtikanja oziroma rasizmi (pretirano poudarjanje "našega" in zaničevanje "vašega"). Podobna podtikanja lahko označimo tudi kot navijaštvo, kjer regionalna identiteta zasenci razum. Šport je torej tudi ventil najrazličnejših frustracij in kopičenje splošno sprejetih ali pa radikalnejših procesov v prostoru, ki kažejo na raznoliko identifikacijsko dozvetnost (tudi) na regionalni ravni. Na samo regionalno identiteto pa v povezavi s športom zanesljivo vplivajo razlike med nižjim, srednjim in višjim slojem, slojevska pripadnost, izobrazbena in zaposlitvena struktura ter bivalno okolje, ki skupaj tvorijo zanimiv družbenopolitični dejavnik. **Lovro Kastelic**

na kratko

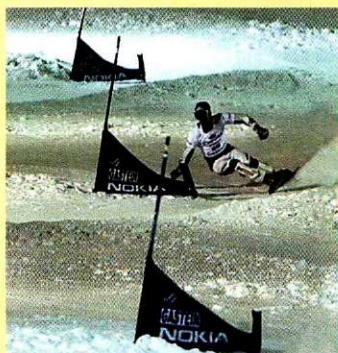
Fotografiji: Reuters

PRULE PRED BANKROTOM

Novo leto se ni nič kaj srečno začelo za Rokometni klub Prule 67, saj se je takoj po novem letu v javnosti pojavila novica, da je ob koncu prejšnjega leta pogodbe s klubom pretrgala velika večina pokroviteljev. Slednje pomeni, da klub živi le še od sredstev predsednika kluba Rudija Brica in da se je znašel tik pred bankrotom. Kot je za medije dejal predsednik kluba Rudi Bric, bi moral klub po vseh pravih razglasiti bankrot, vendar tega, kot je slišati, za zdaj še ne bo storil.

KOŠIRJEVA VRNITEV

Povsem drugače pa se je leto 2004 začelo za slovenskega asa v deskanju na snegu Dejana Koširja, saj je preteklo sredo v avstrijskem Bad Gasteinu znova zmagal na tekmi za svetovni pokal v paralelnem slalomu. Košir, ki je na tekmi po-

Košir je se enkrat dokazal, da je šel naziv sportnika leta 2003 v prave roke.

metel z vso svetovno konkurenco, je tako dosegel že enajsto zmago v karieri. Zmaga je toliko pomembnejša zato, ker je letošnjo sezono zaradi poškodbe začel nekoliko slabše.

KONEC SEZONE ZA KOSTELIČEVO

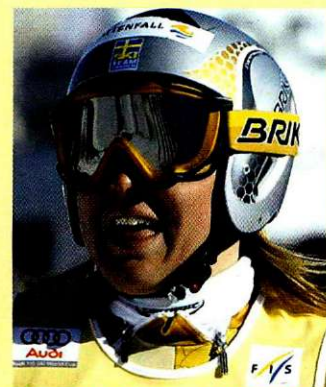
Po novem letu je postalo dokončno jasno, da Hrvatica Janica Kostelić, najboljša alpska smučarka zadnjih sezon, v letošnji sezoni ne bo več

nastopala, kar pomeni, da so njene težave s ščitnico veliko hujše, kot sta to še pred časom v javnosti poskušala prikazati njen oče in ožje vodstvo hrvaške smučarske reprezentance. Slednje je sedaj dokončno priznala tudi Janica, ki je pretekli teden za hrvaški Jutarnji list dejala: "Očitno je, da v tej sezoni ne bom več tekmovala. Ne vem, kako in kdaj bom lahko rešila svoje težave s ščitnico. Vem le, da moram biti potrpežljiva."

MAIER IN PAERSONOVA PRVA TUDI PO ZASLUŽKIH

Avstrijec Hermann Maier in Švedinja Anja Paerson, vodilna v skupnih seštevkih svetovnega pokala v alpskem smučanju, sta na vrhu tudi po zaslužkih. Do novega leta je Avstrijec s premijami na tekmah v letošnji sezoni zaslužil 126.636 švicarskih frankov, še precej uspešnejša pa je bila Paersonova, ki je po-

spravila 224.722 frankov. V ženski konkurenci sta na zaslužkarskih stopnicah še Avstrijki Nicole Hosp (148.979 frankov) in Renate Götschl (103.000 frankov), pri moških pa sta poleg Maierja najbolj obogatela Finec Kalle Palander (120.212 frankov) in Amerikan Bode Miller (116.068 frankov).

Maier je v letošnjo sezoni postal bogatejši za 126.636 švicarskih frankov, Paersonova (na sliki) pa še za skoraj dvakrat več (224.722).

Beyonce nazaj k Destiny's Child

Beyonce je odpovedala načrte za objavo svojega novega samostojnega albuma, da bi se lahko posvetila novemu materialu s skupino Destiny's Child. Kasneje so se objavili, da bodo preostanek pesmi, ki se niso uvrstile na njen album Dangerously In Love, spomladi presneli na njen drugi samostojni album. Medtem pa Beyonce, Kelly in Michelle pridno snemajo nove skupne skladbe za svoj že peti studijski album, ki bo izšel konec tega leta.

Offspring prihajajo v Zagreb

The Offspring so se po dveh letih studijskem premoru vrnili na sceno z novim albumom Splinter, ki ga bodo 29. februarja letos predstavili tudi v zagrebškem Domu sportova. Omenjeni album, že 7., je tako kot

kitarist Noodles in bobnar Arom Willard, s svojo glasbo ostaja zelo razpoznavna po mešanici močnih akordov, hitrih ritmov in besedil, polnih mladostniške jeze in seveda humora, ki jim je že prinesla mednarodno slavo in multiplatinaste naklade albumov. Najnovejši singel se imenuje Hit That in napoveduje nov uspeh skupine, ki je s hitom Pretty Fly For A White Guy zabrisala meje med punkom in 'mainstream' popglasbo.

Predin znova v Cankarjevem domu

Zoran Predin bo kmalu, navdahnjen z valentinovim, pokazal, kako je leteti Na krilih prvega poljuba. Takšen je namreč naslov njegovega letošnjega koncerta za zaljubljene ob valentinovem, ki bo 14., 15. in 16. februarja 2004 ob 19.30 v Gallusovi dvorani Cankarjevega doma. Na krilih prvega poljuba bodo z Zoranom Pre-

dinom leteli Žive legende in gostje The Full Cool Jazz Orchestra.

Mariah Carey – počitnice po zvezdniško

Priljubljena pevka Mariah Carey dokazuje, kako lahko bogataši uživajo v svojem življenju. Lepa pevka se je namreč s snežnih počitnic v šminkerskem letovišču Aspen podala na vroče plaže sončnih Karibov. Nasmehana Mariah je v morju pozirala paparacom v slogu sirene, seveda s prsmi, ki jih je pokrila le z dolgimi skodranimi lasmi. Po neuspehi zvezi z mehiškim pevcem, zaradi katerega naj bi se bila poskušala celo ubiti, pevka preživlja počitnice sama v družbi psa, za katerega je prepričana, da ji bo ostal zvest.

čela 15. aprila v Dublinu in se nadaljevala z vrsto nastopov v Angliji. Turnejo bo sklenila 24. junija v Stockholmu na Švedskem. Norah bo predstavljala album Feels Like Home, seveda pa jo bodo spremljali tudi številni gostje, npr. Dolly Parton.

Bobby Hatfield umrl zaradi kokaina

Obdukcija je pokazala, da je imel največjo vlogo pri smrti pevca dua Righteous Brothers Bobbyja Hatfielda kokain. Hatfielda so lani novembra našli mrtvega le nekaj ur pred nastopom s kolegom Billom Medleyjem v Michiganu. Uradno naj bi bil vzrok smrti srčni infarkt, vendar je dr. Richard Tooker po obdukciji dejal, da je bila njegova smrt posledica zastrupitve s kokainom. Bill Medley je za Orange County Register iz svojega doma v Kaliforniji

Norah Jones prihaja v Evropo

Norah Jones je objavila načrte za svojo letošnjo evropsko turnejo. Jonesova bo svoj drugi album Feels Like Home izdala februarja. Za debi-tantskega Come Away With Me je lani prejela kopicico grammyjev. Njena evropska turneja se bo uradno za-

Bobbyja Hatfielda (levo)

prejšnjega Conspiracy Of One produciral Brendan O'Brien, ki je sodeloval že pri mnogih znanih projektih skupin Pearl Jam, Rage Against The Machine, Soundgarden in Korn. Zasedba, ki jo sestavljajo glavni vokalist Dexter Holland, basist Greg K,

50 let
Štajerski val
93,7 MHz in 87,6 MHz

RADIO ŠTAJERSKI VAL, D.O.O., ŠMARJE PRI JELŠAH
AŠKERČEV TRG 21, 3240 ŠMARJE PRI JELŠAH
UPRAVA: (03) 817 12 10, STUDIO: (03) 81 71 230
WWW.RADIO-SHAJERSKI-VAL.SI

EVJ
ELEKTROPROM d.o.o.
Loke 22
1412 KISOVEC
tel.: 03 56 57 150
fax: 03 56 71 488
www.elektroprom.si

- ♦ projektiranje strojnih in elektro instalacij in geodetske storitve
- ♦ bar sedmica
- ♦ lokalna televizija ETV
- ♦ trgovina EVJ Center
- ♦ elektroinstalacije
- ♦ centralne kurjave, vodovod, plinske instalacije
- ♦ kabelsko komunikacijski sistemi
- ♦ grafitne ščetke
- ♦ tiskana vezja
- ♦ delovni stroji in nizke gradnje

rekel, da ni vedel, da je Hatfield kdaj užival kokain. Par je skupaj prepeval več kot 40 let. Medley je komentiral: "To je zame šok. Nikoli ga nisem videl, da bi užival kokain. O tem nisem vedel popolnoma nič. Če bi vedel, bi se z njim pogovoril."

Sean Paul in njegov novi videospot

V zadnjem času ultrapopularni Sean Paul je na trg poslal nov videospot za skladbo I'm Still In Love With You v ritmihi klasike Uptown Top Rankin Althee in Donne, le da je ta različica v popolnoma poletni reggae preobleki. Pesem za Seana pomeni premik od zanj tako značilnih ritmov Diwalija, ki so jih preteklo leto kot nore vrteli na vseh plesiščih. Če to pogrešate, potem gotovo ne boste več dolgo čakali, da bo Sean Paul spet v pogonu in vas razveselil s še kaj materiala za plesišče, tokrat z novimi ritmi Dreamweaver (najnovejši bit Lenkyja, moža, ki stoji za Diwalijem).

sluzijo denar. Hči Kimberly se je očitno prav dobro znašla v nekem elitnem butik v Santi Monici, kjer so jo paparaci ujeli, ko se je pogovarjala po telefonu in bila oblečena v oble-

ke, ki si jih je očitno sposodila v butik, v katerem dela. Na sebi je imela jakno, ki je postala zelo iskana po odpovedi poroke Jennifer Lopez in Bena Afflecka. Kakor koli, če bo Kimberly zaradi skopuškega škotskega očeta kdaj ostala brez denarja, si lahko hitro zasluži denar z na pol nagim paradiranjem po modnih stezah.

Rod Stewart skopuh?

Legendarni stari roker Rod Stewart nikakor ne misli razvaditi svojih otrok in jih kljub svojem ogromnemu bogastvu navaja, da si sami

PODPORA

(Ime in priimek)

Podpiram državljansko pobudo

Barbare Brezigar, Draga Demšarja, Draga Jančarja, Vaska Simonitija, Rudija Šeliga, Aleksandra Zorna in drugih podpisnikov

NEKAJ JE TREBA STORITI.

V _____

Dne _____

Podpis

Naslov:

Nekaj je treba storiti
p. p. 4429
1001 Ljubljana

Brezplačni oglas

horoskop

Vodnar (20. januar – 18. februar)

Vaš okus je, kot ste se lahko že prepričali, povsem drugačen kot pri večini ljudi, zlasti tistih, s katerimi se srečujete vsak dan. Zato boste morali razviti posebno občutljivost, da ne boste pokvarili veselja vsakomur, ki vam bo prišel blizu.

Ribi (19. februar – 20. marec)

Vse sladkosti se bodo zbrale prav v tem tednu. Potrudite se, da ne boste nikoli rekli da, kadar boste mislili ne. Za vas bo zelo pozitivno, če boste naredili nekaj za svojo lastno osvoboditev. Razmišljajte pozitivno in pogumno.

Oven (21. marec – 20. april)

V začetku tedna lahko pričakujete nekoliko zapletov pri svojih načrtih. Čez okoli dva dni se bo vse uredilo, vendar se vam bodo določene zadeve zamerile. Potrudite se glede komunikacije z nadrejenimi – morda se vam bo posrečilo koga prepričati.

Bik (21. april – 21. maj)

Vaše družabno življenje je postalo izredno zanimivo in pravzaprav nekaj, ker bi v svojem življenju težko pogrešali. Srečali boste nekoga, ki vam bo pokazal življenje v novi luči. Vaša domišljija bo zacvetela, če boste razmišljali ponoci.

Dvojčka (22. maj – 21. junij)

Dneve boste preživljali precej aktivno, posebej zaradi velike zaposlenosti skozi ves čas. Zdelo se vam bo, da zase nimate nobenega časa več in da je skrajni čas za pritožbo. Vaši prijatelji se vam bodo nekaj časa izmikali, ker boste natakneni in sitni.

Rak (22. junij – 21. julij)

Precej naporen teden vas čaka, vsaj kar zadeva subtilne komunikacije v pisarnah. Če še niste v službi, vam bo precej lažje. Važno je ohraniti mirno kri. Dosegli boste, da vas bodo v resnici poslušali. Bodite pripravljeni na manjše presenečenje.

Lev (22. julij – 21. avgust)

Zelo veseli boste vsakršne pomoči pa tudi obiska. Vse najboljše, kar si morete misliti, se bo uresničilo. Dogovori, za katere se že dalj časa trudite, bodo zelo uspešni. Posrečilo se vam bo zvišati dohodke, stroške pa občutno zmanjšati.

Devica (22. avgust – 21. september)

Ste v čudoviti formi, idealni za premikanje. Venera vam bo prinesla dotik ljubezni v vaše življenje. Pot vas bo okrepila in naredila bolj samozavestne. Bodite pripravljeni na nekatere očitke, ki pa ne bodo bistvenega pomena za vaše delovanje.

Tehtnica (22. september – 22. oktober)

Pod vplivom nekaterih doživetij boste neopazno spremenili svoje obnašanje. Če želite, da si bodo stvari sledile v določenem zaporedju, bo zelo dobro, če si naredite natančen načrt, brez katerega si kasneje ne boste več mogli predstavljati dela.

Škorpion (23. oktober – 21. november)

Ta teden boste uživali iz različnih razlogov. Predvsem se vam dobro piše na področju ljubezni in ustvarjalnosti na vseh področjih. Denarno področje bo nekoliko pod vprašajem, saj boste imeli neki nepričakovan strošek.

Strelec (22. november – 20. december)

Veselo novico za vas pomeni to, da boste končno lahko uredili pomemben posel. Imeli boste ves potreben pogum za nastop proti nekemu, ki ste se ga že lep čas izogibali. S financami bo tako ugodno, kot si le morete želeli. Lep konec tedna!

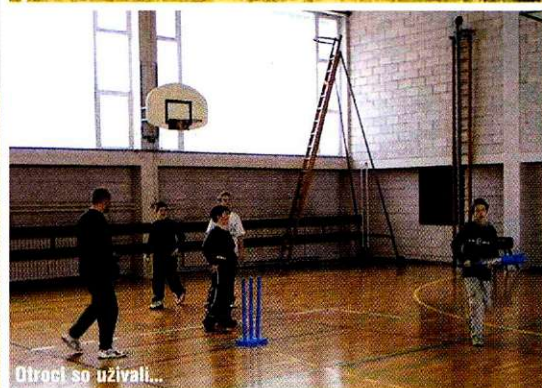
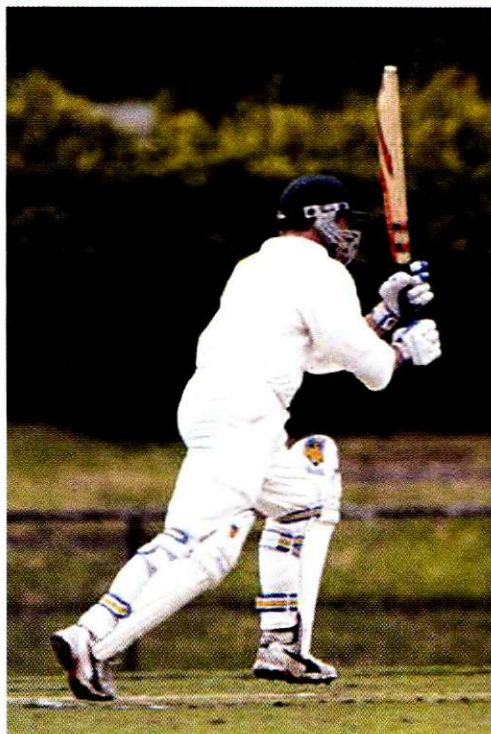

Kozorog (21. december – 19. januar)

Končno boste neprijetni osebi povedali, kaj si mislite, in se znebili neprestane navzočnosti nekoga, ki vam gre hudo na živce. Počutili se boste nekoliko osamljene, vendar se bo stanje kmalu izboljšalo. V nekaj dneh se bo pojavil odgovor na vaše želje.

Kriket je zelo strateški pa tudi skupinski in hkrati individualen šport. Iz rodne Anglije se širi po svetu in pripotoval je tudi do Slovenije. Tradicionalni angleški šport ima pri nas le malo zgodovine. Slovenci ga pogosto zamenjujejo s polom, kroketom in bejzbolom.

S slednjim ima še največ skupnega, saj sta se razvijala sočasno in bejzbol je pravzaprav poenostavljena oblika kriketa. V nasprotju z bejzbolom pri kriketu odbijalcu ni treba teči, če odbije žogo. Odločitev je prepuščena obema odbijalcema, ki nista vezana na določen čas ali šte-

Igrajmo kriket!

vilo poskusov. Za Britance, Novozelandce, Avstralce, Indijce in druge prebivalce nekdanjega britanskega imperija je kriket eden najbolj priljubljenih poletnih športov.

Pravila igre

Na prvi pogled se zdi, da so pravila za igranje kriketa izjemno zapletena, vendar jih lahko hitro osvojimo. Kriket igrata dve moštvi, od katerih vsako šteje 11 igralcev. Zemljišče je praviloma travnato polje okrogle oblike premera 90 do 140 metrov. V središču zemljišča je majhno polje (igrišče) trdo poteptane trave, da žoga tam odskakuje čim pravilneje. Na obeh koncih igrišča stojijo vratca, sestavljena iz treh količkov, na vrhu njih pa sta dva prečnika. Lučar skuša z žogo razbiti vratca nasprotnikove ekipe, odbijalec jih skuša zavarovati in žogo odbiti tako, da jo lovilci nasprotnice ekipe čim težje ujamejo.

Kriket od igralca ne zahteva velikih fizičnih naporov, vendar sta moč in vzdržljivost vsekakor pomembni. Igralci morajo biti stalno aktivni, kar glede na to, da igra traja šest ur ali celo več (profesionalna različica pa celo štiri ali pet dni), ni preprosto. V odločilnih tre-

nutkih morajo dati vse od sebe. Dobrega igralca odlikuje koordinacija rok in oči in v gornjem delu telesa.

Slovenska različica

Resda pri nas kriket ni številka ena, vendar to ne pomeni, da ga v Sloveniji sploh ne igramo. Ta čas ga poučujejo na petih slovenskih osnovnih šolah: na dveh na Fužinah, v Horjulu, v Grosupljem in v Škofji Loki. Slovenija je tako prva država v Evropi, kjer se otroci kriketa učijo po rednem šolskem urniku.

V Mežici ga je skupina fantov začela igrati že leta 1974, kar velja najbrž za začetek tega športa pri nas. Tehniko odbijanja in lučanja je prvi spoznal Borut Čegovnik, ta pa je za igro navdušil svoje prijatelje in organiziral številne posamične turnirje (single wicket tournament) ter

eno ekipno tekmo. Igrišče so označili z mavčevim prahom, žagovino ali palicami po predpisih. Igrali so pravi kriket, vendar na ravni svojih zmognosti in ustrezno starosti, igrišču in drugim okoliščinam. Vsekakor so ga igrali zagnano in navdušeno.

Kriket v Mežici

Preteklo soboto so se v športni telovadnici v Mežici znova sešli nekdanji igralci kriketa, da bi obnovili svoje znanje in privlačno igro pokazali še drugim. V svojo družbo so povabili Angleža Alasdairja Greena, velikega mojstra v kriketu, ki poučuje angleščino na Mestni občini Ljubljana, v prostem času pa je igralec kriketa in tajnik ljubljanskega kriketkluba. Na srečanju oziroma demonstraciji so bili tudi Bradley Eve (Avstralija), Da-

niel Heraković (Kanada), Jason Stashursky (Nova Zelandija) - vsi veliki poznavalci kriketa. Projekt je bil nedvomno uspešen. Poseben interes za igro so pokazali osnovnošolci, ki so z navdušenjem lučali žogice in jih odbijali s kijem. Kdo ve, morda se bo iz interesa razvil nov (tretji) slovenski kriketklub in se pridružil ljubljanskemu in mariborskemu. Meziški igralci, ki so po dvajsetih letih v roke znova prijeli kije, so obljubili, da kriketa (še) ne bodo dali na stran.

Barbara Kavtičnik

Sedaj!

Začelo se je pred tridesetimi leti.

KNJIŽNI KLUB SAMOROG

Dalmatinova 1, 1000 Ljubljana

ČLANSTVO V KLUBU SAMOROG VAS NE OBVEZUJE K NAKUPU

CENEJŠE VSTOPNICE V GLEDALIŠCIH IN DRUGIH KULTURNIH USTANOVAH

POPUSTI PRI NAKUPU KNJIG IN CD PLOŠČ OD 10 - 50%

telefon: 01 433 40 74, e-mail: info@samorog.com, www: samorog.com

DEMOKRACIJA	SESTAVIL: MIRAN ERCEG	GESLO	GRŠKA GORSKA VILA	TOLKAČ, KIJ	USLUŽBENKA V NOČNEM LOKALU	LJUDSTVO, NAROD	DEMOKRACIJA	
	VZDEVEK FRANCA KRESETA						TEŽA OVOJNINE	
	SOL URANSKE KISLINE							
	ČETA (POMANJŠANO)							
	JOŽICA AVBELJ			ČAS BREZ VOJNE MANJŠI RT				
	JADRAN							
	ELEKTR. NABITI ATOMI							
DEMOKRACIJA	TELESNA ŠIBKOST	KRAJ PRI ŠKOFJI LOKI	BOLGARSKI PISATELJ (LJUBEN)	DEMOKRACIJA	GLIVIČNA BOLEZEN NA VINU	NEMŠKI MATEMATIK (EMIL)	BRZICE NA REKI VUOKSI RIJEKA	GRŠKI DIDAKTIČNI PESNIK
	VREČICA PRI ZAPRTOTROSNICAH			SKLADATELJ PAHOR ITALIJANSKI PEVEC				IVAN KRILOV PRODAJALEC SLANIKOV MLAJŠA ŽELEZNA DOBA
	PLAČILO ZA STANOVANJE							SL. SPIKER (RADO) KOVINSKA OBLEKA
	PRISTANIŠČE V JUŽNI ITALIJI					BALETNIK OTRIN POP. ZMAGA PRI TAROKU		JAPONSKO OTOČJE ZNAK ZA LANTAN VRSTA BRENKALA
	HRVAŠKI FILMSKI IGRALEC (MILAN)				IZTOK VALIČ VRSTA SVEDRA	ANDREJ KURENT KAR NE OBSTAJA		ARABSKI GRM MESTO V FRANCIJI
	BIVALIŠČE UMRLIH, NAVLJE			OSEBA IZ BIBLIJE KARLOVAC			AM. PEVEC (FRANKIE) GL. MESTO ŠVICE	
	BODIKA BOŽJI LES				LIBERTINEC SPODNJI DEL POSODE			
	ODLIČNA SLOVENSKA ATLETINJA							ROBERT ALTMAN
	JAPONSKO MESTO NA HONŠUJU			ITALIJANSKI NOGOMETNI KLUB			DRŽAVNA BLAGAJNA	
DEMOKRACIJA	ANTON VODNIK			KAREL OŠTR		KEMIJSKI ZNAK ZA KOSTER	ATLETINJA SIMEONIJEVA	

rešitev prejšnje krizanke

ČIKOLA, URANAT,
DANILO, NN, KAL, OKUS,
ASAM, SI, KRK, OLANE,
KETO, VELIKE POLJANE,
ALABASTRON, EKS,
TIRANA, GRLO, EKA, GRM,
OGEL, RV, SVETA HELENA,
NICOL, AIR, TIT, IJSSEL,
RAVNICA, KE, SKI, TISKAR

nagrajenci 1. številke

- 1. nagrada: JANEZ PORENTA,**
Hafnerjevo naselje 53,
4220 Škofja Loka
- 2. nagrada: MARINKA LANGERHOLC,**
Tugomerjeva 76, 1000 Lj.
- 3. nagrada: BORIS REJC,**
M. Tomca 2, 1230 Domžale

Dobitnikom čestitamo in jih hkrati prosimo, da nam pošljejo svojo davčno številko.

nagrade

- 1. nagrada:** bon v vrednosti 7.000,00 tolarjev za nakup knjige iz knjižnega kluba Samorog
- 2. nagrada:** bon v vrednosti 5.000,00 tolarjev za nakup knjige iz knjižnega kluba Samorog
- 3. nagrada:** bon v vrednosti 3.000,00 tolarjev za nakup knjige iz knjižnega kluba Samorog

Nagradno krizanko izrežite in najpozneje do 22. 1. 2004 pošljite na naš naslov:
Demokracija, p.p. 4315, 1001 Ljubljana,
s pripisom "Nagradna krizanka".

- **12. 1. 1628** se je rodil francoski pisatelj Charles Perrault. Zaslovel je z zbirko francoskih ljudskih pravljic, zlasti z Rdečo kapico, Pepelko, Sinjebradcem in Trnuljčico.
- **12. 1. 1876** se je rodil ameriški pisatelj Jack London (John Griffith Chaney).
- **13. 1. 1900** je izšla v Kranju prva števila tednika Gorenjec.
- **13. 1. 1949** je bila v Ljubljani seja politbiroja CK KPS, na kateri so govorili o Informbiuroju. Po tem so aretirali (nekaj že v letu 1948) 731 ljudi. Upravno je bilo kaznovanih 334, sodno pa 157 ljudi. Tako imenovano upravno kaznenje je neposredno izrekala Uprava državne varnosti (UDV) brez sodelovanja sodstva.
- **14. 1. 1914** je stekel tekoči trak za proizvodnjo avtomobilov v Fordovi tovarni v ZDA.
- **15. 1. 1622** se je rodil komediograf Jean-Baptiste Poquelin, imenovan Molière, eden največjih dramskih piscev vseh časov.
- **15. 1. 1919** je Narodna vlada Kraljevine Jugoslavije določila osemurni delavnik v industriji in rudarstvu.
- **15. 1. 1932** je Trgovsko bolniško in podporno društvo za potrebe svojih zavarovancev v Ljubljani zgradilo sanatorij Šlajmerjev dom. Graditev je sofinanciral Pokojninski zavod za namočence, pri njej je sodelovala tudi mestna občina ljubljanska.
- **15. 1. 1992** je takrat enajst držav članic Evropske unije dva dni po priznanju Vatikana priznalo Slovenijo kot samostojno državo.
- **16. 1. 1783** je Jožef II. izdal patent o zakonu, s katerim je poroka postala posvetni dogovor med dvema partnerjema. Cerkevna poroka je bila obvezna, mogoča pa je bila ločitev in tudi vnovična poroka ločenih.
- **16. 1. 1901** so položili temeljni kamen za Zavod sv. Stanislava v Šentvidu nad Ljubljano.
- **16. 1. 1957** so v Liverpoolu odprli Cavern Club, kjer je začela s svojo uspešno kariero tudi skupina The Beatles.
- **17. 1. 1942** se je rodil Mohamed Ali, boksarski prvak v težki kategoriji, ki je dal neizbrisen pečat boksu. Ob koncu 20. stoletja so ga razglasili za najboljšega športnika stoletja.
- **17. 1. 1990** so na zborovanju za predsednika Demosa soglasno izvolili dr. Jožeta Pučnika.
- **18. 1. 1689** se je rodil Charles de Montesquieu, eden največjih francoskih filozofsko-političnih pisateljev. Nekoč je dejal: "Če bi hoteli biti samo srečni, bi to lahko hitro dosegli. Težava je, ker hočemo biti srečnejši od drugih, to pa je največkrat zelo težko, ker mislimo, da so drugi srečnejši, kot so v resnici."

Izgon protestantov

Protireformacija je dosegla vrh z nastopom vladavine nadvojvode Ferdinanda II. Jeseni leta 1598 je ukazal, da mora v vseh deželnoknežjih mestih in trgih prenehati protestantsko bogoslužje in da morajo pridigarji mesta zapustiti. Leta 1599 je tudi plemstvu in meščanstvu ukazal, naj se vrne v katoliško vero ali pa zapustita njegove dežele.

V podporo Ferdinandovemu odloku o izgonu protestantov so začele delovati protireformacijske verske komisije, ki jim je bil na čelu za Koroško in Štajersko sekovski škof Martin Brener, za Kranjsko pa ljubljanski škof Tomaž Hren. Komisije so v spremstvu močnih vojaških oddelkov prepotovale vse dežele, izgnale preostale pridigarje, rušile protestantske cerkve in pokopališča, sežigale protestantske knjige. Meščani so se morali javno odpovedati novi veri.

Ljubljanski škof Tomaž Hren in deželni glavar Jurij Lenkovič sta **16. januarja 1601** poklicala predse ljubljance, ki so sprejeli luteransko vero, in jim sporočila, da morajo tisti, ki se ji takoj ne odpovedo, zapustiti mesto v šestih tednih in treh dneh. Naseliti se ne smejo v nobeni habsburški deželi, pred odhodom pa morajo prodati vse svoje premoženje, poplačati dolgove in dati dvoru desetino premoženja. Leta 1628 so se morali izseliti še zadnji plemiči protestantske vere, ki se še niso vrnili v staro vero.

Josip Vandot

V Kranjski Gori se je **15. januarja 1884** rodil slovenski mladinski pisatelj, avtor Kekca, Josip Vandot.

Njegovi literarni začetki segajo v gimnazijsko obdobje. Pesmi je objavjal v Domu in svetu in pisal v mladinske liste (Zvonček, Vrtec, Angelček). Pisal je črtice in povesti, najbolj pa se je uveljavil s pripovedmi o Kekcu (Kekec z naših gora I, 1936).

Po smrti so bile objavljene še povesti Kekca nad samotnim breznom, Kekca na volčji sledi, Kekca na hudi poti. Leta 1973 je zgodbe za slikanico priredil France Bevk, ilustrirala pa Marička Koren. Vandot je napisal tudi planinsko pripovedko Popotovanje naše Jelice.

Motive je zajemal iz ljudskega izročila in gorskega sveta. Opazne so upodobitve posebnih Pehte, Bedanca, Kosobrina. Pripovedi o Kekcu so umetniško najbolj izdelane. Doživele so veliko ponatisov in bile pre-

vedene v več jezikov, dramatisirane in predelane pa tudi v filmske scenarije (Kekec, 1951; Srečno, Kekec, 1963; Kekčeve ukane, 1968, vse v režiji Jožeta Galeta).

Obtožujem

Pariški dnevnik L'Aurore je **16. januarja 1898** objavil odprto pismo Emila Zolaja predsedniku republike z naslovom J'accuse (Obtožujem). V njem je prikazal sodni škandal in osvetlil ozadje, zaradi katerega je bil obsojen stotnik Dreyfus v vohunskem procesu.

Francoska protiobveščevalna služba je leta 1894 odkrila špijonažo neznanega štabnega oficirja v korist Nemčije. Ker je bil kapetan Dreyfus edini Žid v generalštabu, v Franciji pa je bilo močno razvito protizidovsko razpoloženje, so ga aretirali. Čeprav ni bilo trdnih dokazov, so ga leta 1895 obsodili na do smrtne ječo. Še istega leta je šef protiobveščevalne službe polkovnik Picquart odkril, da je resnični krivec štabni major Eszterhazy. Generalštab je oprostil Eszterhazyja, prepo-

vedal nadaljevati preiskavo in poslal polkovnika Picquarta v Tunis. Zaradi nastopa pisatelja Emila Zolaja je bil leta 1899 pomiloščen, leta 1906 oproščen in rehabilitiran. Dreyfusova afera je pripeljala Francijo v hudo notranjepolitično krizo. Kriza je pripeljala leta 1898 do ustanovitve Lige za človekove pravice in do ustanovitve predfašistične Action française in do ločitve Cerkev od države.

Spoštovani bralci,

uredništvo si pridruže pravico do krajšanja pisem, ki presegajo dolžino 45 vrstic. Pisma bralcev objavljamo v skladu z načelom profesionalne novinarske etike, katere namen je služiti interesom javnosti ne glede na politično, svetovnonazorsko ali kakršno koli drugo prepričanje.

Zločin nad resnico

Očitno je, da se zločini še kar dogajajo. To potrjujejo posamezni šokantni primeri, povezani z nekdanjo Udbo, pa nasprotovanje resnici v državnem zboru. Večina ne razume ali noče razumeti, da se s tem dela ogromna škoda mladi državi. Celo priznani slovenski filozof dr. Tine Hribar pravi, da resnica zavezuje. Na pogovorih o prihodnosti Slovenije je poskušal doseči izrecno izpostavitve resnice o najbolj boleči točki naše preteklosti. Nacionalni konsenz o preteklosti je nujen, če želimo uspešno graditi prihodnost.

Ko je predsednik države sprejel predlog vodje opozicije Janeza Janše o razgovorih za prihodnost Slovenije, sem pomislil, da se zgodovina ponavlja. Intelektualci Nove revije in politiki Demosa so si prizadevali za demokratizacijo in osamosvojitve. Tisti, ki so do leta 1991 delovali proti navedenim ciljem, pa še vedno pobirajo sadove. Prevzeli so vlogo osamosvojiteljev. Ker so skoraj pol stoletja zatirali resnico in gradili na laži, so brez večjih predsodkov osamosvojitveno resnico potisnili v ozadje. Po udbovsko-partijskih metodah so zgradili politično-medijski sistem obvladovanja in zavajanja družbe. Čedalje bolj sem prepričan, da se ob pogovorih o naši pri-

hodnosti zgodovina ponavlja. To posredno potrjuje tudi vplivni filozof. Na ankaranskih novinarskih dnevih je predstavil svoje poglede na dogajanje v naši družbi. Dr. Tine Hribar, ki se med drugim sklicuje na nemško-angleškega politologa svetovnega slovesa, bilahko našel potrditev za svoje razmišljanje kar v soseščini. Naši severozahodni sosedji, ki sta le delno prevzeli odgovornost za dejanja pod totalitarnimi sistemi, še danes zahajata na stranpota, ki spominjata na mračno preteklost. Čedalje več je tudi ljudi, ki balkansko morijo v devetdesetih letih povezujejo s tragedijo druge svetovne vojne in totalitarnim sistemom, ki je skoraj pol stoletja onemogočal resnico. Naš filozof, ki se ukvarja s potlačeno zavestjo, se boji, da utegnejo bolezenski simptomi Slovencev znova planiti na dan. Z naštevanjem nekaterih posledic neustrezne liberalne politike vladajoče garniture pa potrjuje, da se boji predvsem za kontinuiteto. Koliko mu gre za dejanski razvoj slovenske demokracije, je še nejasno. Kljub temu obstaja nekaj upanja. Vsako preglasovanje večine nad manjšino pomeni udarec demokraciji. Soglasje seveda ni vedno mogoče, vendar je nujno o pomembnih vprašanih družbe. Če tega ni, potem je najmanj škodljiv način saniranja zamenjava opcij. Tako se zavrti nov krog preglasovanja, ki sicer pozitivno uravnoteži družbo, a zahteva ogromno časa in energije. Prednosti, ki jih v parlamentarni demokraciji prinaša zamenjava opcij,

bi lahko bile še veliko večje, če bi družbi uspelo za bistvena vprašanja doseči vsaj minimalno soglasje. Če je to cilj pogovorov o prihodnosti, potem smo na dobri poti. Če pa je samo manever za ohranitev današnjih družbenih razmerij z nekaj simbolnimi spremembami, potem je bolje počakati na čas, ko bo večina volilcev kljub manipulacijam spoznala resnico. Verjetno je to tudi razlog, da je opozicija zelo zadržana do izzivov dr. Hribarja. Njegova življenjska sopotnica je pred leti zahtevala ustavitve desnice, sedaj on zagovarja stališča opozicije. Sumljivo je vsaj dvojje: kje je bil v času, ko so tekle razprave o grobiščih v parlamentu; za "premik v slovenski zavesti" je dobil nagrado Delova osebnost leta 2003.

Ernest Pušnik, Hrušica

Stanje duha v parlamentu

Pred leti, ko Ljubljanci še niso tako množično oblegali Šmarne gore, kot je prišlo v navado zadnje čase, sem šla tudi sama večkrat uživati lep razgled, ki se ponuja človeku na vse strani, ko prileze, priteče, prisopiha ali že kako pride do vrha. Najbolj mi je ugajal pogled proti Vodiciam, kjer so se razprostirale njive kot pisana preproga nešteti vzorcev ubranih barv. Nekaj jih je bilo zoranih v taki smeri, da je na eni strani nastal oster kot in je bilo videti, kot da so povezane v šop. V starih časih so pravili, da je njive zbral v šop hudič, da jih bo odvel... niso povedali kam.

Ko so v državnem zboru "obdelovali" kandidata za predsednika vlade Andreja Bajuka, sem postala pozorna na enega od poslancev iz Štajerske – ime sem pozabila –, ki je dejal, da je bil v Argentini in videl tam revščino, zanikrnost, puščobo argentinskih pamp in še kaj. Spraveval je gospoda kan-

didata, ali namerava v Slovenijo vnesti nekaj podobnega. Poslanec Janez Podobnik, ki je vodil sejo, ga je opomnil, naj neha z žalitvami. Mene je, priznam, lomil smeh, ko sem si predstavljala, kako bo gospod Bajuk zbral šop nekaj pamp kot hudič tiste njive pod Šmarno goro, jih privlekel v Slovenijo in jih stresel, Bog obvaruj, nemara celo na zeleno Štajersko.

Še hujša grožnja kot Andrej Bajuk pa je apokalipsa, ki je povzročila krizo med Leninovimi verniki v državnem zboru, ko se je udejanila z vatikanskim sporazumom in z ugotovitvijo ustavnega sodišča, da referendum o izbrisanih ni protiustaven. Pisatelj Fran Milčinski bi bil vesel, če bi videl, da so se njegove Butale povzpelle iz vaške idilike na "svetovljanski parket" slovenskega državnega zbora.

Stana Muren, Ljubljana

Sociolog, dialog, monolog

Nenavaden naslov prispevka govori o oblikah samogovora, ki jih nosilci oblasti in mediji pošiljajo prebivalstvu, ko se odzivajo na razpoloženja in aktualne situacije. Razločevanje samogovorov je bistveno, saj se volivec na njihovi podlagi odloča za podporo ali nasprotovanje neki politični opciji. Na kratko – sociolog je samogovor družbe, lobija ali medijev, dialog samogovor informacijske interakcije in monolog samogovor individualne zavesti.

V komunizmu in socializmu je bil sociolog značilni novorek ali politični nagovor tedanje ideologije, ki so ga mediji obvezno razširjali med prebivalstvo. Ob tem se je poudarjal dialog samogovora, ki ga je opravila partijska elita ali njen ideološki center v burnih ideoloških debatah. To pomeni, da se je hlinila utemeljena kritičnost, eksistenčna aktualnost in obveznost sprejemanja monologa tedanje elite. Kako je posameznik sprejemal medijski sociolog

» in njegove dialoge, je bil problem njegovega monologa, ki je bil seveda kar se da tajen, še posebej ko je nasprotoval razširjanju razvidnih neumnosti in propagande.

Medijska navada opisanega sociologa, dialogov in monologov se je ohranila do danes v osrednjih občinah. Ko se na zaslonu pojavi obraz Milana Kučana, je vsakomur jasno, da bo sledil medijski plasma njegovega najnovejšega monologa kot resnica in veljavna splošna ocena stanja v družbi, v maniri sociologa nekdanjega partijskega voditelja. Pri tem pa nekdanji predsednik kar sam uprizori kritični dialog s samim seboj – s svojim monologom. Kučanovi privrženci in novinarji potem živahno komentirajo najnovejši umotvor idejnega vodje in vzpostavljajo dialoge na temo zasebno in javno. Najbolj privrženi se poglobljajo v snov z meditacijo o tem v obliki individualnega monologa. Tako zgubljajo stik z realnostjo in se politično opredeljujejo sebi v škodo. V njih še vedno prevladuje nekdanji ideološki monolog, ki so ga sprejeli za svojega.

Nekdanja tajna policija je bila prepričana, da lahko ocenjuje monolog posameznika, kaj misli in kako razmišlja. Preverke so bile zapisane in berljiv dialog o stanju določene monologa, saj so se te pisale le tedaj, ko je bil podan sum o pravilnosti političnega monologa posameznika. Z objavo udba.net je evidenca pripadnikov in nadzorovanih oseb prešla v sociolog, v buren dialog prizadetih in v za zdaj povsem varen monolog udov policije. Monolog večine prebivalstva o Udbi je dokončno dobil negativen prizvok, še posebej ko so se dejanja nekdanje tajne službe začela povezovati z množičnimi in posamičnimi uboji, tor-

turo in zalezovanjem nedolžnih.

Slovenija doživlja svoj specifični sociolog, ki se ohranja z domačimi mediji. Vendar so nekatere preveč značilne oblike monologa in dialoga postale škodljive tudi za nomenklaturu, saj bi naposled lahko ogrozile njen položaj v prihajajoči evropski skupnosti. Delo je kot najvidnejši negovalec nekdanjega sociologa že izločilo pisce in novinarje, ki so demonstrirali preozko narekovani politični monolog in dialog brez medijskega odmeva. Potem ko je padla naklada Dela, so se odločili za odstrel Miheljaka, Repovža, Lorencija in še koga. Podoben odstrel čaka tudi pisce kolumn na zadnji strani SP Dela zaradi podobne individualne neaktualnosti in razčlenjujoče neprimernosti v evropskem medijskem okolju.

Slovenski medijski sociolog ni v bistvenem razmerju menjave in povezovanja s sociologi (medijskimi samogovori) evropskih držav. Manjkajo sestavine aktualnega dialoga in monologa, ki bi popravile in preplavile nedejavno stanje domačih piscev, komentatorjev in poročevalcev: ti so obdržali nekdanje oblike značilnega kontinuitetnega dialoga in monologa. Kljub padanju gledanosti in aktualnosti nacionalke razglasa ta svoj slikovni in slušni samogovor kot interes prebivalstva, kot njegov sociolog, sili ljudi v nekaj, kar je za nami. Pri tem si pomaga s preverjeni-

mi zunanji in notranji sodelavci, z množično lastno navlako preteklosti, s tistimi, ki niso razumeli, kaj pomeni medijska inovacija ob vstopanju države v Evropo.

Dr. Anton P. Železnikar, Ljubljana

Izbrisani

Okoli leta 1970 so prišli komunisti na dan s parolo, da v Sloveniji primanjkuje delovne sile in da Slovenci ne znajo prijeti za vsako delo. To seveda ne drži. Kdo pa je do tedaj opravljal vsa ta dela? Dokaz, da te delovne sile nismo nikoli potrebovali, je današnja brezposelnost. Lahko bi našela še mnoge druge dokaze o tem, da je bila to premišljena komunistična poteza. Zanje Slovenci nismo zanesljivi, treba nas je pomešati med seboj...

G. Krivic, vaše zavzemanje za "izbrisane", češ da nimajo kam iti in da jih je Slovenija poslala s trebuhom za kruhom, ne drži! Ti ljudje so prišli v Slovenijo s trebuhom za kruhom in so se nekje rodili, mar ne? Med njimi je veliko špekulantov, parazitov, ki so v kratkem času z nedelom postali bogataši. Povejte mi, g. Krivic, je še kje na svetu država, ki tako velikodušno poklanja državljanstva?

Tudi petdeset odstotkov današnjega kriminala je povezanega z Balkanom. Zaradi novopečenih državljanov (komunističnih podtaknjencev) nam še vedno vladajo nekdanji ko-

munisti – to so njihovi volilci. Prav tako nimamo rešenega vprašanja denacionalizacije, divjega lastninjenja, nedolžno pobitih žrtev po vojni itd.

Izbrisani so le tisti, ki so morali leta 1945 bežati pred komunisti, da so si rešili življenje. Tem ljudem se je v resnici zgodila krivica in po njihovih žilah teče SLOVENSKA KRI!

Ko vas poslušam na televiziji, dobim občutek, da ste podobni človeku, ki je leta 1941 izjavil: "Naredite mi to deželo nemško!" Poudarjate, da če smo pravna država, nam bo uspelo. Ne, g. Krivic, mi nismo pravna država, pač pa balkanska kolonija, v kateri se prosto sprehajajo trgovci z ljudmi in mamili.

G. Potrč tudi veliko govori o zahtevah Evropske unije in o popravni krivici. Na žalost prikazuje ljudi, ki se jim ni skrivil noben las. Ne vidi in delno prikriva pa zločine, ki so bili storjeni med vojno in po njej. Kdor jih prikriva, je sokrivec!

Anton Skornšek, Šoštanj

Vprašanje dr. Niku Tošu

Presenetila me je objava zadnje ankete, v kateri g. Toš ugotavlja, da 53 odstotkov slovenskih državljanov podpira predsednika vlade Antona Ropa. Preseneča me zato, ker sem bila med anketiranimi in ne razumem, kako je g. Toš dobil 53 odstotkov, ker je bilo vprašanje postavljeno tako, naj ocenimo delo predsednika vlade z

oceno od 1 do 5. Enako je bilo treba oceniti vlado, ministrstva in druge državne organe. Zanima me, kako je g. Toš dobil iz ocen od ena do pet 53 odstotkov. Lahko bi sklepala, da je oceno od 2 do 5 vzel za podporo g. Ropu, kar pa je po mojem mnenju manipulacija. Prepričana sem, da so bila vprašanja namenoma postavljena tako, da je bil rezultat tak, kakršnega so si želeli on in vladajoči.

Moti me tudi natolcevanje o neustrpnosti vernih in politično pomladno usmerjenih. (Desni so tisti, ki so si ob "prihvatizaciji" nagrabili bogastvo, ti so danes kapitalisti.) Mislim, da se na vprašanje o "izbrisanih" in o džamiji ne da odgovoriti z da ali ne. Smo za popravo krivic tistim, ki so do tega upravičeni, prav tako tudi tistim Slovincem, ki so morali leta 1945 bežati, da so si rešili golo življenje, in tistim Slovincem, ki so jih komunisti pognali čez mejo.

Lepo bi bilo, če bi se g. Krivic kdaj zavzel tudi za te Slovence pa tudi za tiste delavce, ki so dolga leta garali v tovarnah za majhne plače, sedaj pa jih novi kapitalisti brez osnovnih pogojev za življenje mečejo na cesto. Šele takrat, ko se bo zavzemal za vse ljudi, ki se jim godijo krivice, bom verjela, da mu gre res za človekove pravice.

Jožica Ahaj, Vitanje

Demokracija na prepihu

Mnogi znani (nerezimski) slovenski zgodovinarji in publicisti so upravičeno ugotovili, da v Sloveniji vlada monopol politične oblasti, ki resno ogroža demokracijo. Režimski novinarji in zgodovinarji pa se seveda krčevito oklepajo stare komunistične terminologije. Tudi publicist Viktor Blažič pravilno ugotavlja, da se pri nas opozicija še vedno ne upošteva kot politični partner, ampak kot notranji sovražnik, kar je seveda dediščina prejšnjega režima. Obstaja strah levičarjev in simpatizerjev komunistične revolucije, da bi bilo medijskega enoumja konec, če bi tujci znali to učinkovito preprečiti. Odločbe ustavnega sodišča bodo upoštevali samo, če bo to levičarjem ustrezalo. Nomenklatura rdeče elite se drži preizkušenih

receptov iz preteklosti, in to z medijskimi "umori" (Character assassination), kot sta ju na primer doživela g. Arhar in gospa Brezigarjeva. Slovenska vlada pa je na žalost še vedno pod močnim vplivom ideoloških doktrinacije prejšnjega režima. Zgodovinarica dr. Tamara Griesser Pečar je ugotovila, da slovenska vlada in državni zbor v nasprotju z večino drugih prejšnjih komunističnih držav še do danes nista zbrala toliko moralne moči, da bi obsodila vse totalitarne režime, torej tudi komunizem. Ker je pluralni tisk pomemben sestavni del vsake trajne demokracije, se bo ta v Sloveniji slabše razvijala kot v drugih nekdanjih socialističnih državah. V zahodnih demokracijah sta opozicija in pluralni tisk nekaj samoumevnega. Tudi sociolog dr. Frane Adam meni, da imamo v Sloveniji opravka z relativno veliko kontinuiteto pri oblikovanju funkcionalnih elit in v primerjavi z drugimi postsocialističnimi družbami izkazuje Slovenija najvišjo stopnjo reprodukcije (to je obnavljanje stare elite).

Zanimivo je tudi pisanje uglednega nemškega časnika Frankfurter Allgemeine Zeitung v lanskem juliju, kjer piše, da slovenski mediji še vedno poročajo tako, kot bi v Ljubljani deloval centralni komite komunistične partije, in da javno mnenje ustvarjajo tako, kot jim ga predstavi politično vodstvo in še zlasti nekdanji partijski šef Kučan. Tudi g. Peterle opozarja na dejstvo, da je Slovenija, kot radi rečemo, dežela avtentične komunistične revolucije. Jugonostalgčni nosilci prejšnjega sistema obnavljajo monopol, zato o dejanski demokraciji ne more biti govora, kar je ugotovil tudi psiholog Viktor Gerkman. Vsi slovenski dnevnikarji so "hvaležno" prerezimski, zato svobodomiselnih ljudi je pri nas ne dobijo podpore in njihovih člankov a priori (izjema je občasno Večer) ne objavljajo. Kot sem slišal, je ministrica za kulturo g. Andreja Rihter sofinancirala reklamno akcijo tednika Mladina, ki je časten in enakovreden "genetik" za nekdanjega Komunisto.

Roman Kralj, Maribor

Funkcionalno polovičarstvo

Lahko rečemo tudi šarlatanstvo, ki izkorišča lahkovernost javnosti. V tem so prvi mediji raznih zvrsti. Človek skoraj ne more verjeti, koliko uslužnih hlapcev ima oblast prav v medijih. V nedeljo, 4. januarja, je klub POP TV z voditeljico Špelo Šipek gostil tri novinarje: Meto Roglič z Dnevnika, Janka Lorencija z Dela in s POP TV Vladimirja Voduška. Govorili naj bi o tem, kaj se bo dogajalo v tem letu. Dvoje volitev, ene v evropski parlament, druge v slovenskega, poleg pa vsaj še en referendum. Kaj vse bo arogantna koalicijska oblast še pogruntala, da bi preprečila izjavljanje ljudske volje, kar referendum je. V odločilnem trenutku se je oglasil tudi predsednik države Janez Drnovšek, ki se je baje posvetoval z uglednimi pravnimi "strokovnjaki", in Slovincem sporočil, da bi nam tak referendum škodil. Imen teh "strokovnjakov" pa niso objavili. Novinarji iz tokratnega kluba POP TV niso bili pretirano jasni v svojih izjavah. Dotaknili so se afere banke SIB, ki je že tako "predelana", da je od resnice ostalo bore malo. To pa je glavni namen združene liste na čelu z Metko Tekavčič in LDS s Slavkom Slakom, ljubljanskim podžupanom, pa seveda županje Danice Simšič, ki so vsi vneto pomagali Viki Potočnik. Še najboljša od treh novinarjev je bila Meta Roglič, Janko Lorenci meglen; da je Popov novinar Vladimir Vodušek tako zapeljan, sicer ne preseneča, je pa zelo neokusno. Njegovo prerokovanje državnoborskih volitev je ali dokaz, da nič ne razume, ali pa da je servilen propagandist ne le sedanje, ampak vsakršne prihodnje oblasti. Tako govorjenje je namenjeno poneumljanju Slovencev. Nič boljši ni od Boštjana Anžina iz nacionalke ali Mateja Šurca, dopisnika iz ZDA. Na žalost pa se prav slednji oglašajo vsak dan in ljudem vcepajo svoje neznanje in hlapčevstvo. Janko Lorenci je vprašal, kako se bomo znašli v brlogu Evropske unije. Enkrat svari pred EU, enkrat pa pred referendumom, češ da nam bodo škodovali pri ugledu v Evropski uniji, ki je zanj in še za marsikoga "brlog". Logika brez primerre. Intervju Lada Ambrožiča z Aleksom Štakulom, generalnim na nacionalki, je bil eno samo obtoževanje "nekaterih" in hvalisanje samega sebe. Seveda za porazno stanje na nacionalki ni prav nič kriv njen direktor. Omenjale so se samo milijardne vsote, zato bodo potrebna odpuščanja. Kdo bodo ti srečniki, si lahko mislimo. Med njimi ne bo "starih tv-mačkov", kot je n. pr. Boris Bergant. A. Štakul je tudi rekel, da na televiziji manjka znanja. Tako kot povsod, ampak mediokriteta oz. polovičarstvo varuje svoje otroke. V vseh pogovorih in komentarjih zadnjih dni so prihajali na dan "izbrisani", ki jih podpira in zagovarja slovenska levica. Poudarek je na slovenski levici, čeprav so tudi v drugih državah predvsem levičarji, ki ščitijo tako kot pri nas bolj tujce kot svoje državljane. Danes sta Nemčija in Francija preplavljeni s tujci iz muslimanskih dežel, ki povsod vsiljujejo svoje navade, nočejo se prilagoditi običajem dežel, kamor so se zatekli. To sedaj poskušajo narediti tudi pri nas v Sloveniji, ki pa je zaradi svoje ozemelske majhnosti še mnogo bolj ranljiva. Mar Slovenci nimamo pravice obdržati na svoji zemlji svojih običajev, jezika in kulture? Če priseljenci vsiljujejo svoje, smo dolžni braniti tisto, kar imamo in kar so nam zapustili naši predniki. Nič nimam proti tujcem, vendar naj nam ne vsiljujejo svojih navad. Združena lista in LDS – jugonostalgiki – nam na vse pretege skušajo kratiti naše državljanske pravice najprej z "izbrisanimi", potem pa še z džamijjo. Džamija ne bo le verski objekt, bo večnamenski islamski center, ki bo deloval skladno z zakoni šeriatata. Zanimivo bi bilo vedeti, kako je tu živeči islamski mufti Osman Đogić dobil slovensko državljanstvo. Kolikor vemo, je eden od pogojev znanje slovenščine, vendar je mufti že večkrat dokazal, da je ni več in je tudi nikoli ne bo, prav tako kot številni izbrisani. Še to me zanima, kako si bosta ZL in LDS, če jima bo uspelo vsiliti nam "izbrisane", v odstotkih razdelili zasluge za svoj projekt. Svarilo Janeza Janše, da bodo morali državni uradniki kazensko odgovarjati, če bodo "izbrisanim" izdajali odločbe brez zakona, je seveda razburilo Mirana Potrča, "pravičnika vseh pravičnikov". Je to dokaz, da se je to že dogajalo?

Marija Vodišek, Ljubljana

Krožišče

Minister Keber si je zlomil nogo. Zlom ni bil kar tako, ampak je bil pošteno zamotan. Desno nogo mu je namreč povsem obrnilo, tako da mu je stopalo gledalo nazaj. Ko je videl silni zlom, je izgubil zavest. Ko se je prebudil, je spoznal okolje Kliničnega centra. Okrog njega so hodili zdravniki, vsake toliko časa se mu je kdo približal in si ga z zanimanjem ogledal. Nekateri so mu celo malo pobrskali po žepih. Ravno ko se je hotel pritožiti nad ravnanjem, je nad sabo zagledal znani obraz dr. Arneža.

"O, hvala bogu, da te vidim," se je razveselil Keber, "mar me ne boste oskrbeli? In zakaj sem zvezan, zakaj nisem v operacijski dvorani, si javil domačim..."

"Le počasi, gospod," ga je ustavil Arnež. "Mar se midva poznava?"

"Jaz sem vendar minister Keber, pa

razumete na krivljenje in ravnanje železa, nogo pa kar meni prepustite. Boste videli, da bo vse v redu. Sedaj pa, če nimate drugih vprašanj, kar mirno počivajte."

"Seveda jih imam. Zakaj tile zdravniki stalno hodijo okrog mene in mi brskajo po žepih in zakaj za vruga mi ne naravnate noge?!"

"Gospod, pogledjte, kar se noge tiče, sva zmenjena. Domorodska metoda je zanesljivo dobra, saj jo je odobril sam minister. Zdravniki pa morajo hoditi okoli vas, ker je tako zapovedano v zdravstveni reformi. Nič več pacienti okoli zdravnikov, pač pa zdravniki okoli pacientov. Sam minister Keber je tako ukazal."

"Ampak minister Keber sem vendar jaz!!"

"Seveda ste, seveda, vi ubožček.

O tem bova govorila pozneje, ko pride

se je prebudil, je nad sabo ugledal prizajno smehljajoči se obraz dr. Fakina.

"No, gospod Hrošček, mar še vedno mislite, da ste Keber?"

"Ne se, prosim, norčevati iz mene, sploh pa ti nisi psihiater. Pomagaj mi, da pridem od tod, pa ti vrnem položaj direktorja celjske bolnišnice."

"Z vami je pa očitno še slabše, kot sem mislil," se je Fakin strokovno zresnil, "a nič ne skrbite, dal vam bom odlično zdravilo. Prozac se imenuje in gotovo vam bo pomagalo. Lahko ga dvignete kar v naši lekarni."

"Kako pa naj grem, ko sem pa tako polomljen?"

"Ha, ha, ha," se je zaslislalo in pred Kebrom se je prikazal dr. Kuštrin, rekoč:

"Dragi moj Hrošček. Očitno ne poznate učinkovitosti domorodske meto-

"Žal mi je, Kebrova reforma. Za prozac morate doplačati. Imate denar?" je bila neusmiljena lekarnarica.

"Imel sem ga," je žalostno ugotovil Keber in odskakljal domov. Potem je bilo hudo. Ker ni zmoagal pravočasno prisakljati v službo, ga je Rop odpustil. Tako se je znašel na zavodu in se prijavil na invalidsko komisijo. Čez pol leta je prišel na vrsto. Naročen je bil ob desetih zvečer. Ko je stopil pred člane komisije, se je zgrozil, zagledal je namreč znane obraze: Arneža, Fakina in Kuštrina.

"Lahko bi me naročili ob kakšni spodobnejši uri," se je Keber boječe pritožil. "Sploh pa se mi ne zdi pošteno, da bi vi, ki ste me zdravili, odločali o moji invalidnosti. Komisija bi morala biti vendar nepristranska in neodvisna."

"Ne bodite pametni, Hrošček," ga je zavrnil Arnež, "mi vas prvič vidimo in vas prav gotovo nismo zdravili."

"Imate pač manjše privide, kar pa ni nič nevarnega," je dodal Fakin.

"Kar se tiče pozne ure, pa je tako, da delamo po evropskem času in pred sedmo ne moremo začeti. Del Kebrovo reforme, kaj hočemo. Sicer pa, kaj pričakujete od nas?" je bil stvaren Kuštrin.

"Ne morem več delati, ker se stalno vrtim na mestu in nikamor ne pridem. Sem na zavodu in imam oznako 'popolnoma nezaposljiv'. Zato bi šel rad v pokoj."

"Saj ste vendar stari že čez petdeset. Če bi bili kakšnih štirideset in bi bili pomemben funkcionar, ki bi šel v nos kakšnemu še pomembnejšemu funkcionarju, potem bi morda še šlo, sicer pa je kvota za letos in za žalost tudi za drugo leto že izpolnjena. Žal mi je, ste pač malo pozni," je pojasnil Arnež. "Kako desetletje," je še dodal.

"Če se malo vrtite v krogu, kdo se pa ne, še ne pomeni, da ne morete delati. Lahko bi bili uspešen prometenik v krožišču," je pripomnil Fakin.

"Ampak v krožišču ni prometnikov," se je boječe uprl Keber.

"Ne bodite no tako leseni, človek božji. Naredite vendar nekaj zase. Bodite vrteči se reklamni pano ali kar pač hočete, upokojenec zanesljivo ne boste," se je razhudil Kuštrin.

Potem se je Keber zbudil in z olajšanjem ugotovil, da ima obe nogi na pravem mestu. Nato je odšel kupit pipo miru in jo pokadil skupaj z Arnežem, Fakinom in Kuštrinom. Spravljivo so ugotovili, da bi z združenimi močmi lahko storili marsikaj dobrega za paciente. Odločili so se za popolno varstvo pacientov v bolnišnicah, kar je pomenilo, da se zaradi varnosti noben pacient ne sme gibati sam. Vse naj bi prevažali z invalidskimi vozički. V ta namen so pri znanem nemškem proizvajalcu naročili tisoč sedemsto petnajst vrhunskih invalidskih vozičkov...

Aleksander Škorc

me ja ne boš zatajil v trenutku nesreče?"

"Gospod, doživeli ste precejšen šok, ki je očitno povzročil zamenjavo identitete. Po mojih podatkih ste Tonček Hrošček, železarski delavec. Pa nič ne skrbite, mi vas bomo zanesljivo ozdravili."

"Tudi če sem Hrošček, me zanima, zakaj mi ne naravnate noge, in še marsikaj me zanima..."

"Le počasi," mu je Arnež pomirljivo položil roko na čelo, "vse vam bom razložil, zato sem vendar tu. Naj vam torej povem, da imate veliko srečo. Ste namreč prvi pacient, ki ga zdravimo po najnovejši domorodski metodi, kar pomeni, da bomo lepo pustili, da se noga sama zarase. Zvezani pa ste zato, ker morate nekaj časa povsem mirovati."

"Ampak nogo je treba vendar naravnati!"

"Gospod Hrošček, vi se prav gotovo

kollega s psihiatrije. Kar pa se tiče seganja v žep, je to izključno za vaše dobro. Skrbi jih namreč, da vam ne bi kdo pokradel denarja, če bi ga imeli pri sebi. Saj razumete, da se med tolikimi zdravniki najde tudi nekaj pokvarjenih."

"Kaj pa, če mi v žep prvi seže eden od pokvarjenih?"

"Potem, dragi moj Hrošček, pač niste imeli sreče. Temu se seveda da izogniti z nadstandardnim zavarovanjem, saj veste, Kebrova reforma. V tem primeru bi vas ob sprejemu zanesljivo pregledal pošten zdravnik. Ampak vi imate samo osnovno zavarovanje in ne morete pričakovati ne vem česa. Ste pač revež. Pa kaj. Pogledjte mene. Takoj se vidi, da sem nesramno bogat, pa se zaradi tega nič ne vznemirjam."

Vse skupaj je bilo za ubogega Kebra preveč, zato je spet izgubil zavest. Ko

de. Ste namreč že zdravi. Noga se je lepo zarasla in lahko odidete."

Keber je ubopano gledal Kuštrina, a se mu je zdelo, da je bolje, da ne reče nič. Vstal je in ugotovil, da je noga res zacejena. Hotel je oditi, a ni šlo, vrtel se je namreč v krogu, ker je bila desna noga še vedno obrnjena nazaj. "Kaj pa zdaj?" je ubopano vprašal Kuštrina.

"Ni problema. Takoj bom rešil vaše težavice, le pozorno poslušajte. Če hočete torej iti naprej, poskakujete po levi nogi, če hočete nazaj, pa po desni. Ko boste hoteli zaviti, pa stopajte z obema nogama."

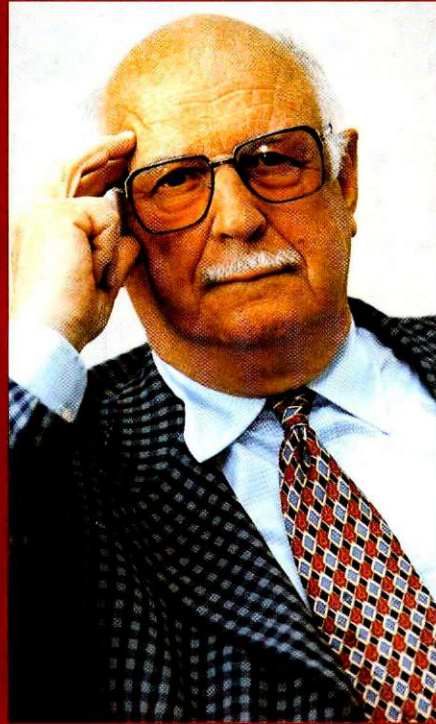
Stvar je za silo delovala in Keber je odskakljal v lekarno, kjer je namesto prozaca dobil vrečko, na kateri je pisalo Čaj za živce – materina dušica.

"Zdravnik je vendar napisal prozac," se je razburil Keber.

Pripoved o življenju, v katerem je avtor doživel na stotine nevarnih in zanimivih dogodkov.

MED SVOBODO IN RDEČO ZVEZDO

Dušan S. Lajovic

Knjiga obsega 350 strani napetega in zanimivega branja. Priloženo naročilnico pošljite na naslov: Nova Obzorja, d. o. o., Komenskega 11, 1000 Ljubljana. Knjigo lahko naročite tudi na telefonski številki: 01-434-54-63 ali na elektronskem naslovu: obzorja.narocnine@siol.net ali plačate v tajništvu založbe na Komenskega 11 v Ljubljani.

Napeta avtobiografska pripoved Dušana S. Lajovca, zavednega Slovence, uspešnega poslovneža in nekdanjega častnega generalnega konzula Republike Slovenije na Novi Zelandiji.

Pripoved o življenju, v katerem je avtor doživel na stotine nevarnih in zanimivih dogodkov. Mnogokrat je ostal živ in zdrav predvsem zato, ker je tudi v najtežjih preizkušnjah ohranil vedrino in smisel za humor, ki ga spremljata še danes. Sin znanega ljubljanskega tovarnarja Lajovca, ustanovitelja Saturnusa in Tube, se je skozi burno obdobje druge svetovne vojne prebijal kot ilegalec Kraljeve vojske v domovini, kot obveščevalec za potrebe zaveznikov v boju z nemškimi okupatorjem in komunističnimi partizani. Po vojni je delal za angleško obveščevalno službo, pomagal demokratični emigraciji v zamejstvu, študiral v izgnanstvu in nato odšel v Avstralijo, kjer je začel novo življenje kot navaden delavec. Komunistična policija mu je doma zaprla starše in zaročenko, ki jo je grobo zasliševal znani udbovec in donedavni svetovalec Milana Kučana dr. Zdenko Roter. Avtor opisuje tudi novo življenje v Avstraliji, kjer postavi na noge Impact International, uspešno podjetje s tovarnami po vsem svetu, in svoje vezi z domovino, ki je za desetletja potonila v močvirje komunističnega enoumja. Ob osamosvojitvi se prvič vrne v domovino

in doživi napad JLA na Slovenijo junija 1991. Z vsemi močmi dela za mednarodno priznanje Slovenije in Avstralija ter Nova Zelandija predvsem po njegovi zaslugi Slovenijo priznata med prvimi.

Postane častni konzul na Novi Zelandiji in še naprej pomaga demokratičnim procesom v Sloveniji. Prizadeva si za resnico o preteklosti in zbere številne dokumente in druge dokaze o kršenju človekovih pravic v času komunističnega režima. Spozna ljudi, ki so bili nekoč na drugi strani in želijo sedaj popraviti napake iz preteklosti. Veliko ve o ljudeh, ki so v Sloveniji še vedno na oblasti. Kako je prišel do seznamov Udbe, na katerih je tudi sam kot strogo nadzorovana oseba, ki ji je bil vse do leta 1990 prepovedan prihod v domovino? Vse to in še več v knjigi, ki posveti v doslej temačne kote slovenske polpreteklosti.

V knjigi je objavljen tudi obsežen seznam glavnih sodelavcev Udbe.

Po posebni založniški ceni 6.200 SIT nepreklicno naročam knjigo
Dušana S. Lajovca MED SVOBODO IN RDEČO ZVEZDO

ime in priimek: _____

datum: _____

ulica: _____

kraj, poštna št.: _____

podpis naročnika: _____

V ceni je všteti DDV, ni pa všteta poštnina.

Birokrat

za Microsoft Windows

Microsoft
CERTIFIED

Partner

Programski paket za vodenje
poslovanja podjetij, samostojnih
podjetnikov, javnih zavodov in društev

Kdo pravi,
da je težko
voditi podjetje?!

Prijazen uporabniški vmesnik

Pokličite za DEMO CD
ali predstavitev!!

Podprte tehnologije

Birokrat - fakturiranje s potnimi nalogi - 16.900,- + DDV
Birokrat - light - 99.900,- + DDV
Birokrat - polna enouporabniška verzija - 169.900,- + DDV

OB NAKUPU BOSTE DOBILI:
BREZPLAČNI UVAJALNI TEČAJ
BREZPLAČNI PRENOS PODATKOV IZ STAREGA PROGRAMA
6-MESEČNE BREZPLAČNE NADGRADNJE PROGRAMA

Možnost nakupa
na 12 mesečnih
obrokov!

* SAMOSTOJNI PODJETNIKI
lahko z ISTM programom
Birokrat vodite poslovanje po
načelih enostavnega in
dvostavnega knjigovodstva!

Dvostavno je lahko
tudi enostavno!

Birokrat POS

99.900,00 SIT + DDV

... programski paket za vodenje poslovanja maloprodajnega mesta - lokala, trgovine ipd. Program je mogoče uporabljati v kombinaciji s programabilnimi tipkovnicami in zasloni na dotik ("touchscreen").

Receptor

419.900,00 SIT + DDV

... programski paket za plesne šole. Omogoča organizacijo in vodenje tečajev in tečajnikov. Program je povezljiv s programom za vodenje poslovanja Birokrat za Microsoft Windows.

Prireditelj

199.900,00 SIT + DDV

... programski paket za načrtovanje in organizacijo prireditvenih prostorov ter prodajo kart na prireditvenih prostorih. Program je povezljiv z Birokratom POS in Birokratom za Microsoft Windows.

ANDERSEN d.o.o.
Dunajska 263, 1000 LJUBLJANA

tel.: 01/5-300-200
faks: 01/5-300-219
internet: www.birokrat.si
e-pošta: birokrat@andersen.si

PE Koper
Kidričeva 29
6000 Koper
tel.: 05/66 93 990(91)

ambieNT
2000